

Освітня програма для початкової освіти «Світ чекає крилатих» 4 клас

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 3FAA92B8358EC003040000009FB82B00734FBA00

Підписувач Якименко Олександр Васильович

Дійсний з 05.06.2023 12:59:05 по 05.06.2025 12:59:05

Державна служба якості освіти України

№ 01/01-23/1339 від 02.07.2024

Адреса: 02002, Україна, м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 10, офіс 87.

Телефон гарячої лінії: 0800332454 (безкоштовно), 066-791-03-88 (Viber, Telegram, WhatsApp).

Електронна скринька: svit.krylatyh@ukr.net

Група у Facebook: Освітня система Анжеліки Цимбалару

Зміст

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА	3
УКРАЇНСЬКА МОВА (МОВА НАВЧАННЯ).....	3
Пояснювальна записка.....	3
4 КЛАС	3
СВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА.....	35
АНГЛІЙСЬКА МОВА (МОВА ВИВЧЕННЯ)	35
Пояснювальна записка	35
4 КЛАС	36
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА	39
ВСЕСВІТ	39
Пояснювальна записка	39
4 КЛАС	39
ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА.....	53
МАТЕМАТИКА.....	53
Пояснювальна записка	53
4 КЛАС	53
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА.....	99
АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ).....	99
Пояснювальна записка	99
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ФІЗКУЛЬТУРНА СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА	137
Пояснювальна записка	137

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА

УКРАЇНСЬКА МОВА (мова навчання)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *українська мова* (мова навчання) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами української мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування української мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *українська мова* (мова навчання) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування українською мовою у різних формах і видах діяльності, зокрема й за допомогою сучасних гаджетів;

формування цілісного образу світу і розуміння місця і ролі української мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до української мови як державної, рідної; читання, дитячої літератури, бажання опановувати державну мову;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її аналізу та використання у різних життєвих ситуаціях;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу української мови;

формування здатності до самовираження засобами української мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу творів дитячої літератури, медіатекстів.

Мету й завдання реалізують за такими концентрими: «Звуки і букви», «Слово. Словосполучення», «Речення», «Текст», «Дитяча література», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *українська мова* (мова навчання) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня виділені в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, вчитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 7 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *українська мова*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Для проведення занять з предмета *українська мова* (мова навчання) клас ділять на дві групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на дві групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Українська мова (I група)* і *Українська мова (II група)*. Якщо клас не ділять на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи (*Українська мова*).

4 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами української мови
<i>пояснює</i>, що вивчення предмета «Українська мова» дозволить успішно користуватися мовою під час спілкування, пізнання довкілля, в інших навчальних і життєвих ситуаціях і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 1.1] [4 МОВ 1.2] <i>аналізує</i> життєві ситуації спілкування людей, <i>робить</i> висновки про значення мови як засобу людського спілкування і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 1.7] [4 МОВ 1.8] <i>називає</i> 2-3 споріднені і неспоріднені мови; [4 МОВ 1.2] <i>визначає</i> тексти / частини текстів створені сучасною / застарілою мовою; [4 МОВ 1.4] <i>наводить</i> приклади усного і писемного мовлення; [4 МОВ 1.3] <i>визначає</i> в текстах слова, використання яких не відповідає правилам культури мовлення, культурі спілкування та замінює їх; [4 МОВ 1.4] <i>застосовує</i> знання про мову та мовлення для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 МОВ 1.3] [4 МОВ 1.7] <i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: засіб спілкування [4 МОВ 1.7] [4 МОВ 1.8]	Навчальний предмет <i>українська мова</i>. Мова – засіб людського спілкування. Споріднені / неспоріднені мови. Сучасна мова і застаріла мова. Усне і писемне мовлення. Культура мовлення. Культура спілкування.
Концентр «Звуки і букви»	
<i>добирає</i> скоромовки, ритмівки, чистомовки, артикуляційні вправи та <i>удосконалює</i> за їх допомогою власну звуковимову; [4 МОВ 1.7] <i>артикулює</i> чітко звуки, звукосполучення під час читання / говоріння (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховують); [4 МОВ 1.7] <i>називає</i> голосні, парні, непарні дзвінки і глухі приголосні звуки української мови та букви, якими їх позначають на письмі; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> звуки у сприйнятих на слух / вимовлених словах (до 11 звуків); [4 МОВ 4.1]	Звуки та їх вимова.

<i>визначає</i> зі сприйнятих на слух / вимовлених звуків / звукосполучень звуки / звукосполучення за поданою умовою і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>добирає</i> слова з певним звуком / звуками / складом на початку, в середині і в кінці слова; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> слово з ланцюжка сприйнятих на слух звуків; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> у словах (до 8 складів) кількість складів / звуків у кожному складі, наголошений звук / склад; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> кількість звуків, складів, порядок наголошеного складу у сприйнятих на слух / прочитаних словах; [4 МОВ 4.1] <i>виконує</i> звуко-буквений аналіз слів (до 9 букв); [4 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> відповідність між словами та їх звуковими моделями та <i>аргументує</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> транскрипцію як звуковий запис слова; [4 МОВ 4.1] <i>виконує</i> транскрипцію слів (до 9 букв); [4 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> відповідність між словами в реченні та їх звуковими моделями / транскрипціями; [4 МОВ 4.1] <i>виділяє</i> останній приголосний звук основи слова і <i>характеризує</i> його; [4 МОВ 4.1] <i>визначає, артикулює і пише</i> правильно слова з ненаголошеними голосними [e^н], [и^е], дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим звуком, подовженими приголосними звуками; знаком м'якшення (м'яким знаком); із приголосними звуками, у випадку, коли замість дзвінкого / глухого чуємо і вимовляємо парний йому глухий / дзвінкий звук (<i>просьба, кігті</i>); [4 МОВ 4.1] <i>змінює</i> у процесі словозміни іменників приголосні [г], [к], [х] перед закінченням - і на [з'], [ц'], [с']; голосний [і] на [о], [е] і <i>пояснює</i> чергування; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> чергування приголосних звуків у корені слів ([г], [к], [х] → [ж], [ч], [ш] / [з], [ц], [с]) і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> чергування голосних звуків у корені слів ([і] → [о], ([і] → [е]) і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>розрізняє</i> однокореневі слова з чергуванням звуків у корені і неспоріднені слова, корені яких різняться однією буквою та <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1]	Транскрипція. Позначення звуків буквами / буквосполученнями на письмі. М'які / тверді останні приголосні основи слова. Ненаголошені голосні [e^н], [и^е] в корені слова. Дзвінки приголосні звуки в кінці слова і складу перед глухим звуком. Подовжені приголосні звуки. Слова з дзвінками / глухими приголосними, що звучать як парні їм глухі / дзвінки приголосні. Чергування голосних і приголосних звуків у коренях слів.
---	--

<i>вимовляє</i> правильно слова з випадінням звуку в коренях (пень – пня) під час зміни форми слова; [4 МОВ 4.1] <i>визначає, артикулює і пише</i> правильно слова з префіксами -роз, -без; -з, -с; -пре, -при; [4 МОВ 4.1] <i>визначає, артикулює і пише</i> правильно прикметники з суфіксами -ськ-, -цьк-, -зьк-; [4 МОВ 4.1] <i>визначає, артикулює і пише</i> правильно відмінкові закінчення іменників, прикметників, числівників, займенників; [4 МОВ 4.1] <i>визначає, артикулює і пише</i> правильно особові закінчення дієслів; [4 МОВ 4.1] <i>досліджує</i> вимову і запис дієслів на -ться, -шся (сміється, вчишся тощо) і <i>доходить висновку</i>, що -ться вимовляється як [ц':а], а -шся – як [с':а]; [4 МОВ 4.1] <i>відтворює</i> напам'ять український алфавіт; [4 МОВ 4.1] <i>користується</i> алфавітом під час роботи зі словниками, (тлумачним, орфографічним, синонімів, антонімів, фразеологічним тощо), довідниками для школярів, каталогом в дитячій бібліотеці, запису слів за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу і третю літери; [4 МОВ 4.1] <i>називає</i> букви, які позначають голосні (один / два звуки), приголосні (глухі, дзвінкі; один звук; два звуки), не позначає звука; буквосполучення, що позначають один звук; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> (в розліновці №3) охайно, розбірливо, безвідривно поєднуючи великі і малі, тільки малі літери з верхнім, середнім і нижнім з'єднаннями. [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> безвідривно слова з 4-6 літер (сири, день, сичі, вужі, земля, злива, злива, очерет тощо); [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> без розліновки, дотримуючись інтервалів між рядками; [4 МОВ 3.1] <i>знаходить і виправляє</i> помилки у вимові звуків у словах під час читання, усного висловлювання (свого та інших), транскрипції, наголошенні слів, записі слів за алфавітом, письмі букв та їх з'єднанні, позначенні звуків буквами на письмі; [4 МОВ 3.3] <i>складає</i> блок-карту / ментальну карту за темою «Звуки і букви»; [4 МОВ 4.2] <i>розповідає</i> про звуки і букви за наданою / власною створеною блок-картою; [4 МОВ 4.1] <i>застосовує</i> знання про звуки і букви для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 МОВ 4.1]	Випадіння звуку в коренях слів. Префікси -роз,-без; -з, -с; -пре, -при. Суфікси прикметників -ськ-, -цьк-, - зьк-. Відмінкові закінчення іменників, прикметників, числівників, займенників. Особові закінчення дієслів. Дослідження вимови і запису дієслів на -ться, -шся. Алфавіт. Письмо букв, з'єднань букв. Навчальні проекти «Невідомі історії відомих букв», «Шифрувальники»
---	---

доцільно використовує у мовленні слова, словосполучення: випадіння звука, транскрипція[4 МОВ 4.1]	
Концентр «Слово. Словосполучення»	
<i>пояснює</i> лексичне значення відомих слів, зокрема й багатозначних, вводить їх у словосполучення; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> конкретні значення іменників як назви предметів (стіл, дім, людина); [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> абстрактні значення іменників як назви об'єктів, за винятком назв предметів (сон, тиша, ясність, знання, доброта, дружба, мир); [4 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> іменники з абстрактним і конкретним значенням та <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що застарілі слова вийшли з ужитку в сучасній мові; нові слова – нещодавно з'явилися у мові разом із певними винаходами людства; іншомовні слова – запозичені з інших мов і <i>наводить</i> приклади 2-3 слів; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> в реченнях, текстах нові і застарілі слова української мови, іншомовні слова і <i>пояснює</i> їх роль у тексті; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> однозначне слово як слово, що має одне лексичне значення і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> багатозначне слово як слово, що має кілька лексичних значень і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> однозначні і багатозначні слова, вводить їх у словосполучення і <i>пояснює</i> їх значення; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> лексичне значення поданих багатозначних слів; [4 МОВ 4.1] <i>використовує</i> у мовленні багатозначні слова; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що синонім – це подібне за значенням слово; антонім – протилежне за значенням слово і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>добирає</i> до поданого слова антонім, 2-3 синоніми (серед яких іменники, прикметники, дієслова, прислівники), зокрема й користуючись словниками синонімів, антонімів для учнів початкової школи; [4 МОВ 4.1] <i>знаходить</i> у реченні / тексті синоніми, антоніми, багатозначні слова (зокрема й в переносному значенні) і <i>пояснює</i> їх роль у тексті; [4 МОВ 4.1] <i>використовує</i> у мовленні синоніми, антоніми; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що пряме значення слова – це звичайна назва об'єкта, дії, ознаки; переносне значення слова – образна	Лексика. Лексичне значення слова / словосполучення. Конкретне і абстрактне значення іменників. Нові і застарілі слова. Іншомовні слова. Однозначні і багатозначні слова. Синоніми. Антоніми. Пряме і переносне значення слова.

назва, об'єкта, дії, ознаки, що має іншу звичайну назву, і наводить приклади слів у прямому і переносному значенні; пояснює переносне значення слів / словосполучень; [4 МОВ 4.1] утворює словосполучення з поданим словом у прямому і переносному лексичному значенні; [4 МОВ 4.1] використовує у мовленні слова в прямому і переносному значеннях; [4 МОВ 4.1] визначає у тексті / серед групи словосполучень образні слова і словосполучення (емоційно забарвлені слова, слова в переносному лексичному значенні, зокрема й порівняння) і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] пояснює порівняння як слово / словосполучення, що називає ознаку одного об'єкта / однієї дії / ознаки на основі подібності з іншим / об'єктом / іншою дією / ознакою і наводить приклади; [4 МОВ 4.1] вирізняє порівняння серед слів з переносним значенням за словами як, мов, немов, ніби, наче, неначе; [4 МОВ 4.1] пояснює емоційно забарвлені слова як слова із пестливо-зменшувальним або згрубілим лексичним значенням; [4 МОВ 4.1] встановлює відповідність між образними словосполученнями / висловленнями та їх значеннями та пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] використовує у мовленні образні слова / словосполучення; [4 МОВ 4.1] пояснює фразеологізм як стійке поєднання слів з єдиним значенням і наводить приклади; [4 МОВ 4.1] встановлює відповідність між фразеологізмами та їх лексичними значеннями і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] добирає до фразеологізмів близькі за значенням слова / вислови; [4 МОВ 4.1] знаходить фразеологізми в тексті / серед групи словосполучень і пояснює їх значення; [4 МОВ 4.1] використовує фразеологізми в мовленні; [4 МОВ 4.1] пояснює граматику як сукупність правил зміни слів і поєднання їх у речення; [4 МОВ 4.1] пояснює граматичне значення слова як його ознаки, які можуть бути виражені числом, родом, відмінком, особою, часом; [4 МОВ 4.1] пояснює, що слово може позначати один і кілька об'єктів, ознак, дій і відповідно мати граматичне значення числа: однину і множину і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]	Образні слова / словосполучення. Фразеологізми. Граматика. Граматичне значення слова. Число. Рід. Відмінки. Особа.
--	--

<i>визначає серед слів прислівники і ставить до них питання; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює, що прийменники, сполучники і частки відрізняються від інших частин мови відсутністю самотійного лексичного і граматичного значення; відповідно, до них не можна поставити питання; не є самотійними членами речення та наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює прийменник як службову частину мови, що служить для зв'язку слів у словосполученнях, зокрема й в реченнях, і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює сполучник як службову частину мови, що служить для зв'язку частин складних речень, слів, що не є словосполученнями, зокрема й в реченнях, і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>використовує прийменники для зв'язку слів у реченнях; сполучники для поєднання однорідних членів речення і частин складного речення; [4 МОВ 4.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) частки як службової частини мови, яка надає реченню чи окремим словам певний відтінок лексичного значення або служить для утворення інших граматичних форм та слів; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює роль прийменників і сполучників, часток у мовленні і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>розрізняє прийменники і сполучники, прийменники, сполучники і частки і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>розрізняє прийменники і префікси і наводить приклади; встановлює зв'язок слів в словосполученнях / реченнях за допомогою прийменників; [4 МОВ 4.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) вигуку як особливої (не належить ані до самотійних, ані до службових) частини мови, яка виражає почуття, волі мовця, не називаючи їх; [4 МОВ 4.1]</i> <i>аналізує будову слова і визначає закінчення і основу, в основі – корінь, суфікс, префікс; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові; [4 МОВ 4.1]</i> <i>наводить приклади слів за поданою умовою: певними закінченнями, коренями, суфіксами, префіксами; [4 МОВ 4.1]</i> <i>ураховує чергування приголосних звуків під час визначення кореня і добору споріднених слів; [4 МОВ 4.1]</i> <i>утворює слова за допомогою суфіксів, префіксів збільшення / зменшення, укрупнення / здрібнілості,</i>	Прийменники і сполучники. Частка. Вигук. Навчальний проєкт «Казка про частини мови». Будова слова.
--	---

пестливості / зневаги (суфіксів ш, іш – білий, біліший) і префікса най – найвищий тощо); [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> корінь слів з випадінням звука в коренях; [4 МОВ 4.1] визначає корені / префікси / суфікси у словах з двома коренями / префіксами / суфіксами; [4 МОВ 4.1] <i>утворює</i> слова з двома коренями за поданою умовою; [4 МОВ 4.1] <i>розрізняє</i> однокореневі слова й слова з однаковою за звучанням і написанням частиною (малюк – малюнок); [4 МОВ 4.1] <i>розрізняє</i> однокореневі слова і граматичні форми слова; [4 МОВ 4.1] <i>добирає</i> до поданого слова 3-5 однокореневих; [4 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> відповідність між словами та моделями їх будови; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> правило запису слів як загальноприйняту вимогу до їх написання; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> запис слів певними правилами; [4 МОВ 4.1] <i>наводить</i> приклади слів до певних правил їх запису; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> орфографію як систему правил написання слів; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> орфограму як букву / буквосполучення / знак, написання якої / яких визначають за певним правилом; [4 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> слова, які пишуть за певними правилами і <i>перевіряє</i> їх; [4 МОВ 4.1] <i>добирає</i> для правильного запису слова перевірні слова: з ненаголошеними голосними [e^н], [и^е] в корені, які перевіряють наголосом; дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим звуком; із сумнівними приголосними, що уподібнюються під час вимови (<i>просьба, кігті</i>) і <i>записує</i> їх правильно; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> правильно слова подовженими приголосними звуками; [4 МОВ 4.1]	Префікси і суфікси для утворення слів зі значенням збільшення / зменшення, укрупнення / здрібнілості, пестливості / зневаги. Слова з випадінням звука в корені. Слова з двома коренями / префіксами / суфіксами. Однокореневі й неспоріднені слова. Правило запису слів. Орфографія. Орфограми. Правопис слів із ненаголошеними голосними [e], [и] в корені. Правопис дзвінких і глухих приголосних. Правопис слів з подовженими
--	---

<i>записує</i> правильно слова із знаком м'якшення (м'яким знаком за назвою букви Ъ в Українському правописі за його останньою редакцією); [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> правильно слова з апострофом після букв б, п, в, м, ф, р та після префіксів; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> правильно слова зі звуками [г], [дж], [дж'] [дз], [дз'], [шч]; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> слова з чергуванням у групах приголосних звуків [г], [ж], [з']; [х], [ш], [с']; [к], [ч], [ц'] [4 МОВ 4.1] під час словозміни іменників перед закінченням -і та <i>пише</i> букву з у словах з основою на г (нога – нозі); букву с у словах з основою на х (мураха – мурасі); букву ц у словах з основою на к (молоко – молоці); [4 МОВ 4.1] під час словотворення та <i>пише</i> букву ж у словах з основою на г (нога – ніжка); букву ш у словах з основою на х (мураха – мурашка); букву ч у словах з основою на к (молоко – молочко); [4 МОВ 4.1] <i>перевіряє</i> правопис слів з чергуванням і виправляє помилки; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> правильно слова з чергуванням у групі голосних звуків [о], [е], [і] [4 МОВ 4.1] під час словозміни та <i>пише</i> букву і / о у словах з о / і у корені (сіль – солі; гора – гір); букву і / е у словах з е / і у корені (піч – печі; село – сіл); [4 МОВ 4.1] під час словотворення та <i>пише</i> букву і / о у словах з о / і у корені (сіль – солоний; воля - вільний); букву і / е у словах з е / і у корені (піч – печений; село – сільський); [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> слова з префіксами роз-, без- з буквою з в кінці префіксів; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> слова з префіксом с- перед коренем, який починається буквами к, ф, п, т, х; слова з префіксом з- в усіх інших випадках; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> префікс <i>пре-</i> у випадках, коли він надає слову значення збільшеної міри ознаки і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МОВ 4.1]; <i>пише</i> префікс <i>при-</i> у випадках, коли він надає слову значення приближення, приєднання, неповної дії, результат дії і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> правильно слова із співзвучними префіксами і прийменниками і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>користується</i> орфографічним словником для перевірки написання слів, правопис яких не можна перевірити за правилами; [4 МОВ 4.1]	приголосними звуками. Правопис слів із знаком м'якшення. Правопис слів з апострофом. Правопис слів із звуками [г], [дж], [дж'], [дз], [дз'], [шч]. Правопис слів з чергуванням приголосних. Правопис слів з чергуванням голосних. Правопис префіксів (роз-, без-, з-, с-; пре-, при-)
---	--

<i>пише</i> у родовому відмінку іменників жіночого роду на -а / -я закінчення -и, якщо основа слова на твердий приголосний, крім ж, ч, ш (школа – школи); закінчення -і, якщо основа слова на м'який приголосний та [ж], [ч], [ш] (воля – волі; задача – задачі) і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> в орудному відмінку іменників чоловічого / жіночого роду однини закінчення -ом / -ою, якщо основа слова на твердий приголосний, крім ж, ч, ш (стіл – столом / парта – партою); закінчення -ем / -ею, якщо основа слова на м'який приголосний (крім й) та ж, ч, ш (лось – лосем; вуж – вужем / гривня – гривнею, задача - задачею); закінчення -єм в іменників чоловічого роду з основою на приголосний й (гай – гаєм); закінчення -єю в іменників жіночого роду на -ія (надія – надією) і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань), що іменники чоловічого роду на -ар, -яр в родовому й орудному відмінках однини можуть мати закінчення -а / -я, -ом / -ем (школяр – школяра – школярем; буквар – букваря – букварем, столяр – столяра – столяром), що необхідно перевіряти за словником; [4 МОВ 4.1] <i>перевіряє</i> за словником закінчення іменників чоловічого роду на -ар, -яр в родовому й орудному відмінках; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> в орудному відмінку іменників жіночого роду (з нульовим закінченням у називному відмінку) закінчення -ю та подвоєння букв на позначення останнього приголосного основи, якщо він один між голосними звуками (сіль – сіллю), і не записує подвоєння останнього приголосного основи, якщо між голосними два різних приголосних звуки (радість – радістю); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> в орудному відмінку іменників жіночого роду (з нульовим закінченням у називному відмінку) перед закінченням -ю апостроф, якщо останній приголосний основи [б], [п], [в], [м], [ф] (любов'ю, верф'ю) та у слові матір'ю; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> в давальному і місцевому відмінках іменників чоловічого роду однини закінчення -у / -ю або -ові / -еві / -єві (Андрій – Андрію – Андрієві); використовує обидві форми у випадках поєднання двох-трьох слів у давальному, місцевому відмінках (брату Іванові, Терещенку Петрові Васильовичу); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1]	Правопис відмінкових закінчень іменників: закінчення іменників жіночого роду на -а / -я у родовому відмінку однини; закінчення іменників чоловічого роду та жіночого роду на -а / -я в орудному відмінку однини; закінчення іменників жіночого роду (з нульовим закінченням у називному відмінку) в орудному відмінку однини;
---	--

<i>перевіряє</i> за словником закінчення іменників чоловічого роду в родовому й орудному відмінках; [4 МОВ 3.3] <i>пише</i> в іменниках місцевого відмінка множини закінчення -ах, -ях (по лісах, у книжках, на полях); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> у називному відмінку множини закінчення -и в іменників чоловічого і жіночого роду однини з основою на твердий приголосний; закінчення -і в іменників чоловічого і жіночого роду однини з основою на м'який приголосний та ж, ч, ш; закінчення -ї в іменників чоловічого роду однини з основою на й та в іменників жіночого роду однини на -ія; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>перевіряє</i> за словником закінчення іменників чоловічого роду на -ар / -яр у називному відмінку множини; [4 МОВ 3.3] <i>зберігає</i> під час письма кінцевий приголосний основи слова, від якого утворений прикметник із -ськ- (люди – людський, сирота – сирітський), окрім кінцевих приголосних [к], [ц], [ч], [г], [ж], [з], [х], [ш], [с]; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> без збереження кінцевого приголосного основи слова, від якого утворений прикметник, суфікс: -цьк- у прикметниках, утворених від іменників з основою на -к, -ць, -ч (юнак – юнацький, молодець – молодецький, ткач – ткацький); -зьк- у прикметниках, утворених від іменників з основою на -г, -ж, -з (Кривий Ріг – криворізький, Запоріжжя – запорізький, боягуз – боягузький); -ськ- у прикметниках, утворених від іменників з основою на -х, -ш, -с (чех – чеський, товариш – товариський, Полісся – поліський); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> суфікси -ськ-, -зьк-, -цьк- завжди зі знаком м'якшення; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>не пише</i> знак м'якшення (м'який знак за назвою букви Ь в Українському правописі за його останньою редакцією) після приголосних перед суфіксом -ськ окрім приголосного [л'] (польський, подільський, учительський, сільський, ковальський; ніжинський, уманський, велетенський); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> знак м'якшення перед закінченнями прикметників чоловічого і середнього роду з основою на м'який приголосний у родовому, давальному, місцевому відмінках однини (синього, синьому, на синьому); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1]	закінчення іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини; закінчення іменників у місцевому відмінку множини; закінчення іменників -и / -і чоловічого і жіночого роду у називному відмінку множини. Правопис прикметників із суфіксами -ськ-, -зьк-, -цьк-. Знак м'якшення (ь) перед закінченнями відмінкових форм прикметників.
--	--

<i>пише</i> знак м'якшення (м'який знак за назвою букви Ъ в Українському правописі за його останньою редакцією) перед закінченнями прикметників жіночого роду з основою на м'який приголосний у родовому, орудному відмінках однини (літньої, літньою); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> закінчення -ою у формі орудного відмінка прикметників жіночого роду однини (лісовою, вищою, літньою); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>розрізняє</i> випадки використання закінчень -ою, -єю в іменників і прикметників з основою на [ж], [ч], [ш] (найвищою кручею, свіжою їжею); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> закінчення -ій у формах давального і місцевого відмінків прикметників жіночого роду однини (лісовій, вищій); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> закінчення -і у називному відмінку множини в усіх прикметниках (лісові, вищі), окрім прикметника безкраї; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> числівники у різних відмінкових формах з опорою на таблицю відмінювання; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> правильно форми родового відмінка числівників 50, 60, 70, 80, 90, 100; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>уживає</i> правильні форми числівників на позначення часу протягом доби (о пів на сьому, за чверть одинадцята [4 МОВ 4.1]); <i>записує</i> правильно числівники, на позначення дати; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>визначає</i> випадки використання відмінкових форм займенників його / у нього, їх / у них і <i>пише</i> букву н у відмінкових формах займенників третьої особи після прийменників, зокрема й в орудному відмінку без прийменників; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> не з дієсловами окремо; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> букву е / є у закінченнях дієслів теперішнього і майбутнього часу I особи множини (емо / ємо), II особи однини (еш / єш), II особи множини (ете / єте) і III особи однини (е / є), якщо у III особі множини ці дієслова мають закінчення уть / ють і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1] <i>записує</i> букву и / ї у закінченнях дієслів теперішнього і майбутнього часу I особи множини (имо / їмо), II особи однини (иш / їш), II особи множини (ите / їте) і III особи однини (ить / їть), якщо у III особі множини ці дієслова мають закінчення ать / ять і <i>пояснює</i> свій вибір; [4 МОВ 4.1]	Закінчення -ою в орудному відмінку прикметників жіночого роду однини Закінчення -ій у давальному і місцевому відмінках прикметників жіночого роду однини. Закінчення (-і) у називному відмінку прикметників множини. Правопис відмінкових форм числівників Буква н у відмінкових формах займенників Дієслова з часткою не Правопис ненаголошених особових закінчень дієслів теперішнього і майбутнього часу. Дієслова на -ся
--	--

<i>перевіряє</i> за словником позначення буквами на письмі ненаголошених особових закінчень дієслів теперішнього і майбутнього часу; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> в дієсловах на -ся II особи однини теперішнього і майбутнього часу закінчення -иш, -їш (боїшся, вчишся); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> в дієсловах на -ся III особи однини і множини теперішнього і майбутнього часу закінчення -ить, -їть, -ать, -ять; -е / ть, -є / ть, -уть, -ють (вчиться, бояться, помиляється, помиляються); [4 МОВ 3.1] <i>відрізняє</i> прислівники від іменників з прийменниками і <i>пише</i> прислівники зливо (вгорі, посередині, улітку) [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> і <i>вимовляє</i> правильно числівники на позначення розрядних чисел у формі родового відмінка; [4 МОВ 4.1]	Правопис прислівників. Правопис числівників
<i>записує</i> скорочено слова: - без крапки (година – <i>год</i>, хвилина – <i>хв</i>, секунда – <i>с</i>, доба – <i>доб</i>, тиждень – <i>тижд</i>, місяць – <i>міс</i>, декада – <i>декада</i>, квартал – <i>кв</i>, півріччя – <i>півріч</i>, століття – <i>ст.</i>, вік – <i>в.</i>, сантиметр – <i>см</i>, дециметр – <i>дм</i>, метр – <i>м</i>, міліметр – <i>мм</i>, кілометр – <i>км</i>, кілограм – <i>кг</i>, грам – <i>г</i>, літр – <i>л</i>, мілілітр – <i>мл</i>, гривня – <i>грн</i>; - з крапкою (копійка – <i>к.</i>, рік – <i>р.</i>, сторінка – <i>с.</i>), імена, по батькові; - з крапкою до першої букви, що позначає приголосний звук інше слова; [4 МОВ 4.1] <i>переносить</i> частину слова з рядка на рядок по складах, відповідно до правил переносу; [4 МОВ 4.1] <i>пише</i> назви творів, цитати в лапках; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> з великої букви власні назви; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 3.1] <i>вимовляє, пише</i> і <i>позначає</i> наголос у словах, передбачених для запам'ятовування в 4 класі, правильно: аеродром, ввечері, вдень, взімку, вісімдесяті, влітку, восені, вперёд, вранці, вчора, гардероб, гектар, до побачення, держава, дисципліна, ззаду, інженер, кілометр, ліворуч, мізінець, мільйон, назад, напам'ять, океан, поперед, посередині, портрет, праворуч, п'ятдесят, п'ятсот, революція, республіка, сигнал, сімдесяті, телефон, температура, тепер, трамвай, тролейбус, фанера, фартух, футбол, цемент, чернетка, шеренга, шістнадцять, шістдесят, шістдесяті, шістсот, щогодини, щоденно, щотижня, юнат. [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 4.2]	Скорочення слів. Перенос слів. Правопис власних імен, цитат, назв творів. Вимова і правопис слів, передбачених для запам'ятовування в 4 класі.

<i>контролює</i> правильну посадку за партою, <i>дотримується</i> правильного розташування зошита на парті / столі; відстані від книжки до очей і <i>пояснює</i> важливість дотримання такої посадки під час письма; [4 СЗО 1.1] <i>дотримується</i> правил оформлення письмової роботи (відступів, поля), письма апострофу, букв, буквосполучень, пунктуаційних знаків в розліновці (сітка №3), виправлення помилок, переносу частини слів з рядка в рядок, письма заголовків з великої букви посередині рядка, першого слова в реченні, абзаців, роздільного написання слів, вживання лапок, скороченого запису слів, оформлення прямої мови під час списування; [4 МОВ 3.1] <i>оформлює</i> запис в рядки і колонки; [4 МОВ 3.1] <i>пропускає</i> рядок між роботами, які виконують в різні дні та <i>записує</i> дату: число, місяць – словами; [4 МОВ 3.1] <i>пише</i> охайно, розбірливо, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою[4 МОВ 3.1] <i>пояснює</i> словосполучення як два-три слова, що пов'язані між собою за змістом та граматично і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> серед 3-4 груп слів словосполучення; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що в словосполученні є головне слово, від якого ставлять питання, і залежне слово, до якого ставлять питання (від залежного слова поставити питання до головного неможливо) і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> у словосполученнях змістовий зв'язок між словами і <i>визначає</i> головне і залежне слова; [4 МОВ 4.1] <i>складає</i> словосполучення (іменника з прикметником; іменника з числівником; дієслова з іменником, що не є реченням, зокрема й з прийменниками) з поданих слів, за світлиною, малюнком, моделлю, добором слова до поданого слова; [4 МОВ 4.1] <i>узгоджує</i> слова в словосполученнях за допомогою прийменників, закінчень слів; [4 МОВ 4.1] <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> помилки у визначенні частин мови, аналізі частин мови, доборі однокореневих / споріднених слів, визначенні частин будови слова, у наголошенні, правописі слів, визначенні головного і залежного слова в словосполученні, встановленні зв'язків слів у словосполученні; [4 МОВ 4.1] <i>складає</i> блок-карту / ментальну карту за темою «Слово. Словосполучення»; [4 МОВ 4.1]	Посадка під час письма. Оформлення письмової роботи. Словосполучення. Навчальний проєкт «Ігри зі словами».
---	--

<i>розповідає</i> про слово, словосполучення за поданою / власно створеною блок-картою; [4 МОВ 4.1] <i>застосовує</i> знання про слово, словосполучення для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 МОВ 4.1] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова, словосполучення: конкретне лексичне значення, абстрактне лексичне значення, орфограма[4 МОВ 4.2]	
Концентр «Речення»	
<i>пояснює</i>, що реченням є слово або група зв'язаних за змістом слів, що виражає закінчену думку і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 4.1] <i>доповнює</i> речення 4-5 словами; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> речення (9-11 слів) за поданою умовою (з певним словом, словосполученням, за поданим початком, за малюнком, світлиною, репродукцією, прослуханим музичним твором, на задану тему, з певною інтонацією чи метою висловлювання, за змістом почутого, прочитаного, побаченого, за певною життєвою ситуацією, зі звертанням); [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> серед 6-7 речень речення з певною ознакою (з певною метою висловлювання, інтонацією, кількістю слів, певним змістом, поширене, непоширене, наявності звертання, з однорідними членами, з прямою мовою, складне речення); [4 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> відповідність між реченнями та їх моделями; [4 МОВ 4.1] <i>виражає</i> інтонацією ставлення до того, про що розповідає / читає; [4 МОВ 1.7] <i>виділяє</i> паузами, логічним наголосом певні частини речення; [4 МОВ 1.7] <i>змінює</i> інтонацію речення за поданою умовою; [4 МОВ 1.7] <i>доцільно використовує</i> міміку, жести під час говоріння, читання речень; [4 МОВ 1.7] <i>записує</i> речення з прямою мовою (з відступу з використанням тире; у тому ж рядку після двох крапок в лапках); [4 МОВ 3.1] <i>списує</i> речення з використанням усіх розділових знаків (зокрема й дужок, двокрапок, тире), великої букви в першому слові; [4 МОВ 3.1] <i>записує</i> речення під час диктанту з використанням таких розділових знаків як крапка, знак оклику, знак питання, лапки в назвах літературних творів (інші розділові	Побудова, інтонування і запис речень.

знаки вчитель називає), а також великої букви в першому слові, власних назвах; [4 МОВ 3.1] <i>встановлює зв'язок слів у реченні (в простому реченні, в реченні з однорідними членами) за допомогою питань; [4 МОВ 4.1]</i> <i>узгоджує слова в реченнях за допомогою прийменників, закінчень слів; [4 МОВ 4.1]</i> <i>виділяє словосполучення в групі підмета і групі присудка; в групі другорядних членів речення; [4 МОВ 4.1]</i> <i>ставить уточнювальні запитання за сприйнятими усно / письмово реченнями; [4 МОВ 4.1]</i> <i>формулює відповіді за поданими умовами: коротку / розгорнуту відповідь з розгорнутої / короткої; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює, що просте речення, це речення з однією граматичною основою – підметом / присудком, а складне речення – з двома і більше граматичними основами і наводить приклади; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає прості і складні речення; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає поширені і непоширені речення і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1]</i> <i>розрізняє непоширене речення (головні члени речення) і словосполучення (головне і залежне слово) і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1]</i> <i>поширює непоширені речення; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає тип речення за метою висловлювання і інтонацією та пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1]</i> <i>будує, інтонує і записує різні за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні) та інтонацією (окличні і неокличні) речення; речення із звертанням; [4 МОВ 4.1]</i> <i>будує розповідне / питальне / спонукальне речення за поданим спонукальним / питальним / розповідним реченням; [4 МОВ 4.1]</i> <i>використовує різні за структурою і метою висловлювання речення для вираження власних думок і почуттів; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні члени речення: додаток, означення, обставина; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює, що головні члени речення – це граматична основа речення; [4 МОВ 4.1]</i> <i>пояснює додаток як другорядний член речення, що означає предмет, і відповідає на питання непрямих відмінків кого?, чого?, ким?, чим?, кому?, чому?, кого?, що?, на кому?, на чому?; [4 МОВ 4.1]</i>	Зв'язок слів у реченні. Словосполучення в реченні. Формулювання запитань і відповідей. Типи речень за наявністю головних членів: прості, складні. Типи речень за наявністю другорядних членів: поширені, непоширені. Типи речень за метою висловлювання і інтонацією. Члени речення. Головні члени речення: підмет, присудок. Граматична основа. Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина.
--	--

<i>пояснює</i> означення як другорядний член речення, який називає ознаку предмета і відповідає на питання <i>який?, чий?, котрий?</i>; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> обставину як другорядний член речення, який називає ознаку дії та іншої ознаки, місце, час, причину, спосіб, мету дії, відповідає на питання <i>як?, де?, куди?, звідки?, коли?, чому, з якою метою?</i>; [4 МОВ 4.1] <i>позначає</i> (певним підкресленням) головні і другорядні члени речення (коли вони виражені одним словом у реченнях до 8 слів); [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> якими частинами мови виражені члени речення: іменником (підмет, додаток, обставина), займенником (підмет, додаток, означення), прикметником (присудок, означення), дієсловом (присудок), числівником (підмет, присудок, додаток, означення, обставина), прислівником (підмет, присудок); [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що службові частини мови членами речень не виступають; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що у випадках коли прийменник зв'язаний з іменником, його відносять до того ж другорядного члена речення, що й іменник і відповідно позначають таким самим підкресленням, як і другорядний член речення, яким є іменник; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> речення із звертанням і виділяє слова / слова-звертання комою; [4 МОВ 4.1] <i>використовує</i> форми кличного відмінка у реченнях із звертанням; [4 МОВ 4.1] <i>вирізняє</i> речення з порівняннями за словами <i>як, мов, немов, ніби, наче, неначе</i> та виділяє в реченні порівняння з обох боків комами; [4 МОВ 4.1] <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) однорідних членів речення як таких, що не зв'язані одне з одним і відносяться до одного й того ж члена речення; [4 МОВ 4.1] <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань), що однорідними можуть бути будь-які члени речення; [4 МОВ 4.1] <i>застосовує</i> інтонацію перелічування під час читання речень з однорідними членами; [4 МОВ 4.1] <i>розділяє</i> під час письма комою однорідні члени речення, не зв'язані сполучником; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> в реченні однорідні члени; [4 МОВ 4.1] <i>доповнює</i> речення однорідними членами; [4 МОВ 4.1]	Прості ускладнені речення: речення зі звертанням; речення з однорідними членами.
---	---

<i>складає</i> речення з однорідними членами, <i>інтонує</i> і <i>записує</i> їх правильно; [4 МОВ 4.1] <i>розрізняє</i> просте ускладнене речення і складне речення; [4 МОВ 4.1] <i>будує, інтонує і записує</i> прості і складні речення; ускладнені прості речення з однорідними членами, звертаннями; речення з прямою мовою; [4 МОВ 4.1] <i>знаходить і виправляє</i> помилки у записі речень, визначенні виду речення за метою висловлювання, за інтонацією; узгодженні слів у реченні, у встановленні зв'язків слів у реченні, визначенні словосполучень у групі підмета / присудка; визначенні членів речення; [4 МОВ 4.1] <i>створює</i> блок-карту / метальну карту за темою «Речення» [4 МОВ 4.1]; <i>розповідає</i> про речення за поданою блок-картою / власно створеною блок-картою / ментальною картою; [4 МОВ 4.1] <i>застосовує</i> знання про речення для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 МОВ 4.1] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова, словосполучення: граматична основа, словосполучення групи додатка / означення / обставини; просте речення, складне речення, просте ускладнене речення, однорідні члени речення[4 МОВ 4.1]	Навчальний проєкт «Вікторина з теми «Речення».
Концентр «Текст»	
<i>визначає</i> типи текстів (розповідь, опис, міркування, есе) і <i>пояснює</i> їх призначення; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> у тексті-міркуванні твердження, доказ і висновок; [4 МОВ 4.1] <i>визначає</i> стилі текстів, частин текстів за їх характерними ознаками: художній (використовують у художній літературі; вирізняється наявністю образних слів, слів у переносному значенні), науковий (використовують у науці, освіті; вирізняється логічністю, точністю, притаманною певній науці лексикою), діловий (використовують для оформлення ділових паперів; вирізняється наявністю слів без емоційного забарвлення, коротких речень), розмовний (використовують у побуті; вирізняється емоційно забарвленими словами, неповними реченнями), публіцистичний (використовують у медіатекстах; вирізняється конкретністю, емоційністю, наявністю оцінних суджень); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 4.1]	Тип тексту. Стиль тексту. Будова тексту. Структура тексту.

<i>визначає частини тексту (зачин, основна частина, кінцівка), кількість речень, абзаців в кожній частині і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає частину тексту, якій належить певне речення, абзац і речення, абзац певної частини тексту і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1]</i> <i>визначає в тексті частину-опис (природи, персонажів), частину-розповідь, частину-міркування, частину з діалогом / полілогом персонажів і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 2.2]</i> <i>визначає в діалозі / полілозі слова автора і мову персонажів і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 2.2]</i> <i>установлює і пояснює смислові зв'язки між частинами тексту; [4 МОВ 2.2]</i> <i>складає план тексту (з розповідних, питальних речень; із заголовків до частин тексту); [4 МОВ 4.1] [4 МОВ 2.6]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) змісту прослуханого (обсягом 280-300 слів), прочитаного (обсягом 240-270 слів), зокрема й мовчки (330-390 слів), тексту, складеного з речень до 12-14 слів кожне); [4 МОВ 2.1]</i> <i>висловлює припущення щодо змісту тексту, можливого розвитку подій за його назвою / початком / ілюстрацією і порівнює свої припущення після прочитування / прослуховування тексту; [4 МОВ 2.1]</i> <i>визначає й формулює тему і мету / основну думку (ідею) сприйнятого на слух / прочитаного тексту; [4 МОВ 2.2]</i> <i>добирає заголовок / назву до (прослуханого / прочитаного) тексту та його частин відповідно до мети або основної думки / ідеї тексту (зокрема й прислів'я / приказку); [4 МОВ 2.2]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) епіграфа як цитати, вислову, чи прислів'я, поданих перед текстом літературного твору або його частинами; [4 МОВ 2.1]</i> <i>обирає серед 2-3 пропонованих епіграфів той, який відповідає змісту твору і пояснює свій вибір; [4 МОВ 2.1]</i> <i>визначає ключові слова / словосполучення тексту і пояснює свій вибір; [4 МОВ 2.2]</i> <i>визначає в тексті образні слова / словосполучення, синоніми, антоніми, протиставлення, порівняння, надання неістотам рис істот, застарілі, нові слова і пояснює їх застосування автором; [4 МОВ 2.2]</i> <i>визначає в тексті незнайомі слова, фразеологізми і пояснює їх лексичне значення за контекстом тексту / тлумачним словником; [4 МОВ 2.2]</i>	План тексту. Робота з текстом.
--	--

встановлює відповідність змісту прочитаного тексту ілюстраціям, плану, ключовим словам і *пояснює* свій вибір; [4 МОВ 2.6]

визначає в тексті речення, якому відповідає світлина, малюнок; речення-відповідь на запитання; речення певного типу тощо і *пояснює* свій вибір; [4 МОВ 2.6]

відповідає на запитання до прослуханого (280-300 слів) / прочитаного (вголос 240-270 слів; мовчки 330-390 слів) тексту щодо розуміння фактичного змісту (хто?, що?, які?, де?, коли? як?), відтворення послідовності подій, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, визначення теми / ідеї, основної думки тексту; [4 МОВ 2.2]

ставить 4-6 запитань до прослуханого / прочитаного тексту (зокрема й до персонажів, автора); [4 МОВ 2.2]

доповнює текст реченнями (2-3 / 4-5); [4 МОВ 2.7] [4 МОВ 3.1]

переказує усно / письмово зміст прозового почутого / прочитаного тексту розповідного змісту / опису обсягом 70-90 слів: за ключовими словами, планом, зокрема й малюнковим; послідовно і вибірково; стисло і докладно; творчо (із зміною оповідача в тексті-розповіді, послідовності ознак в описі, аргументів у міркуванні; доповненням фактами, обставинами у тексті-розповіді та ознак у тексті-описі, аргументів – у тексті-міркуванні); [4 МОВ 2.2] [4 МОВ 3.2]

переказує зміст віршових творів із сюжетним змістом, п'єс прозою; коротко і докладно; [4 МОВ 2.4]

передає зміст сприйнятого на слух / прочитаного тексту графічно (малюнок, схема, діаграма, блок-карта, маршрут руху); [4 МОВ 2.6]

виокремлює знайому / незнайому, корисну, цікаву інформацію у сприйнятому на слух / прочитаному тексті; [4 МОВ 2.2] [4 МОВ 1.3]

висловлює припущення щодо використання в певних життєвих ситуаціях одержаної з тексту інформації; [4 МОВ 2.1] [4 МОВ 1.4]

вибирає інформацію з почутого / прочитаного з певною метою, *використовує* її для створення власних висловлень / письмових текстів; [4 МОВ 2.1] [4 МОВ 3.2]

визначає позицію автора погоджується з нею або заперечує і *наводить* відповідні аргументи; [4 МОВ 2.4]

висловлює власну думку, про свої враження, почуття щодо змісту почутого / прочитаного і *обґрунтовує* її; [4 МОВ 2.4]

<i>аналізує</i> тексти (зокрема й власні й однокласників) з метою надання рекомендацій щодо удосконалення текстів; [4 МОВ 2.4] <i>редагує</i> текст (узгоджує слова в реченні, усуває слова-повтори, замінює більш точними словами невдало використані слова, виправляє помилки на вивчені правила, встановлює послідовність речень у тексті / частині тексту); [4 МОВ 2.7] [4 МОВ 1.8] <i>перекладає</i> усно текст (3-4 речення) з української мови на англійську / іншу мову, яку вивчають у школі або якою розмовляє учень; [4 МОВ 2.7] <i>складає</i> варіант твору, змінюючи персонажів, обставини, послідовність подій, кінцівку, зачин; [4 МОВ 2.7] <i>будує</i> усно / письмово монологічне висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе; казка, вірш, загадка, лічилка) художнього і науково-популярного стилів з 7-8 / 9-10 речень за поданим зразком, початком; опорними словами / словосполученнями, поданим або складеним планом (з 3-4 пунктів, зокрема й малюнковим), на основі прослуханого / прочитаного тексту, його частини (зачином, основною частиною, кінцівкою), власних спостережень, емоцій, почуттів; життєвої ситуації, сюжету дитячого фільму / мультфільму, малюнка, світлини, репродукції, музичного твору; на задану тему, із певною назвою, від свого імені, імені автора, із висловлюванням власного ставлення до змісту того, про що розповідає / пише; [4 МОВ 1.4] [4 МОВ 3.2] <i>використовує</i> для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, синоніми; [4 МОВ 4.1] <i>використовує</i> у власних текстах виражальні засоби мови (синоніми, антоніми, багатозначні слова, слова в переносному значенні, порівняння, протиставлення, емоційно забарвлені слова, фразеологізми); [4 МОВ 1.7] <i>застосовує</i> під час усних висловлювань виражальні засоби мови – міміку, жести, інтонацію, гучність голосу; [4 МОВ 1.7] <i>пояснює</i> полілог як розмову трьох і більше співрозмовників; [4 МОВ 1.6] <i>читає</i> діалоги / полілоги у ролях; [4 МОВ 2.1] <i>визначає</i> позицію співрозмовника погоджується з нею, або доброзичливо заперечує і <i>обґрунтовує</i> свою думку; [4 МОВ 1.6] <i>сприймає і складає</i> діалог (усно 5-6 / 7-8 реплік, письмовий 5 / 6 реплік одного співрозмовника з	Усні / письмові висловлювання: монолог (вір); діалог / полілог.
---	--

урахуванням вступних і прикінцевих етикетних формул) за поданою темою, текстом, життєвою ситуацією, репродукцією, малюнком, світлиною, прослуханим музичним твором, наближеною до життя дитини ситуацією; [4 МОВ 1.4] <i>пояснює</i> інтерв'ю як вибудовану за певним планом бесіду у вигляді відповідей однієї людини на запитання іншої; [4 МОВ 1.1] [4 МОВ 1.4] <i>використовує</i> у процесі спілкування форми звертань; слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення, погодження чи заперечення, вигуки; [4 МОВ 1.7] <i>дотримується</i> етичних норм спілкування, правил етикету: використання ввічливих слів, дотримання послідовності викладу думки, логічного її завершення, чіткості виразності вимови, інтонування, використання міміки і жестів відповідно до змісту; [4 МОВ 1.8] [4 МОВ 1.7] <i>виконує</i> навчальні дії відповідно до прослуханої / прочитаної інструкції, зокрема й формулювання завдань в посібниках-журналах; [4 МОВ 1.5] [4 МОВ 2.2] <i>складає</i> усно / письмово інструкцію (7-9 речень) до гри, диспуту, руху за маршрутом, приготування страви, дотримання правил правопису (пам'ятки) тощо; [4 МОВ 3.2] [4 МОВ 1.3] <i>пояснює</i> медіатекст як усну або письмову інформацію, підготовлену з певною метою та оприлюднену через засоби масової інформації тощо і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 1.3] [4 МОВ 2.2] <i>розрізняє</i> форми усних і письмових повідомлень в медіатекстах; [4 МОВ 1.3] <i>визначає</i> типи повідомлень в медіатекстах (анкета, характеристика, біографія, стаття, замітка) [4 МОВ 1.3] [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> тему, основну думку, призначення, адресатів простих медіатекстів; [4 МОВ 1.3] [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> джерела передавання / сприймання повідомлень (афіша, етикетка, смс, бігборд / банер, буклет, інтерв'ю, замітка в журналі / газеті, зокрема й стіннівці, комікс, теле- і радіопередача, трейлер, програма заходу, аудіогид, навігатор, лібрето, слоган); [4 МОВ 2.1] <i>визначає</i> зображувальні засоби медіатекстів (кольори шрифтів, малюнки, світлини, музика, анімація); [4 МОВ 1.3] <i>виділяє</i> в медіатекстах потрібну інформацію; [4 МОВ 1.3]	Інтерв'ю. Інструкція. Медіатекст.
--	--

<i>аналізує</i> інформацію з метою виявлення достовірної, затребуваної; [4 МОВ 1.4] <i>переказує</i> епізоди дитячих фільмів, мультфільмів, телепередач; [4 МОВ 1.2] <i>створює</i> медіатексти (оголошення, запрошення, рекламу мультфільму / іграшки / вистави, пам'ятку / інструкцію, програму заходу, замітку, комікс буклет, трейлер, театральну / циркову програму, аудіо гід, афішу, відгук в книзі відвідувачів музею / кафе, навігатор, лібрето (коротке пояснення події, що відбуваються на сцені), слоган, анкету, характеристику, біографію тощо певної форми (усні / письмові) для різних джерел (журнал / газета, стіннівка, етикетка, афіша, буклет), зважаючи на їх мету та адресата; [4 МОВ 1.4] <i>добирає і виконує</i> вправи для регуляції швидкості, гучності читання / говоріння; дихання під час говоріння / читання; розширення кута зору під час читання; [4 МОВ 1.7] <i>читає</i> групами слів вголос, пошепки, мовчки (без озвучення і артикуляції) плавно з чіткою артикуляцією і правильним наголосом у словах; [4 МОВ 2.1] <i>регулює</i> швидкість, гучність говоріння / читання відповідно до змісту тексту та жанрової специфіки твору; [4 МОВ 2.1] <i>регулює</i> дихання під час говоріння / читання (робить вдих після логічно завершеної фрази); [4 МОВ 1.3] <i>читає</i> за поданою умовою (вибірково, з пришвидшенням, уповільненням, на одному подиху, мовчки, пошепки, зі зміною гучності голосу тощо); [4 МОВ 2.2] <i>обирає і доцільно застосовує</i> під час читання / говоріння вголос інтонацію, міміку, жести відповідно до змісту тексту; [4 МОВ 1.7] [4 МОВ 2.1] <i>знаходить і виправляє</i> помилки у визначенні типу, стилю тексту, послідовності його частин, плану, складанні розповіді, опису, міркування, есе, діалогу; [4 МОВ 2.4] <i>складає</i> блок-карту / ментальну карту за темою «Текст»; [4 МОВ 4.1] <i>розповідає</i> про текст за поданою / власно створеною блок-картою / ментальною картою; [4 МОВ 4.1] <i>застосовує</i> знання про текст для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 МОВ 4.2] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: аудіо гід, характеристика, афіша, відгук в	Швидкість, гучність, інтонація, міміка і жести під час говоріння / читання.
--	--

<i>визначає</i> ставлення автора до твору / персонажів і підтверджує думку цитатами з твору; [4 МОВ 2.3] <i>складає</i> усно / письмово біографічну довідку про письменника (4-5 речень про дату народження, місце народження, цікаві факти про життя і творчість, жанр, в якому працює, тематика творів, назви кількох творів тощо); [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> головних (героїв / персонажів) і другорядних персонажів твору, характеризує їхні вчинки, <i>визначає</i> за вчинками риси характеру; [4 МОВ 2.4] <i>визначає</i> емоційний стан персонажів твору; [4 МОВ 2.3] <i>виявляє</i> розуміння літературного портрета як характеристики персонажу, опису зовнішності, характеру; [4 МОВ 2.3] <i>складає</i> літературний портрет / характеристику персонажа прочитаного твору; [4 МОВ 2.3] <i>визначає і характеризує</i> мотиви вчинків дійових осіб; [4 МОВ 2.3] <i>висловлює</i> усно / письмово своє ставлення і ставлення автора до твору / персонажів / їхніх учинків і підтверджує думку цитатами з твору; [4 МОВ 2.4] <i>пояснює</i> сюжет як послідовність подій, що відбуваються з персонажами в літературному творі, через які письменник розкриває їх характери; композицію як розташування та взаємний зв'язок частин літературного твору, його будову і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 2.2] <i>пояснює</i>, що сюжет і композиція літературного твору можуть збігатися й не збігатися, і <i>висловлює</i> припущення щодо вибору автором варіанта, коли сюжет і композиція твору не збігаються; [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> в літературному творі частини, що належать до різних стилів; типів текстів, зокрема й описи природи, зовнішності людини, інших істот; діалоги і <i>пояснює</i> їх роль у творі; [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> в творі місце і час подій, відносно завершені частини (епізоди); [4 МОВ 2.2] <i>визначає і характеризує</i> події, явища, описані в творі; [4 МОВ 2.2] <i>складає</i> план нескладних за структурою творів; [4 МОВ 2.6] <i>визначає і пояснює</i> взаємозв'язок між реченнями, абзацами, частинами літературного твору; [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> тему та основну думку (ідею) твору; [4 МОВ 2.2]	Персонаж / герой твору. Сюжет і композиція твору. Тема та основна думка (ідея) твору.
---	--

<i>визначає, що відображає заголовок твору – тему чи його основну думку; [4 МОВ 2.2]</i> <i>виокремлює в художньому тексті описи природи, образні слова / вислови, повтори (синоніми, антоніми, слова в переносному значенні, емоційно-забарвлені слова, порівняння, протиставлення, фразеологізми) та пояснює їх роль у тексті (допомагають уявити картини природи, зовнішності людини, їхні вчинки, стосунки тощо); [4 МОВ 2.2]</i> <i>висловлює власне ставлення до змісту прочитаного твору, його мови, композиції; оцінює судження щодо вчинків персонажів, подій; [4 МОВ 2.4]</i> <i>займає позицію в диспутах щодо обговорення змісту, мови, композиції літературного твору і аргументує її; [4 МОВ 2.4]</i> <i>вирізняє описані в творі події, які могли / не могли відбутись в реальному житті і пояснює свій вибір; [4 МОВ 2.7]</i> <i>формулює усні / письмові висловлювання з позиції літературного критика; [4 МОВ 2.7]</i> <i>формулює усно / письмово поради персонажам творів про дії в тій чи іншій ситуації; [4 МОВ 2.4]</i> <i>висловлює припущення щодо можливого розвитку подій у творі та обґрунтовує свій вибір; [4 МОВ 2.7]</i> <i>пояснює анотацію літературного твору / книжки як короткого викладу змісту твору із висновками щодо його призначення, цінності; [4 МОВ 2.2]</i> <i>складає коротку анотацію твору / книжки; [4 МОВ 2.2]</i> <i>добирає ілюстративний, музичний матеріал за змістом літературного твору; [4 МОВ 2.6]</i> <i>бере участь в інсценізації твору; [4 МОВ 2.7]</i> <i>рекламує прочитаний твір серед однокласників; [4 МОВ 2.7]</i> <i>пояснює цитату твору як точний, дослівний уривок певного тексту; [4 МОВ 2.2]</i> <i>цитує текст для підтвердження / спростування тверджень; [4 МОВ 2.2]</i>	Мова твору. Зміст твору*. Анотація. Цитата твору.
* Очікувані результати навчання за темою «Зміст твору» такі самі, як і за темою «Робота з літературним твором» в концентрі «Текст».	
<i>визначає і називає елементи книжки: титульний аркуш, форзац, кількість сторінок, анотація, відомості про автора, рік видання, видавництво, передмова, зміст; [4 МОВ 2.1]</i> <i>визначає серед книжок книжки-твори і книжки-збірки та пояснює свій вибір; [4 МОВ 2.1]</i>	Дитяча книжка. Книжка-твір і книжка-збірка.

<i>називає</i> книжку-твір: спочатку прізвище письменника, потім назву / заголовок; [4 МОВ 2.1] <i>називає</i> книжку-збірку: спочатку назву / заголовок, потім прізвище письменника / укладача збірки; теми у змісті (за їх наявності), назви творів та їх автора / авторів за змістом; [4 МОВ 2.1] <i>визначає</i> ознаку, за якою складено книжку-збірку: за авторами, за жанрами, за темами тощо; [4 МОВ 2.1] <i>називає</i> дитячі журнали і газети, сайти з літературними творами для дітей; [4 МОВ 2.2] <i>визначає</i> у періодичному виданні рік видання, номер, назву, рубрики, кількість сторінок; [4 МОВ 2.2] <i>пояснює</i> хрестоматію як навчальний посібник, що містить твори чи уривки з них, призначені для опанування у школі; довідник як видання, що містить коротку інформацію, викладену в науковому стилі і розташовану у зручному для швидкого пошуку порядку; енциклопедію як довідкове видання, що містить розташовану за абеткою інформацію з певної теми; словник як довідкове видання, що містить певну упорядковану інформацію про слова / словосполучення; орфографічний словник як довідкове видання, в якому пояснюється правопис і граматичне значення слова; тлумачний словник як довідкове видання, в якому пояснюється лексичне значення слова; словник фразеологізмів як довідкове видання, в якому пояснюється лексичне значення фразеологізмів, і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 2.2] <i>називає</i> по 2-3 книжки за певною темою, автором (народні / авторські – осібні, що мають визначеного автора / авторів), книжки-твори, книжки-збірки; 2-3 періодичні видання; 2-3 словники, довідники, енциклопедії; [4 МОВ 2.2] <i>пояснює</i>, як користуватись словниками, довідниками, енциклопедіями; [4 МОВ 2.2] <i>користується</i> словниками, довідниками, енциклопедіями, хрестоматіями для учнів початкової школи; [4 МОВ 4.2] <i>пояснює</i> примірник, екземпляр (книжки, журналу) як одну книжку / журнал з комплекту / серії або таких само книжок / журналів; комплект як повний набір книжок / журналів, які становлять збірку / серію, і <i>наводить</i> приклади; <i>пояснює</i> тираж (наклад) як кількість примірників друкованого видання одного випуску і <i>наводить</i> приклади; [4 МОВ 2.2]	Періодичні видання. Хрестоматія. Словники (орфографічний словник). Довідники. Енциклопедії. Електронні видання для дітей.
---	--

<i>висловлює</i> своє враження від прочитаної книжки, періодичного видання; [4 МОВ 2.4] <i>пояснює</i> як користуватись бібліотекою, зокрема й електронною; [4 МОВ 2.5] <i>добирає</i> книжки у дитячій бібліотеці за темою, автором, жанром; [4 МОВ 2.5] <i>пояснює</i> абонемент як картку, що заповнюють на кожного читача бібліотеки, з відомостями про видані йому та здані ним книжки; [4 МОВ 2.5] <i>пояснює</i> формуляр як картку з короткою інформацією про книжку і відмітку про користування нею читачами; [4 МОВ 2.5] <i>пояснює</i> відгук на літературний твір / книжку як висловлювання, що містить особисту думку, власні враження про твір; [4 МОВ 2.4] <i>пише</i> відгук на літературний твір / книжку; [4 МОВ 2.4] <i>знаходить і виправляє</i> помилки у визначенні жанру, форми, автора, персонажів, основної думки, теми, сюжету і композиції твору; у доборі ілюстративного і музичного матеріалу до літературного твору; визначенні структурних елементів книжки, виду книжок, періодичних видань, словників; [4 МОВ 2.2] <i>створює</i> блок-карту / ментальну карту за темою «Дитяча література»; [4 МОВ 2.2] <i>розповідає</i> про дитячу літературу за поданою / власною створеною блок-картою / ментальною картою; [4 МОВ 2.2] <i>застосовує</i> знання про дитячу літературу для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова: міф, притча, повість, верлібр, двовірш, дистіх [4 МОВ 4.2]	Бібліотеки і вибір книжок. Відгук про літературний твір / книжку Навчальні проекти «Літературна карта моєї області / мого міста / села / району», «Челендж з читання улюблених літературних творів / власно складених творів, творів усної народної творчості»
Концентр «Логіка»	
<i>встановлює</i> відповідність між моделями та реченнями / словами і навпаки; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> звукові моделі слів (до 8-9 звуків) і <i>обирає</i> / <i>добирає</i> слова за моделями; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> складові моделі слів (до 6-7 складів) і <i>обирає</i> / <i>добирає</i> слова за моделями; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> моделі будови слова (закінчення, основа, в основі – корінь, суфікс, префікс); слова з двома коренями, <i>суфіксами, префіксами</i>; [4 МОВ 4.1] <i>будує</i> модель речення (до 8-9 слів); [4 МОВ 4.1] <i>відновлює</i> слово за його анаграмою (7-9 букв); [4 МОВ 4.1]	Модель слова: звукові, складові, будови слова. Модель речення.

складає слово з букв / звуків іншого слова, зокрема й так, щоб використані у складених словах букви / звуки не повторювались / повторювались; [4 МОВ 4.1] замінює / додає / вилучає у слові букву / звук так, щоб послідовно одержувати 2-3 інші слова; [4 МОВ 4.1] відновлює деформоване речення (до 6-11 слів); [4 МОВ 4.1] угруповує букви, слова речення за певною ознакою і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] вилучає з групи букв, слів, речень «зайві» за певною ознакою і пояснює свій вибір; [4 МОВ 4.1] будує 2-3 речення, що виражає ту саму думку, але іншими словами; [4 МОВ 4.1] перебудовує речення з прямою мовою у розповідне і розповідне в речення з прямою мовою; [4 МОВ 4.1] визначає істинні і хибні судження; [4 МОВ 4.1] формулює судження за поданою умовою – істинні і хибні; з певними словами; [4 МОВ 4.1] переформулює істинні судження в хибні і хибні судження в істинні; [4 МОВ 4.1] виризняє твердження, які є судженнями; [4 МОВ 4.1] пояснює умовивід як судження, що містить висновок, сформульований з одного або кількох інших суджень; [4 МОВ 4.1] формулює умовиводи (якщо, то); [4 МОВ 4.1] визначає умову і висновок (причина / наслідок) в умовиводі; [4 МОВ 4.1] відновлює деформований текст (до 11 речень); [4 МОВ 4.1] перебудовує текст з прямою мовою в текст без прямої мови; [4 МОВ 4.1] пояснює факт як дійсної, не вигаданої події, явища, того що сталося, відбулося насправді; [4 МОВ 4.1] пояснює аргументу, як доказ, який наводять для обґрунтування, підтвердження / спростування чого-небудь; [4 МОВ 4.1] пояснює диспут як публічне словесне обговорення чого-небудь двома або кількома особами, в якому обстоюють свою думку, свою правоту; [4 МОВ 4.1] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) доказу як незаперечного доводу або факту, який підтверджує істинність чого-небудь; підтвердження; [4 МОВ 4.1]	Анаграма слова (деформоване слово). Деформоване речення (з порушеною послідовністю слів). Побудова речень. Істинні і хибні судження (зі словами необхідно / достатньо, і / та, або / чи). Твердження і судження. Умовивід. Умова. Висновок. Причина. Наслідок. Деформований текст (з порушеною послідовністю частин) Перебудова тексту Факт. Аргумент. Аргументи за і проти. Диспут. Доказ.
---	--

<i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) обґрунтування як сукупності доказів, фактів, аргументів для переконання в чому-небудь, на potwierдження чогось; [4 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> дискусію як широке публічне обговорення якого-небудь спірного питання; [4 МОВ 4.1] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова: доказ, обґрунтування, дискусія [4 МОВ 4.2]	Обґрунтування. Дискусія. Навчальний проєкт «Дискусія».
---	---

СВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА АНГЛІЙСЬКА МОВА (мова вивчення)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *англійська мова* (мова вивчення) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами англійської мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування англійської мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *англійська мова* (мова вивчення) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також уміння сприймати на слух, говорити, читати й писати; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності, у тому числі використання набутого досвіду у вивченні української мови та інших предметів;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування англійською мовою у різних формах і видах діяльності, у тому числі за допомогою сучасних гаджетів; знайомство з культурою та традиціями англомовних країн світу;

формування цілісного образу світу та розуміння місця й ролі англійської мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до англійської мови як мови міжнародного спілкування; формування готовності до міжкультурної комунікації; бажання опановувати іноземні мови;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її використання у різних життєвих ситуаціях (під час поїздки за кордон, спілкування з ровесниками за кордоном через листування, використання інформаційно-комунікаційних технологій);

формування ключових і предметних компетентностей (зокрема, комунікативної) із використанням потенціалу англійської мови;

формування здатності до самовираження засобами англійської мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу аутентичних творів дитячої літератури, медіа текстів, текстів, створених з навчальною метою.

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня вирізняються від базового більшим обсягом лексичного матеріалу, який подається відповідно до соціокультурних тем тижнів. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 2 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета англійська мова. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає в 1 класі усний курс з фокусом на фонологічному аспекті мови. На кінець 4 класу передбачається досягнення учнями рівня A1. Цей рівень узгоджується із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Для проведення занять з предмета *англійська мова* (мова вивчення) клас поділяють на групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Англійська мова (I група)* і *Англійська мова (II група)*.

Якщо клас не поділяють на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи, зокрема *Англійська мова*.

4 клас

Результати навчання і пропонований зміст II циклу (3-4 класи)

Загальні результати навчання	Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
<i>сприймає</i> усну інформацію	<i>розуміє</i> прості запитання, твердження, прохання / вказівки та реагує на них [4 ІНО 1.1]	<i>реагує</i> на прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко та повторюються за необхідності; <i>розпізнає</i> основний зміст усного висловлювання у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
критично <i>оцінює</i> усну інформацію	<i>розпізнає</i> основний зміст усного висловлювання [4 ІНО 1.2]	<i>розуміє</i> зміст усного висловлювання у знайомому повсякденному контексті;

<i>сприймає</i> текст	<i>розпізнає</i> знайомі слова та прості фрази в текстах [4 ІНО 2.1]	<i>розпізнає</i> знайомі слова та прості фрази; <i>сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті; <i>визначає</i> лексичне значення слів та основний зміст, якщо написане супроводжується малюнком або символом; <i>знаходить</i> конкретну інформацію в тексті відповідно до поставленого завдання;
<i>аналізує</i> прочитану інформацію	<i>визначає</i> в тексті інформацію за різними запитами на знайомі теми [4 ІНО 2.2]	<i>визначає</i> пропущені слова в тексті; <i>зіставляє</i> малюнки / світлини з текстом; <i>заповнює</i> таблиці за змістом тексту; <i>будує</i> текст за планом;
<i>здійснює</i> усну взаємодію	<i>запитує</i> та повідомляє інформацію про себе, інших та навколишнє середовище, вживаючи прості фрази та речення [4 ІНО 3.1]	<i>запитує</i> інших та <i>відповідає</i> на запитання про себе, інших та навколишнє середовище; <i>уточнює</i> інформацію;
<i>усно</i> <i>висловлює</i> власні думки, почуття, ставлення та позиції	<i>описує</i> себе, інших та навколишнє середовище простими фразами та реченнями; <i>висловлює</i> своє ставлення [4 ІНО 3.2]	<i>описує</i> себе, інших та навколишнє середовище, уживаючи прості фрази та речення; <i>виражає</i> свої почуття, думки та емоції, вживаючи прості фрази та речення;
<i>здійснює</i> писемну взаємодію	<i>надає</i> просту інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета, повідомлення, лист) [4 ІНО 3.3]	<i>надає</i> просту інформацію про себе, інших та навколишнє середовище, використовуючи прості фрази та речення; <i>запитує</i> друзів про особисту інформацію в листі, повідомленні;
<i>висловлює</i> свої думки, почуття, ставлення та позиції письмово	<i>пише</i> простими фразами про себе, інших та навколишнє середовище [4 ІНО 3.4]	<i>пише</i> про себе, інших та навколишнє середовище простими фразами та реченнями;

здійснює взаємодію онлайн	пише прості повідомлення в безпечному онлайн середовищі з можливим використанням словника [4 ІНО 3.5]	встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи ввічливі форми вітання та прощання; розміщує прості вітання та інші дописи онлайн; обмінюється простими письмовими повідомленнями з тематики ситуативного спілкування
---------------------------	---	--

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях учня (4 клас)

Уміння	Обсяг
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу – у межах 2 хвилин
Зорове сприймання (Читання)	Обсяг одного тексту – у межах 100-150 слів
Усна взаємодія (Діалог)	Висловлення кожного співрозмовника, правильно оформлених у мовному відношенні – у межах 5 реплік
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення – у межах 5-6 речень
Писемне продукування (Письмо)	Обсяг письмового повідомлення – у межах 40-50 слів

Тематика ситуативного спілкування та мовний інвентар: лексика (4 клас)

Я, моя родина і друзі (інформація про себе, члени родини, друзі, щоденні справи, місце проживання).

Відпочинок і дозвілля (хобі, розваги, спорт, покупки).

Спілкування онлайн (месенджери, правила безпеки в онлайн-середовищі, загальноприйняті скорочення для спілкування онлайн).

Час (години та розпорядок дня, планування дня).

Людина (опис зовнішності, гігієна та здорові звички, професії).

Харчування (меню, страви та напої, посуд, корисні та шкідливі продукти, ціна).

Школа (класна кімната, навчальні предмети, розклад, правила, шкільні події).

Помешкання (дім, квартира, кімната, меблі).

Природа (рослини, тварини, погода та вибір одягу, пори року та зміни в природі, природні явища, об'єкти неживої природи).

Свята і традиції в Україні та у країнах виучуваної мови (назви свят, привітання, діяльність під час свят, дата та час проведення, цікаві факти).

Подорожі (назви країн, назви столиць та населених пунктів, види транспорту, поїздка).

Мовленнєві функції: привітатися; попроситися; попросити вибачення; подякувати; представити себе / когось; називати / описувати когось / щось; висловлювати уподобання; вітати зі святом, виражати настрій; ставити запитання і відповідати на них; розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди; розуміти прості інформаційні знаки.

Мовний інвентар: граматики (4 клас)

Категорія	Структура
Parts of speech	noun, adjective, verb, adverb, preposition, pronoun, numeral
Contractions	contractions in Simple and Continuous tenses, contractions with 'not'
Clause	statements with subject + verb + object
Adjective	comparative and superlative forms of adjectives
Determiner	'some' and 'any' 'how' questions for time, measurement, size and quantity
Preposition	basic prepositions of place and direction
Conjunction	'because' for causes and reasons
Pronoun	Wh-questions subject / possessive / object personal pronouns
Verb	Past Simple for finished time (regular and irregular verbs) Present Continuous for future arrangements Future Simple for actions or conditions in the future

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ВСЕСВІТ

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *всесвіт* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини доступними для неї засобами дослідження природи й суспільства для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів природничого і суспільствознавчого циклів на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *всесвіт*: спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток засобами активізації її діяльності (спостереження, дослідження, вимірювання, класифікація, аналіз і синтез одержаних даних тощо); збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду пізнавальної діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне виховання дитини, формування активної громадянської позиції, культури взаємодії з довколишнім світом;

формування цілісного образу світу й розуміння місця і ролі природи та суспільства у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до себе, родини, держави; бажання пізнавати історію свого міста / села, країни;

розвиток пізнавальних і дослідницьких умінь дитини щодо прийнятних способів пізнання себе, природного і соціального середовищ;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу інтегрованого предмета всесвіт;

формування здатності до самовираження засобами соціальної взаємодії, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку (природоохоронна, толерантна, правова тощо).

Мета й завдання реалізуються за такими **концентрами**: «Засоби пізнання довколишнього світу», «Нежива природа», «Жива природа», «Рукотворні об'єкти довколишнього світу», «Середовища існування», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *всесвіт* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета всесвіт. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

4 клас

Показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами предмета всесвіт
Концентр «Засоби пізнання довколишнього світу»	
<i>описує</i> об'єкт: чи є він тілом, речовиною, матеріалом; з якого матеріалу створений; які властивості має (колір, блиск, прозорість, смак, запах, стан, розчинність, форма, здатність зберігати форму); є природним чи штучним; якщо природним, то відноситься до живої чи неживої природи; застосування / використання людиною; чи потребує охорони / економного використання і яким чином; [4 ПРО 4.3] [4 ПРО 4.1]	Об'єкти: тіла, речовини, матеріали, предмети у довкіллі.
<i>пояснює</i> , що білки, жири, вуглеводи і вітаміни є необхідні для живлення тварин і людей речовини, які виробляють рослини; [4 ПРО 4.3] [4 ПРО 4.1]	Білки, жири, вуглеводи. Вітаміни.

називає вітаміни, які містяться в певному продукті, а також наявність у ньому в переважній більшості білків, жирів чи вуглеводів; [4 ПРО 4.3] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) мінералів як необхідних для організмів речовин, що утворюються в надрах землі; [4 ПРО 1.5] називає 3-4 мінерали (кальцій, натрій, залізо, йод) і пояснює їх значення для організмів; [4 ПРО 4.1] перевіряє виконання завдань з опису об'єктів, у тому числі речовин і виправляє помилки; [4 ПРО 4.1] застосовує знання про об'єкти (тіла, речовини, предмети, матеріали) для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] виконує дослідження за пропонованими вчителем пізнавальними і практико зорієнтованими завданнями, прогнозує результати, планує дослідження, у тому числі досліди, добирає доцільні методи, робить висновки, порівнюючи результати проведеного дослідження з прогнозованими; [4 ПРО 1.3]- [4 ПРО 1.6] виконує індивідуальні, у парі, групі з 3-6 учнів дослідження за пропонованими вчителем пізнавальними і практико зорієнтованими завданнями, планує роботу і правила співпраці та дотримується їх виконання; [4 ПРО 1.4] [4 СЗО 4.7] описує хід роботи та презентує її результати; [4 ПРО 1.6] пояснює важливість дотримання правил поведінки в природі і правил техніки безпеки під час досліджень, практичних робіт, колективних творчих справ, проєктів і дотримується їх; [4 СЗО 1.1] пояснює, що телескоп – це прилад для спостереження за віддаленими об'єктами; [4 ПРО 1.5] доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт лупу, гномон, флюгер, термометр, мікроскоп, глобус, телурій, компас, телескоп; [4 ПРО 2.1] добирає доцільно для дослідження необхідне обладнання; [4 ПРО 2.1] користується для пізнання довколишнього світу підручниками, атласами, колекціями корисних	Мінерали. Дії для пізнання довколишнього світу Дослідження. Методи дослідження: дослід, спостереження, вимірювання, моделювання, опитування / інтерв'ювання. Індивідуальна і групова робота: екскурсія, колективна творча справа, навчальний проєкт. Правила безпеки під час виконання дій для пізнання довколишнього світу. Обладнання для пізнання довколишнього світу. Лупа Гномон. Флюгер. Термометр. Мікроскоп. Моделі: глобус, телурій.
--	---

копалин, ґрунтів, гірських порід, насіння), муляжами, чучелами, наборами світлин, відеоматеріалами, інформацією науково-популярних, телевізійних і радіопрограм, періодичними та науково-популярними виданнями, енциклопедіями, довідниками, сайтами інтернету для дітей молодшого шкільного віку, Червоною книгою України і світу, а також відомостями, одержаними від фахівців, дорослих; [4 ПРО 2.1] <i>презентує</i> у класі додаткову інформацію з Червоної книги України і світу, науково-популярних теле- і радіопрограм, періодичних та науково-популярних видань, енциклопедій, довідників, сайтів Інтернету для дітей молодшого шкільного віку; [4 ПРО 2.1] <i>виявляє розуміння</i> (під час виконання завдань), що інформацію для пізнання довколишнього світу можна одержати на метеорологічних станціях, в обсерваторіях; [4 ПРО 3.3] <i>читає</i> за допомогою умовних позначень план місцевості і фізичні карти, у тому числі фізичну карту світу і півкуль; [4 ПРО 2.2] <i>розрізняє</i> фізичну карту України і світу, карту півкуль та фізичну карту світу; [4 ПРО 2.2] <i>розпізнає</i> на картах форми земної поверхні суходолу (материки) і водної поверхні (океани); [4 ПРО 2.2] <i>фіксує</i> результати спостережень за погодою у календарі спостережень, <i>узагальнює</i> результати спостережень за місяць і <i>порівнює</i> їх із одержаними у цей місяць в попередні роки (колективно на занятті за записами у посібниках-журналах); [4 ПРО 2.2] <i>фіксує</i> різними способами здобуту інформацію, результати досліджень, практичних робіт, екскурсій у моделях (блок-карта, таблиця, схема, малюнок, фотографія, діаграма, графік, ментальна карта); [4 ПРО 2.2] <i>аналізує, порівнює, класифікує</i> одержані з різних джерел дані, <i>узагальнює</i> їх і <i>презентує</i> результати роботи; [4 ПРО 1.5] [4 ПРО 4.3] <i>узагальнює і фіксує</i> результати спостережень та <i>презентує</i> їх у вигляді, повідомлень з ілюстрацією тексту (графіками, діаграмами, таблицями, блок-картами, світлинами, малюнками, схемами,	Компас. Телескоп. Джерела вивчення довкілля. Підручник (навчальний посібник). Атлас. Колекції (гірських порід, корисних копалин, ґрунтів, насіння). Гербарій. Набори світлин, відеоматеріали. Періодичні та науково-популярні видання. Дитячі енциклопедії, довідники. Дитячі сайти Інтернету. Науково-популярні теле- і радіопрограми. Червона книга України. Червона книга світу. Муляж. Чучело. Обсерваторії, метеорологічні станції. Екскурсія на метеорологічну станцію (майданчик). План місцевості. Географічні карти: фізична карта України, карта півкуль, корисних копалин України, природних зон України, адміністративно-територіального устрою України, контурна карта України, фізична карта світу, контурна карта світу. <i>Практична робота: читання карти півкуль та фізичної карти світу за</i>
--	---

ментальними картами), з висновками і прогнозами, висуванням питань для подальших дослідів, іншим обраним способом; веде разом з однокласниками класний календар / щоденник спостережень за сезонними змінами у природі; [4 ПРО 2.2] <i>готує</i> презентацію і <i>презентує</i> результати вивчення довколишнього світу у вигляді слайдів, саморобних журналів, книжок, листків, стіннівок, довідників, лепбуків; [4 ПРО 2.2] <i>організовує</i> з допомогою дорослих і <i>бере участь</i> у заходах для презентації результатів вивчення довколишнього світу (навчальний проєкт, екологічна акція, вікторина, конкурс); [4 СЗО 4.7] <i>застосовує</i> знання про об'єкти, тіла, речовини і матеріали; дії, обладнання, джерела пізнання довколишнього світу, а також опрацювання та отримані результати для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій, для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: мінерал, телескоп, карта півкуль, карта світу, обсерваторія, метеорологічна станція [4 МОВ 1.6]	<i>допомогою умовних позначень та масштабу.</i> Опрацювання здобутої інформації про довколишній світ. Фіксація і узагальнення здобутої інформації (у календарі спостережень за погодою, блок-картах, таблицях, схемах, малюнках, світлинах, діаграмах, графіках, ментальних картах). Результати вивчення довколишнього світу. Мультимедійна презентація. Саморобні журнали, книжки, листки, стіннівки, довідники, лепбуки. Організація навчальних проєктів, екологічних, благодійних акцій, вікторин, конкурсів, усних журналів. <i>Навчальний проєкт: «Мій дослід»</i>
Концентр «Нежива природа»	
<i>виявляє розуміння</i> Всесвіту як усього світу разом галактиками, зорями, планетами та іншими космічними об'єктами; [4 ПРО 4.1] <i>розрізняє</i> зображення небесних тіл: зірок, планет, супутників планет, комет, метеоритів (небесних тіл, що впали на Землю), астероїдів (малих планет); [4 ПРО 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) галактики як системи із зір, газу і пилу, усі об'єкти якої обертаються навколо спільного центру; [4 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що галактик у Всесвіті безліч; [4 ПРО 1.5]	Всесвіт. Небесні тіла. Галактика. Чумацький шлях. Сонячна система. Планети.

<i>називає</i> нашу галактику («Чумацький шлях»); [4 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) Сонячної системи, як системи із планет, астероїдів, комет, які обертаються навколо однієї зірки; [4 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що Сонячних систем у Всесвіті безліч; [4 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) планети як кулястого небесного тіла, що обертається навколо зірки і світиться відбитим від неї світлом; [4 ПРО 1.5] <i>називає</i> планети нашої Сонячної системи; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, що Сонце – найближча до Землі зоря; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i> значення Сонця для життя на Землі; [4 ПРО 1.5] <i>називає</i> і показує на карті теплові пояси Землі та <i>пояснює</i> їх вплив на природу; [4 ПРО 2.2] <i>описує</i> Сонце: зоря чи інше космічне тіло; назва галактики, в якій знаходиться; кількість і назви планет його системи; об'єкт неживої чи живої природи; форма, властивості, зміна положення на небосхилі протягом доби; полуднева висота положення на небосхилі протягом року; його вплив на природу в Україні; значення для життя на Землі; правила безпеки життєдіяльності, пов'язані з ним; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [4 ПРО 1.5] [4 ПРО 2.1] <i>застосовує</i> знання про Сонце як зірку для виконання, складання пізнавальних і практико-зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань про Сонце, як зірку і <i>виправляє</i> помилки; [4 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: всесвіт, галактика, Чумацький шлях, Сонячна система, планета, зірка, астероїд, комета, тепловий пояс Землі. <i>пояснює</i>, що Земля є планетою Сонячної системи; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, що Місяць є природним супутником Землі; [4 ПРО 1.5]	Сонце – зоря. Значення Сонця для життя на Землі. Теплові пояси Землі. Земля – планета Сонячної системи. Місяць – природний супутник Землі.
--	--

<i>пояснює</i> вплив Сонця і Місяця на Землю; [4 ПРО 3.1] <i>пояснює</i>, що материк / континент – це велика ділянка суходолу, що з усіх або майже з усіх боків омивається водою; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, що острів – невелика ділянка суші, оточена з усіх боків водою; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, що острів – невелика частина материка або великого острова, що вдається у водойму; [4 ПРО 1.5] <i>вирізняє</i> материки від островів та півостровів і пояснює свій вибір; [4 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) Світового океану як усієї водної поверхні планети Земля; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, що океан – це найбільший водний об’єкт Світового океану; [4 ПРО 1.5] <i>називає</i> материки: Євразія (частини світу – Європа і Азія), Південна Америка, Північна Америка, Австралія, Африка, Антарктида і океани: Атлантичний, Тихий, Північний Льодовитий, Індійський і Південний; [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> умовні позначення материків і океанів на карті та <i>показує</i> їх на карті світу і карті півкуль; [4 ПРО 2.2] <i>називає</i> форми земної поверхні материків (гори, рівнини, озера, річки, моря та океани, що їх омивають), а в Європі форми земної поверхні України (рівнини, Українські Карпати, Кримські гори, Чорне море, Азовське море; Дніпро, Дунай, Ялпуг, Синевир, Шацькі озера); [4 ПРО 4.3] <i>розпізнає</i> на зображеннях форми земної поверхні: гора, рівнина, озеро, річка, море; [4 ПРО 2.2] <i>показує</i> на карті різні форми земної поверхні; [4 ПРО 2.1] <i>називає</i> найбільші річки, озера кожного материка планети; [4 ПРО 1.5] [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> океани, які омивають континенти планети; [4 ПРО 1.5] <i>пояснює</i> значення прісної води для живої природи кожного материка; [4 ПРО 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) мусону як вітру, що змінює напрям двічі на рік:	Вплив Місяця на природу Землю. <i>Навчальний проєкт: «Таємниці космосу»</i> Материки / континенти і океани. Форми земної поверхні: суходіл: (рівнини, гори); водна поверхня (річки, озера, моря, океани). Острів, півострів. Світовий океан і його частини. <i>Практична робота. Позначення материків і океанів на карті світу.</i> Вода. Річки, озера, моря кожного материка. Океани, які омивають кожен материк. Прісна і солоня вода на планеті. Повітря.
--	---

взимку з суходолу на океан, влітку – з океану на суходіл (на східних узбережжях материків); [4 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) морського бризу як вітру, що змінює напрямок двічі на добу: вдень з моря / великого озера на узбережжя, вночі – з узбережжя на море / велике озеро; [4 ПРО 1.5] <i>називає</i> 2-3 гірські породи кожного материка; [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> 2-3 корисні копалини кожного материка та способи їх видобування (свердловини, шахти, кар'єри); [4 ПРО 4.3] <i>позначає</i> родовища корисних копалин на картах України та світу; [4 ПРО 2.2] <i>пояснює</i>, які корисні копалини людина використовує у господарстві; [4 ПРО 3.2] <i>називає</i> різні способи видобування корисних копалин; [4 ПРО 3.3] <i>називає</i> основні види ґрунтів кожного материка; [4 ПРО 4.3] <i>позначає</i> види ґрунтів на карті України та світу; [4 ПРО 2.2] <i>пояснює</i> значення ґрунтів для господарської діяльності людини; [4 ПРО 3.1] <i>узагальнює і порівнює</i> результати спостережень за погодою за місяць, пору року; [4 ПРО 1.6] <i>пояснює</i> особливості клімату кожного материка та чинники, які на нього впливають; [4 ПРО 4.1] <i>називає</i> явища природи, які можуть становити загрозу для життя і господарської діяльності людини; [4 ПРО 4.2] [4 СЗО 2.1] <i>визначає</i> порядок дій людини під час явищ природи, які становлять загрозу для життя; [4 СЗО 2.3] <i>описує</i> материк: об'єкт неживої чи живої природи; якими океанами омивається; основні форми земної поверхні, найбільше озеро / річка, горна вершина; в яких теплових поясах і природних зонах розташований; особливості клімату; основні види ґрунтів; 2-3 корисні копалини; рослини і тварини, населення, культурні та історичні пам'ятки; [4 ПРО 1.5]	Руху повітря. Мусон. Морський бриз. Гірські породи та корисні копалини Різноманітність гірських порід на Землі. Корисні копалини на Землі. Запаси корисних копалин в Україні та світі. <i>Практична робота.</i> <i>Позначення родовищ корисних копалин (торфу, кам'яного вугілля, природного газу) на картах України та світу.</i> Корисні копалини в господарській діяльності людини. Ґрунти. Основні види ґрунтів материків. <i>Практична робота.</i> <i>Позначення різних видів ґрунтів на карті України та світу.</i> Ґрунти в господарській діяльності людини. Погода. Клімат. Спостереження за погодою. Особливості клімату кожного континенту. Явища природи, що можуть становити загрозу для життя і господарської діяльності та правила безпеки під час стихійних лих. <i>Навчальні проєкти:</i> <i>«Україна – європейська</i>
---	--

<i>застосовує</i> знання про материки і океани для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на розпізнавання материків і океанів, форм земної поверхні, їх корисних копалин, ґрунтів, клімату та виправляє помилки; [4 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слово: материк, континент, океан, Європа, Азія, Євразія, Південна Америка, Північна Америка, Австралія, Африка, Антарктида, Атлантичний океан, Тихий океан, Північний Льодовитий океан, Індійський океан, Південний океан [4 МОВ 1.6]	<i>країна», «Зміни земної поверхні (виверження вулканів, робота вітру, води), їх причини та наслідки. Землетруси», «Екскурсії континентами», «Круїзи океанами світу».</i>
Концентр «Жива природа»	
<i>пояснює</i> механізми поширення вірусів і хвороботворних бактерій під час пандемії та <i>називає</i> способи захисту від них; [4 ПРО 1.5] [4 СЗО 2.1] <i>називає</i> по 2-3 шапинкових грибів (їстівні, отруйні, Червоної книги України), що ростуть на території України; [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> по 1-3 рослини (дерева, кущі, трав'янисті рослини; квіткові, хвойні, мохи, папороті, водорості; технічні, декоративні, зернові, баштанні, бобові, овочеві, плодові; рослини суходолу і водної поверхні; Червоної книги України / світу) кожного материка; [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> по 1-2 рослини кожного океану; [4 ПРО 4.3] <i>пояснює</i> пристосування рослин до різних умов життя; [4 ПРО 3.1] <i>пояснює</i> особливості господарської діяльності людини, пов'язаної з вирощуванням рослин; [4 ПРО 3.2] <i>описує</i> рослину: назва; на якому континенті розповсюджена; як пристосована до умов існування; водорість, мох, папороть, хвойна чи квітова; якщо квітова, то дерево, кущ чи трав'яниста; форму, розмір і наявність запаху у квітів; зазначає, якщо ранньоквітуча; дикоросла чи культурна; лікарська чи отруйна; якщо культурна, то визначає – зернова, бобова, овочева, баштанна, плодова, технічна чи декоративна; якщо дика, то – бур'ян чи ні; який плід і насіння, спосіб розмноження; занесена чи ні її назва до Червоної книги; додаткова інформація (про	Віруси і бактерії. Гриби. Рослини. Різноманітність рослин материків і океанів Землі. Пристосування рослин до умов існування в різних природних зонах. Господарська діяльність людини, пов'язана з вирощуванням рослин. Рослини Червоної книги України / світу.

<i>прогнозує</i> наслідки порушень прав інших; [4 ГІО 8.1] <i>пояснює</i>, що булінгом / цькуванням називають знущання з когось, підбурювання інших проти когось, переслідування з метою принизити; [4 ГІО 6.2] <i>пояснює</i>, як захистити себе від булінгу; [4 ГІО 6.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) благодійності як надання допомоги тим, хто її потребує, без матеріальної або іншої винагороди; [4 ГІО 6.2] <i>пояснює</i> важливість благодійної діяльності і <i>наводить</i> приклади; [4 ГІО 8.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) співробітництва як спільної з кимось праці, спрямованої на один і той самий результат; [4 ГІО 7.2] <i>пояснює</i> важливість співробітництва з іншими людьми і <i>наводить</i> приклади; [4 ГІО 7.2] <i>пояснює</i> важливість збереження різних культур, природних багатств і <i>наводить</i> приклади; [4 ГІО 8.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) успіху як позитивного результату від систематичного виконання роботи; <i>називає</i> чинники, які приводять до успіху; [4 ПРО 4.1] <i>називає</i> риси характеру, які сприяють і заважають досягненню успіху і <i>пояснює</i>, чому саме та <i>наводить</i> приклади; [4 ГІО 6.1] <i>виявляє розуміння</i> бюджету (у процесі виконання завдань) як прибуток і витрат грошей; [4 ПРО 3.4] <i>визначає</i> первинні і другорядні потреби для витрат; <i>називає</i> 2-3 правила заощадження грошей; [4 ПРО 3.4] <i>складає</i> бюджет подорожі на певну кількість людей (вартість квитків, проживання, харчування тощо); [4 ПРО 3.4] <i>застосовує</i> знання про раси, благодійність, співробітництво, успіх, бюджет для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4]	Уникнення правопорушень і конфліктів. Булінг / цькування і засоби захисту. <i>Екскурсія: Дотримання правил поведінки на вулицях міста / села (читання дорожніх знаків тощо).</i> Життєві цінності (благодійність, співробітництво, збереження різних культур і природних багатств планети). Успіх. Чинники успіху. Успішні люди світу. Планування бюджету. Потреби (первинні і другорядні) та їх задоволення. Правила заощадження. <i>Практична робота: складання бюджету подорожі.</i>
--	---

<i>перевіряє</i> виконання завдань про раси, благодійність, співробітництво, успіх, бюджет і <i>виправляє</i> помилки; [4 ПРО 1.6] <i>доцільно</i> використовує у мовленні слова і словосполучення: раса, булінг, життєві цінності, благодійність, співробітництво, бюджет[4 МОВ 1.6]	
Концентр «Рукотворні об'єкти навколишнього світу»	
<i>пояснює</i>, що матеріали, створені без втручання людини, є природними, створені людиною – штучними і <i>наводить</i> приклади; [4 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> синтетичних матеріалів як штучних, створених сполученням кількох інших матеріалів; [4 ПРО 4.2] <i>розпізнає</i> позначки маркування речей для правильного догляду за ними; [4 ПРО 2.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що деякі машини і механізми створені в результаті спостереження людини за об'єктами природи і <i>наводить</i> приклади; [4 ПРО 3.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що деякими винаходами минулого людина користується донині і <i>наводить</i> приклади; [4 ПРО 3.3] <i>пояснює</i>, що продукти бувають тваринного і рослинного походження і <i>наводить</i> приклади; [4 ПРО 4.3] <i>називає</i> склад, термін придатності та умови зберігання харчових продуктів за їх маркуванням; [4 ПРО 2.2] <i>застосовує</i> знання про синтетичні матеріали, машини і механізми, речі і продукти та їх маркування для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення синтетичних матеріалів, машин і механізмів, маркування речей та продуктів і <i>виправляє</i> помилки; [4 ПРО 1.6] <i>доцільно</i> використовує у мовленні словосполучення: машини, механізми, синтетичні матеріали[4 МОВ 1.6]	Матеріали природні і створені людиною. Штучні матеріали. Синтетичні матеріали. Маркування для правильного догляду за речами. Рукотворні тіла. Машини і механізми, створені в результаті спостереження людини за природою. Винаходи минулого у нашому житті. Продукти рослинного і тваринного походження. Склад, термін придатності та умови зберігання харчових продуктів за їх маркуванням. <i>Практична робота:</i> <i>визначення складу продуктів та термінів придатності за маркуванням.</i> <i>Екскурсія:</i> <i>спостереження за роботою машин та механізмів.</i>
Концентр «Середовища існування»	
<i>описує</i> природні зони: природні умови, рослинний і тваринний світ, особливості праці і побуту людей. [4 ПРО 1.5]	Природне середовище. Природні зони світу (арктична пустеля, тундра,

<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що об'єктом дослідження є об'єкт ретельного обстеження з метою його пізнання, у результаті чого доходять певних висновків і <i>наводить</i> приклади; [4 ПРО 1.1] <i>називає</i> етапи дослідження і <i>дотримується</i> їх у процесі дослідження; [4 ПРО 1.3] <i>пояснює</i> припущення як твердження про можливість, імовірність чого-небудь, яке на основі доступної інформації, результатів дослідження може бути доведеним або спростованим; [4 ПРО 1.2] <i>пояснює</i> доведення / спростовування підтвердження / не підтвердження припущення на основі аналізу, порівняння, класифікації вивчення доступної інформації, узагальнення отриманих під час дослідження даних; [4 ПРО 4.1] <i>висуває</i> припущення, доводить його або спростовує у процесі досліду; [4 ПРО 1.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) досліду як методу дослідження, під час якого відтворюють певне явище у певних умовах з метою його вивчення; [4 ПРО 1.4] <i>висловлює</i> пропозиції щодо критеріїв оцінювання результатів і перебігу навчальної діяльності; [4 ПРО 1.6] <i>оцінює</i> результати і перебіг власної навчальної діяльності і робить висновок щодо необхідних дій для подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні бажаних результатів навчання; [4 ПРО 1.6]	Дослідження Об'єкт дослідження. Етапи дослідження. Припущення Дослід. Доведення Спростування. Оцінювання результатів і перебігу навчальної діяльності. <i>Практична робота:</i> <i>оцінювання результатів та перебігу власної навчальної діяльності</i>
<i>пояснює</i> узагальнення як відбір і об'єднання спільних ознак, властивостей, особливостей і формування загального висновку про об'єкт; [4 ПРО 4.3] <i>узагальнює</i> інформацію у вигляді таблиць, графіків, діаграм, блок-карт, ментальних карт і <i>переводить</i> за потреби інформацію з однієї форми фіксації в іншу; [4 ПРО 2.2]	Розумові операції Узагальнення
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) ментальної карти як зображення для унаочнення своїх думок, зв'язків між частинами певного матеріалу; [4 ПРО 2.2]	Робота з даними Робота з таблицями, діаграмами, графіками, блок-картами, ментальними картами

<i>зчитує</i> дані про результати спостережень, опитувань, досліджень з таблиць, моделей, діаграм, графіків, блок-карт, ментальних карт; [4 ПРО 2.2] <i>представляє</i> дані результатів спостережень, опитувань, досліджень у таблиці, моделі, діаграмі, графіку, блок-карті, ментальній карті; [4 ПРО 2.2]	
<i>застосовує</i> знання про дослідження, оцінювання, розумові операції, роботу з даними для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань; [4 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання досліджень, оцінювання, розумових операцій, роботи з даними і <i>виправляє</i> помилки; [4 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: ментальна карта, дослід[4 МОВ 1.6]	

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *математика* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами математики для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування математики на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму предмета *математика* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний розвиток, розвиток пізнавальних, математичних здібностей, логічного й критичного мислення, збагачення досвіду використання способів дій з геометричними фігурами, числами та величинами;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі математики в ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до математики, інтересу до її опановування;

формування математичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності опанування математики в дошкільний період та подальшого її вивчення;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу математики;

формування здатності до самовираження засобами математики, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, прояву математичної компетентності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Геометричні фігури», «Числа. Дії з числами», «Математичні вирази. Рівності. Нерівності», «Величини», «Сюжетні задачі», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *математика* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 5 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета математика. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

4 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами математики
Концентр «Геометричні фігури»	
	Розміщення, рух і напрямки
<i>визначає</i> розміщення фігури на площині і у просторі відносно одна одної (поза фігурою; на фігурі; у фігурі; через фігуру) і <i>коментує</i> результат [4 МАО 4.4]; <i>розміщує</i> фігури на площині і у просторі відносно одна одної за поданою умовою і <i>коментує</i> результат [4 МАО 4.4];	Розміщення фігур відносно одна одної.
<i>пояснює</i> рух точок по прямій назустріч як рух, під час якого точки (об'єкти) зближуються; у протилежних напрямках як рух, під час якого точки (об'єкти) віддаляються; в одному напрямку як рух, під час якого точки можуть або зближатись, або віддалятись; [4 МАО 4.4]; [4 МАО 4.5]; <i>розрізняє</i> рух по прямій назустріч; у протилежних напрямках; в одному напрямку і <i>переміщує</i> точки по прямій за поданою умовою [3 МАО 4.4]; <i>показує</i> на числовій прямій місце точок за результатом їх руху; відстань, на яку зблизилися / віддалилися точки (об'єкти); [4 МАО 4.7]	Рух точок по прямій назустріч; в протилежних напрямках; в одному напрямку.

<i>моделює</i> прямолінійний рух двох об'єктів назустріч, у протилежних напрямках; в одному напрямку [4 МАО 4.4]; <i>обирає, складає</i> ситуації математичного змісту про рух назустріч / у протилежних напрямках / в одному напрямку [4 МАО 1.1];	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) координатної площини як площини, розділеної на чотири частини двома числовими прямими, розміщеними перпендикулярно [4 МАО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що горизонтальна і вертикальна числові прямі є осями координат на площині; <i>позначає</i> горизонтальну вісь координат буквою x, вертикальну – буквою y [4 МАО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що одиничний відрізок на осях координат однієї координатної площини однаковий [4 МАО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що будь-яка точка на координатній площині має певні координати за двома осями координат (на прикладі I квадранта); що точка перетину осей координат має дві координати $(0;0)$ [4 МАО 2.1]; <i>пояснює</i>, що у записі координат точки у дужках на першому місці записують координату осі x, на другому – осі y [4 МАО 2.1]; <i>читає</i> запис координат точки і <i>записує</i> координати точки у дужках через крапку з комою: $A(3; 5)$ [4 МАО 2.1]; <i>визначає</i> координати точки на координатній площині (у I квадранті) [4 МАО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що кожна координата вказує на відстань точки до відповідної осі координат [4 МАО 4.7]; <i>позначає</i> точку на координатній площині за поданими координатами (у I квадранті) [4 МАО 2.1];	Координатна площина. Осі координат. Одиничний відрізок на осях координат. Точка на координатній площині. Координати точки. Позначення точок на координатній площині за координатами.
<i>пояснює</i> симетрію як властивість 2-D фігури утворювати відбиток самої себе на площині у результаті оберту в просторі навколо певної прямої лінії (осі симетрії) [4 МАО 4.5]; <i>пояснює</i>, що половини симетричної фігури рівні (співпадають при накладанні у процесі згинання по осі симетрії); для визначення точок осі симетрії для	Побудова фігури симетричної даній. Побудова осі симетричної фігури.

побудови ділять навпіл відстань між сусідніми вершинами фігури [4 МАО 4.5]; <i>пояснює</i>, що фігура, симетрична даній фігурі є її відбитком у результаті оберту відносно прямої [4 МАО 4.5]; відстань між симетричними точками (вершинами фігури) однакова, її визначають за перпендикуляром до осі симетрії [4 МАО 4.6; 4.7]; <i>добудовує</i> половину симетричної фігури; <i>будує</i> вісь симетрії симетричної фігури [4 МАО 4.6;]; <i>визначає</i> відстань між симетричними вершинами фігур, що симетричні одна одній [4 МАО 4.7]; <i>будує</i> багатокутник, симетричний даному відносно осі симетрії [4 МАО 4.6];	
	Геометричні фігури та їх властивості
<i>пояснює</i>, що за кількістю вимірів фігури поділяють на 1D-фігури, 2D-фігури, 3D-фігури [4 МАО 4.5]; <i>розрізняє</i>, називає і угруповує 1D-фігури, 2D-фігури, 3D-фігури та коментує свій вибір [4 МАО 4.5];	1D-фігури. 2D- фігури. 3D-фігури.
<i>застосовує</i> знання про прямі та їх ознаки, прямі, що перетинаються і не перетинаються, паралельні і перпендикулярні прямі; промені і відрізки для розпізнавання, розрізнення, угруповування, побудову 1D фігур [4 МАО 4.5]; <i>будує</i> пряму, промінь, відрізок за поданою умовою [4 МАО 4.6];	<u>1D-фігури.</u>
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) діагоналі чотирикутника як відрізка, що сполучає протилежні вершини [4 МАО 4.5]; <i>пояснює</i>, що чотирикутник має дві діагоналі [4 МАО 4.5]; <i>визначає і вимірює</i> на кресленнях діагональ чотирикутника [4 МАО 4.5]; [4 МАО 4.7] <i>будує</i> діагональ чотирикутника [4 МАО 4.6];	<u>2D-фігури.</u> Чотирикутник. Діагональ чотирикутника.
<i>досліджує</i> довжину діагоналей прямокутника і <i>доходить висновку</i> про їх рівність [4 МАО 1.1]; довжину діагоналей довільного чотирикутника і <i>доходить висновку</i> про нерівність довжин діагоналей;	<i>Дослідження довжини діагоналей прямокутника / довільного чотирикутника.</i>
<i>застосовує</i> знання про багатокутники та їх властивості для розрізнення трикутників [4 МАО 4.5];	Трикутники.

<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що трикутники поділяють за кутами на прямокутні, тупокутні і гострокутні; за сторонами – на різносторонні, рівносторонні, рівнобедрені [4 МАО 4.5]; <i>застосовує</i> знання про прямий, тупий і гострий кути для розрізнення трикутників за кутами [4 МАО 4.5]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що у прямокутного трикутника один з кутів прямий; у тупокутного трикутника один з кутів тупий; у гострокутного трикутника усі кути гострі [4 МАО 4.1]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що у рівнобедреного трикутника дві сторони рівні; у рівностороннього трикутника всі сторони рівні; у різностороннього трикутника всі сторони різні [4 МАО 4.1]; <i>угруповує</i> трикутники на прямокутні, гострокутні, тупокутні; різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МАО 4.1]; <i>конструює</i> геометричну фігуру з трикутників; трикутників та інших фігур [4 МАО 4.6]; <i>будує</i> трикутник на аркуші в клітинку за заданою умовою; прямокутний трикутник – на нелінованому аркуші [4 МАО 4.6]; <i>поділяє</i> трикутник на частини за заданою умовою [4 МАО 4.6];	Види трикутників за кутами (прямокутний, тупокутний, гострокутний). Види трикутників за сторонами (рівнобедрений, рівносторонній, різносторонній). Побудова трикутників.
<i>будує кут відповідно до його градусної міри (в межах круглих чисел) з допомогою транспортира і коментує побудову</i> [4 МАО 4.6; 4.7]; <i>розпізнає</i> 2-D фігуру серед накладених одна на одну фігур; 2-D фігуру за силуетом групи фігур [4 МАО 4.5]; <i>виконує та коментує</i> побудову вивчених геометричних фігур [4 МАО 4.5];	
<i>будує</i> план об'єкта з виглядом зверху у формі багатокутника (розміри якого можна визначити в сантиметрах, дециметрах, метрах) у заданому масштабі (1:2; 1:10; 1:100) [4 МАО 4.6];	Побудова плану об'єкта.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) прямокутного паралелепіпеда як многогранника, у якого всі грані прямокутники [4 МАО 4.5];	<u>3D-фігури.</u> Прямокутний паралелепіпед.

<i>розпізнає</i> прямокутний паралелепіпед серед многогранників [4 МАО 4.5]; <i>називає</i> ознаки прямокутного паралелепіпеда: 8 вершин, 12 ребер, 6 граней [4 МАО 4.1; 4.5] <i>визначає</i> грані, ребра, вершини прямокутного паралелепіпеда [4 МАО 4.5]; <i>досліджує</i> грані і ребра прямокутного паралелепіпеда і <i>доходить висновку</i>, що прямокутний паралелепіпед має три пари рівних граней і три групи ребер, по 4 рівних ребра [4 МАО 1.1]; <i>пояснює</i>, що серед прямокутних паралелепіпедів є геометричні тіла, поверхні геометричних тіл, сітки геометричних тіл [4 МАО 4.5]; <i>співвідносить</i> образ прямокутного паралелепіпеда з реальними об'єктами довкілля [4 МАО 1.1];	Ребро, грань, вершина як властивості прямокутного паралелепіпеда. <i>Дослідження граней і ребер прямокутного паралелепіпеда</i>
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) розгортки прямокутного паралелепіпеда як фігури на площині, що відтворює його поверхню [4 МАО 4.5]; <i>пояснює</i>, що розгортка прямокутного паралелепіпеда складається з трьох пар рівних прямокутників [4 МАО 4.5]; <i>визначає</i> розгортку прямокутного паралелепіпеда серед 2D-фігур і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МАО 4.5]; <i>будує</i> розгортку прямокутного паралелепіпеда [4 МАО 4.5];	Розгортка прямокутного паралелепіпеда.
<i>будує та коментує</i> побудову споруд з вивчених 3D-фігур [4 МАО 4.6];	
<i>досліджує</i> ознаки прямокутного паралелепіпеда і куба і <i>доходить висновку</i> про те, що будь-який куб є прямокутним паралелепіпедом, але не кожен прямокутний паралелепіпед є кубом [4 МАО 1.1]; <i>пояснює</i>, чому куб є прямокутним паралелепіпедом [4 МАО 4.5];	Прямокутний паралелепіпед і куб. <i>Дослідження ознак прямокутного паралелепіпеда і куба.</i>
<i>застосовує</i> знання про розміщення точок на координатній площині, фігур на площині і у просторі, вивчені 2D-фігури (многокутники, коло і круг), 3D-фігури (многогранники: куб, прямокутний паралелепіпед, піраміду; циліндр; конус; кулю, сферу) та їх властивості для виконання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.4; 4.5];	<u>Навчальний проєкт</u>

складає за аналогією завдання на розміщення фігур на площині і у просторі; порівняння, розрізнення 1D-фігур, 2D-фігур, 3D-фігур; побудову прямих, кутів, багатокутників, кола, круга; побудову споруд із 3-D фігур [4 МАО 4.4; 4.5; 4.6]; порівнює виконане завдання із зразком / очікуваним результатом [4 МАО 3.3]; оцінює роботу і виправляє помилки [4 МАО 3.4];	
доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: координатна площа, вісь координат, вісь x, вісь y, діагональ, прямокутний трикутник, тупокутний трикутник, гострокутний трикутник, рівнобедрений трикутник, рівносторонній трикутник, різносторонній трикутник, прямокутний паралелепіпед	
Концентр «Числа. Дії з числами»	
	Натуральні числа (1 001 – 1 000 000)
	<u>Усна та письмова нумерація багатоцифрових чисел.</u>
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) тисячі як лічильної одиниці [4 МАО 4.2]; лічить тисячами в межах мільйона у прямому і зворотному порядках, від заданого числа, до заданого числа; через 200, 250, 500 [4 МАО 4.2];	Тисяча як лічильна одиниця. Лічба тисячами. Лічба в межах мільйона.
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) багатоцифрового числа як такого, що записують більше, ніж однією цифрою [4 МАО 4.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) способу утворення назв багатоцифрових чисел складанням назв розрядних чисел [4 МАО 4.2]; пояснює, що серед багатоцифрових чисел є двоцифрові, трицифрові, чотирицифрові, п'ятицифрові, шестицифрові числа тощо [4 МАО 4.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) мільйона як сукупності мільйона об'єктів / як одного з результатів вимірювання певної величини / як лічильної одиниці; мільярда як сукупності мільярда об'єктів / як одного з результатів вимірювання певної величини [4 МАО 4.2]; пояснює, що 1 000 000 – число, яке розпочинає числовий ряд класу мільйонів, у його записі є 1 одиниця класу мільйонів; 1 000 000 000 – число, яке	Багатоцифрове число. Число 1 000 000 (мільйон). Число 1 000 000 000 (мільярд).

розпочинає числовий ряд класу мільярдів, у його записі є 1 одиниця класу мільярдів [4 МАО 4.2]; застосовує знання про наступне / попереднє числа для утворення багатоцифрових чисел прилічуванням / відлічуванням 1 [4 МАО 4.2]; застосовує знання про розрядні одиниці, розрядні числа для утворення багатоцифрових чисел [4 МАО 4.2]; застосовує знання про значення кожної цифри залежно від її позиції у записі числа для читання і запису багатоцифрових чисел [4 МАО 4.2]; читає багатоцифрові числа і записує їх (345 921=3сот.тис.4дес.тис.5од.тис.9сот.2дес.1од.) [4 МАО 4.2]; встановлює за позицією цифри у записі багатоцифрового числа кількість розрядних одиниць, які вона позначає [4 МАО 4.2];	
пояснює, що для визначення загальної кількості одиниць певного розряду необхідно прочитати число без цифр, що позначають менші розряди [4 МАО 4.2]; визначає загальну кількість одиниць певного розряду та класу в числі [4 МАО 4.2]; розрізняє кількість одиниць певного розряду і загальну кількість одиниць певного розряду [4 МАО 4.2];	Загальна кількість одиниць певного розряду в числі.
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) класу як сукупності трьох сусідніх цифр у числі, що справа наліво позначають розряд одиниць, розряд десятків, розряд сотень [4 МАО 4.2]; пояснює, що перша у числі трійка цифр справа утворює клас одиниць, наступна трійка цифр – клас тисяч, за класом тисяч йде клас мільйонів [4 МАО 4.2];	Клас числа (клас одиниць, клас тисяч, мільйонів).
називає розряди багатоцифрового числа (одиниці класу одиниць, десятки класу одиниць, сотні класу одиниць, одиниці класу тисяч, десятки класу тисяч, сотні класу тисяч, одиниці класу мільйонів) [4 МАО 4.2]; пояснює, що кожний розряд багатоцифрового числа вміщує десять одиниць попереднього розряду [4 МАО 4.2]; пояснює (у процесі виконання завдань), що лічильною одиницею класу одиниць є одиниця,	Розряди багатоцифрового числа Лічба розрядними одиницями в межах мільйона.

лічильною одиницею класу тисяч – тисяча, лічильною одиницею класу мільйонів – мільйон, лічильною одиницею класу мільярдів – мільярд [4 МАО 4.2]; <i>розрізняє</i> у записі багатоцифрового числа клас одиниць, клас тисяч, клас мільйонів, клас мільярдів та розряди кожного класу [4 МАО 4.2]; <i>визначає і називає</i> розрядні одиниці класу одиниць (1, 10, 100), класу тисяч (1 000, 10 000, 100 000), класу мільйонів (1 000 000, 10 000 000, 100 000 000) [4 МАО 4.2]; <i>лічить</i> розрядними одиницями в межах мільйона [4 МАО 4.2]; <i>визначає і називає</i> у багатоцифровому числі кількість одиниць кожного розряду та класу й відповідні розрядні числа (2 од. розряду десятків класу тисяч і 20 000) [4 МАО 4.2];	
<i>застосовує</i> знання про розрядні одиниці, розрядні числа, розрядні доданки для читання, запису багатоцифрових чисел, визначення їх складу з розрядних чисел, у тому числі: <i>називає</i> розрядні доданки, які складають багатоцифрове число; <i>розкладає</i> багатоцифрове число на розрядні доданки і <i>записує</i> його у вигляді суми розрядних доданків $(345\,921 = 300\,000 + 40\,000 + 5\,000 + 900 + 20 + 1)$; у вигляді суми добутків з розрядною одиницею $(350\,200 = 3 \cdot 100\,000 + 5 \cdot 10\,000 + 2 \cdot 100)$ [4 МАО 4.2]; <i>складає</i> багатоцифрове число з розрядних чисел [4 МАО 4.2]; <i>замінює</i> суму розрядних доданків / суму добутків з розрядною одиницею багатоцифровим числом $(300\,000 + 40\,000 + 900 + 1 = 340\,901; \quad 3 \cdot 100\,000 + 5 \cdot 10\,000 + 2 \cdot 100 = 340\,901)$ [4 МАО 4.2];	Розрядні числа в межах мільйона.
<i>описує</i> число: одноцифрове / двоцифрове / трицифрове; розрядні одиниці; сусіди числа; наводить приклади, коли це число позначає кількість об'єктів при лічбі, кількість одиниць певної величини, є компонентом дії додавання, віднімання, множення, ділення, сумою, різницею, добутком, часткою; приклади чисел більших / менших,	

приклади, коли це число є даним задачі, відповіддю задачі [4 МАО 4.2; 4.3; 4.8];	
застосовує знання про багатоцифрові числа, їх склад, розряди і класи числа, позначення числа на числовій прямій для виконання, складання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.2];	Навчальний проєкт «Населення міст-мільйонників України»
прогнозує результат виконання завдань на читання і запис багатоцифрових чисел, їх розрізнення, визначення складу числа, класів, розрядів [4 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; перевіряє виконання завдань на читання і запис багатоцифрових чисел, їх розрізнення, визначення складу числа, класів, розрядів та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [4 МАО 3.4];	
доцільно використовує у мовленні математичні терміни: клас одиниць, клас тисяч, клас мільйонів, розряд одиниць класу тисяч, розряд десятків класу тисяч, розряд сотень класу тисяч, розряд одиниць класу мільйонів;	
	Арифметичні дії з числами (у межах 1 000).
	<u>Додавання і віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд.</u>
пояснює способи порозрядного і частинами додавання і віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд [4 МАО 4.3]; застосовує для виконання додавання і віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд знання про розрядний склад числа, розрядні і зручні доданки; додавання суми до числа і числа до суми / віднімання суми від числа і числа від суми; взаємозв'язок між додаванням і відніманням; додавання і віднімання частинами, порозрядно; додавання і віднімання двоцифрових чисел, додавання і віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд; двоцифрових чисел з переходом через розряд; табличних випадків додавання і віднімання у межах 20 [4 МАО 4.3]; визначає раціональний спосіб обчислення [4 МАО 4.3]; обирає зручний для себе спосіб обчислення [4 МАО 4.3];	Випадки усних і письмових обчислень. Раціональні способи обчислень.

<i>вирізняє</i> вирази, для яких доцільно використовувати спосіб письмового додавання і віднімання і <i>аргументує</i> вибір [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i> запис виразів для письмових обчислень [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для письмових обчислень виразів на додавання і віднімання з переходом через розряд знання про розрядний склад числа, усне додавання і віднімання чисел з переходом через розряд [4 МАО 4.3];	Письмове додавання і віднімання в межах 1000 з переходом через розряд
<i>пояснює</i>, що для множення трицифрового числа на одноцифрове необхідно розкласти трицифрове число на розрядні доданки, помножити кожен з них на одноцифрове число і добутки додати [4 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) неповного добутку як числа, яке отримують у результаті множення одного з множників на розрядне число іншого множника [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> усно у межах 1000 вирази на множення трицифрового числа на одноцифрове ($123 \cdot 2$; $104 \cdot 7$) [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про множення трицифрових чисел на одноцифрове число та переставний закон множення для виконання множення одноцифрового числа на трицифрове [4 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) неповного діленого як числа, що є результатом розкладання діленого на розрядні / зручні доданки, які можна поділити на дільник; <i>пояснює</i>, що для ділення трицифрового числа на одноцифрове трицифрове число розкладають на розрядні або зручні доданки, кожен з яких ділять на одноцифрове число і частки додають; <i>розрізняє</i> випадки, в яких для виконання обчислень трицифрове число потребує розкладання на розрядні доданки, а в яких – на зручні [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> усно у межах 1000 вирази на ділення трицифрового числа на одноцифрове ($969:3$; $618:3$; $213:3$; $112:7$) [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про множення і ділення двоцифрових чисел на одноцифрове число для виконання множення і ділення трицифрового на одноцифрове число [4 МАО 4.3];	<u>Усне множення і ділення на одноцифрове число.</u> Множення трицифрових чисел на одноцифрове число. Неповний добуток. Ділення трицифрових чисел на одноцифрове число. Неповне ділене.

	Усне множення двоцифрових і ділення двоцифрових та трицифрових чисел на двоцифрові числа
обчислює усно вирази на множення двоцифрового числа на двоцифрове ($13 \cdot 18$, $27 \cdot 12$) розкладанням одного з множників на розрядні доданки та множенням суми на число ($13 \cdot 18 = (10 + 3) \cdot 18 = 18 \cdot 10 + 18 \cdot 3 = 180 + 54 = 234$) і коментує послідовність виконання обчислення [4 МАО 4.3]; обчислює усно вирази на множення двоцифрового числа на двоцифрове ($13 \cdot 18$, $27 \cdot 12$) округленням одного з множників та множенням різниці на число ($27 \cdot 12 = (30 - 3) \cdot 12 = 30 \cdot 12 - 3 \cdot 12 = 360 - 36 = 324$) і коментує послідовність виконання обчислення [4 МАО 4.3]; застосовує для виконання множення двоцифрового числа на двоцифрове знання про сутність дії множення; розрядний склад чисел; множення двоцифрового числа на одноцифрове; множення суми / різниці на число; переставний закон множення; округлення чисел [4 МАО 4.3]; обирає зручний для себе спосіб обчислення [4 МАО 4.3];	Множення двоцифрового числа на двоцифрове.
обчислює усно вирази на ділення трицифрового числа на двоцифрове (у випадку, коли частка є одноцифровим числом – $108:12$; $148:74$; $162:54$) добором частки і коментує послідовність виконання обчислення [4 МАО 4.3]; пояснює, що для ділення трицифрового числа на двоцифрове можна дільник (якщо він є результатом табличного множення) представити у вигляді добутку і поділити число на кожен множник послідовно ($108 : 12 = 108 : 2 : 6$); застосовує для виконання ділення трицифрового числа на двоцифрове знання про ділення двоцифрового числа на двоцифрове;	Ділення трицифрового числа на двоцифрове
	Письмове множення і ділення на одноцифрове.
пояснює, що виконувати обчислення на множення і ділення багатоцифрового числа на	Множення трицифрових чисел на одноцифрове.

одноцифрове і багатоцифрове можна письмово (у стовпчик) [4 МАО 4.3]; <i>записує</i> для обчислень вираз на множення у стовпчик й використовує знак (x) [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що для письмового множення числа записують у стовпчик так, щоб під кожним розрядом першого множника був відповідний розряд другого і записує другий множник (одноцифрове число) під розрядом одиниць першого множника [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що письмове множення починають виконувати з розряду одиниць та послідовно множить одноцифрове число на кожне розрядне число першого множника [4 МАО 4.3]; <i>записує</i> кожний неповний добуток під відповідним розрядом множників під рискою [4 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що у випадках, коли неповний добуток є двоцифровим числом, число одиниць розряду одиниць цього числа записують під відповідним розрядом множників, а число одиниць розряду десятків запам'ятовують і додають до наступного неповного добутку [4 МАО 4.3];	
<i>досліджує</i> кількість цифр у добутку і <i>доходить висновку</i> про її залежність від кількості цифр у множниках, результатів неповних добутків; те що вона може бути рівною або більшою від кількості цифр у числі більшого множника [4 МАО 1.2]; <i>передбачає</i> можливу кількість цифр у добутку до знаходження результату [4 МАО 4.3];	<i>Дослідження можливої кількості цифр у добутку.</i>
<i>обчислює</i> вирази на множення трицифрового числа на одноцифрове письмово ($132 \cdot 6 = 792$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	
<i>записує</i> для обчислень вираз на ділення у стовпчик й використовує знак ($\div$) [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що при письмовому діленні ділене записують перед знаком $\div$, дільник – у верхньому куті знаку, частку – у нижньому [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що починають ділити з найвищого розряду; що для виконання письмового ділення визначають перше неповне ділене і кількість цифр у частці за його найвищим розрядом та першу цифру частки; визначають наступні неповні ділені з	<i>Ділення трицифрових чисел на одноцифрове.</i>

урахуванням остачі при попередньому діленні та відповідні наступні цифри частки [4 МАО 4.3];	
<i>досліджує</i> кількість цифр у частці і <i>доходить</i> висновку про те, що вона відповідає кількості цифр у першому неповному діленому [4 МАО 1.2]; <i>передбачає</i> кількість цифр у частці до знаходження результату [4 МАО 4.3];	<i>Дослідження можливої кількості цифр у частці.</i>
<i>обчислює</i> вирази на ділення трицифрового числа на одноцифрове письмово ($684 : 2$; $357 : 3$) [4 МАО 4.3];	
<i>пояснює</i> особливості письмового обчислення виразів на ділення трицифрового числа на одноцифрове у випадку, коли частка містить нуль в середині запису ($608 : 2$; $315 : 3$) й <i>обчислює</i> їх;	Ділення трицифрових чисел на одноцифрове у випадку, коли частка містить нуль в середині запису.
<i>обчислює</i> письмово вирази на ділення трицифрового числа на одноцифрове з остачею [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про усне ділення з остачею для виконання письмового ділення з остачею [4 МАО 4.3];	Письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове число з остачею.
<i>коментує</i> виконання письмового обчислення виразів на множення і ділення трицифрового числа на одноцифрове [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про усне множення і ділення двоцифрового та трицифрового числа на одноцифрове для письмового множення і ділення трицифрового числа на одноцифрове [4 МАО 4.3];	
	<u>Письмове множення і ділення на двоцифрове число.</u>
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що для виконання множення двоцифрового числа на двоцифрове необхідно послідовно помножити перше двоцифрове число на розрядні числа другого двоцифрового і утворені неповні добутки додати [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що для виконання множення двоцифрового числа на двоцифрове множники записують так, щоб під кожним розрядом першого множника був відповідний розряд другого і <i>записує</i> множники у стовпчик [4 МАО 4.3]; <i>пояснює</i>, що письмове множення на двоцифрове число починають виконувати з розряду одиниць;	Множення двоцифрового числа на двоцифрове.

результатом множення двоцифрового числа (першого множника) на число розряду одиниць другого множника є перший неповний добуток, його починають записувати під розрядом одиниць чисел-множників; результатом множення двоцифрового числа (першого множника) на число розряду десятків другого множника є другий неповний добуток, його починають записувати під розрядом десятків чисел-множників [4 МАО 4.3]; <i>виконує</i> письмове множення двоцифрового числа на двоцифрове (32·48) і <i>коментує</i> послідовність виконання дій [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для обчислення виразів на множення двоцифрового числа на двоцифрове знання про письмове множення трицифрового числа на одноцифрове [4 МАО 4.3];	
<i>пояснює</i>, що ділення трицифрового числа на двоцифрове число виконують у тому ж порядку, що і ділення трицифрового числа на одноцифрове число; для ділення неповної частки на дільник розрядні числа частки добирають, перевіряють їх множенням та знаходять остачу; остача завжди менша за дільник [4 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що для добору розрядного числа частки дільник і неповне ділене округлюють і число шукають серед табличних випадків [4 МАО 4.3]; <i>виконує</i> письмове ділення трицифрового числа на двоцифрове (432:48) і <i>коментує</i> послідовність виконання дій [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове з остачею для виконання ділення трицифрових чисел на двоцифрове [4 МАО 4.3];	Ділення трицифрового числа на двоцифрове.
	Арифметичні дії (в межах 1 000 000; (1 000 000 000))
	<u>Усне додавання і віднімання багатоцифрових чисел без переходу через розряд.</u>
<i>обчислює</i> усно в межах 1 000 000 (1 000 000 000) вирази на додавання і віднімання чисел на основі нумерації:	Додавання і віднімання багатоцифрових чисел в межах 1000000

додавання і віднімання числа 1 ($56789 + 1$, $56789 - 1$); додавання і віднімання розрядних чисел / ($40000 + 300 + 70 + 8$; $9786 - 9000$; $9786 - 700$; $9786 - 80$; $9786 - 6$); віднімання числа, що є сумою кількох розрядних чисел зменшуваного ($9786 - 786$; $9786 - 706$; $9786 - 86$) та обґрунтовує результат [4 МАО 4.3]; застосовує для виконання усних обчислень знання про числову пряму, попереднє і наступне числа, розрядний склад числа [4 МАО 4.3];	(1 000 000 000) на основі нумерації.
обчислює усно в межах 1 000 000 вирази на додавання і віднімання круглих чисел ($1300+2400$; $5700+4500$; $3105+5500$; $5550+3105$) [4 МАО 4.3]; застосовує для виконання усних обчислень знання про круглі числа та їх розрядний склад, додавання суми до числа і числа до суми / віднімання суми від числа і числа від суми; взаємозв'язок між додаванням і відніманням, про додавання і віднімання круглих чисел у межах 1000 [4 МАО 4.3]; обирає зручний для себе спосіб обчислення [4 МАО 4.3];	Додавання і віднімання круглих чисел.
	<u>Усне додавання і віднімання з переходом через розряд.</u>
обчислює усно в межах 1 000 000 (1 000 000 000) вирази на додавання круглих чисел ($5600 + 3700$, $2170 + 50$; $2670+500$; $6320+7000$; $4300+2700$; $4360+2640$) [4 МАО 4.3];	Додавання круглих чисел
обчислює усно в межах 1 000 000 вирази на віднімання круглих чисел ($4550 - 270$; $4550-720$; $6700 - 460$; $80000-64000$) [4 МАО 4.3];	Віднімання круглих чисел.
досліджує подібність додавання в межах 1000 і в межах 1000000 (1 000 000 000) і доходить висновку про однаковий порядок виконання дій в обчисленнях незалежно від кількості цифр у багатоцифрових числах [4 МАО 1.1];	Дослідження подібності додавання і віднімання в межах 1000 і в межах 1000000 (1 000 000 000).
застосовує для виконання усних обчислень знання про круглі числа та їх розрядний склад, додавання суми до числа і числа до суми / віднімання суми від числа і числа від суми; взаємозв'язок між додаванням і відніманням, про додавання і віднімання круглих чисел у межах 1000) [4 МАО 4.3];	

<i>обирає зручний для себе спосіб обчислення [4 МАО 4.3];</i>	
<i>пояснює, що письмові обчислення з багатоцифровими числами використовують тоді і тільки тоді, коли виконати їх усно складно, та для перевірки усних обчислень [4 МАО 4.3];</i> <i>визначає серед групи виразів ті, які не потребують письмового обчислення, і ті, які обчислюють письмово [4 МАО 4.3];</i> <i>наводить приклади виразів для усних і для письмових обчислень [4 МАО 4.3];</i> <i>пояснює, що числа у стовпчик записують так, щоб кожен розряд другого числа був під відповідним розрядом першого числа; що при письмовому додаванні / відніманні обчислення виконують порозрядно, починаючи з найменшого розряду [4 МАО 4.3];</i> <i>передбачає кількість цифр у сумі, різниці за кількістю цифр у числах, що додають / віднімають [4 МАО 1.3];</i>	<u>Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел в межах 1000000 (1 000 000 000).</u>
<i>обчислює письмово вирази на додавання багатоцифрових чисел з переходом через розряд (5017+223; 5017+2213; 4526+108; 4526+1018) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];</i>	Письмове додавання багатоцифрових чисел в межах 1000000 (1 000 000 000).
<i>виконує додавання багатоцифрових чисел у випадку трьох доданків [4 МАО 4.3];</i> <i>застосовує для додавання багатоцифрових чисел у випадку трьох доданків знання про додавання багатоцифрових чисел у випадку двох доданків [4 МАО 4.3];</i>	Письмове додавання багатоцифрових чисел у випадку трьох доданків.
<i>обчислює письмово вирази на віднімання багатоцифрових чисел з переходом через розряд (1348–129; 1348–1129; 2560–232; 2560–1032; 3708–425; 3708–4190) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];</i>	Письмове віднімання багатоцифрових чисел в межах 1000000 (1 000 000 000).
<i>застосовує для письмових обчислень виразів на додавання і віднімання з переходом через розряд знання про письмове додавання і віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд; про усне додавання і віднімання багатоцифрових чисел з переходом через розряд [4 МАО 4.3];</i>	
	<u>Усне множення і ділення багатоцифрового числа в межах 1 000 000 (1 000 000 000).</u>

досліджує подібність множення і ділення на розрядні одиниці в межах 1000 і в межах 1000000 і доходить висновку про однаковий порядок виконання дій в обчисленнях незалежно від кількості цифр у багатоцифрових числах [4 МАО 1.1]; обчислює вирази на множення і ділення на розрядні одиниці (на 10, 100, 1000, 10 000, 100 000) в межах 1 000 000 (<u>1 000 000 000</u>) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Множення і ділення багатоцифрових чисел на розрядні одиниці Дослідження подібності множення і ділення на розрядні одиниці.
обчислює вирази на множення і ділення круглого багатоцифрового числа на одноцифрове число ($4000 \cdot 2$; $4000 \cdot 5$; $12000 \cdot 3$; $2400 \cdot 3$; $4000 : 2$, $16000 : 8$; $6000 : 4$; $51000 : 3$) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Множення і ділення круглого багатоцифрового числа на одноцифрове.
обчислює вирази на множення і ділення круглого багатоцифрового числа на двоцифрове кругле число ($300 \cdot 20$; $12000 \cdot 40$; $7500 \cdot 30$; $9000 : 30$; $40000 : 50$) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Множення і ділення круглого багатоцифрового числа на двоцифрове кругле число.
обчислює вирази на множення і ділення круглого багатоцифрового числа на трицифрове кругле число ($400 \cdot 200$; $120 \cdot 300$; $160 \cdot 600$; $6000 : 300$, $6400 : 400$; $6400 : 160$) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Множення і ділення круглого багатоцифрового числа на трицифрове кругле число
обчислює вирази на ділення круглого багатоцифрового числа на двоцифрове число ($5100 : 17$) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Ділення круглого багатоцифрового числа на двоцифрове число.
застосовує для обчислення виразів на множення і ділення круглого багатоцифрового числа в межах 1 000 000 на одноцифрове, кругле дво-трицифрове число знання про множення і ділення круглого числа на одноцифрове, кругле двоцифрове число в межах 1000; про нумерацію і розрядний склад багатоцифрових чисел в межах 1 000 000 [4 МАО 4.3];	
	<u>Письмове множення і ділення багатоцифрового числа на одноцифрове число в межах 1 000 000 (<u>1 000 000 000</u>).</u>
виконує письмове обчислення виразів на множення багатоцифрового числа на одноцифрове ($2413 \cdot 2$; $37839 \cdot 6$) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];	Множення багатоцифрового числа на одноцифрове число.
пояснює, що у випадку множення багатоцифрового числа, яке містить у середині запису нуль / нулі, неповним добутком може бути	Множення багатоцифрового числа, яке містить у середині запису

нуль, тому такий неповний добуток не записують; інші неповні добутки починають записувати під тим розрядом, на число якого множать [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> письмово вирази на множення багатоцифрового числа, яке містить у середині запису нуль / нулі, на одноцифрове число ($5608 \cdot 4$, $56008 \cdot 4$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	нуль / нулі, на одноцифрове число.
<i>пояснює</i>, що для виконання письмового множення круглого числа на одноцифрове одноцифрове число записують під першою справа цифрою, що не є нулем [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> письмово вирази на множення круглого багатоцифрового числа на одноцифрове ($23700 \cdot 8$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	Множення круглих чисел на одноцифрове
<i>застосовує</i> для виконання обчислення виразів на множення багатоцифрового числа на одноцифрове знання про письмове множення трицифрового числа на одноцифрове та розрядний склад багатоцифрових чисел [4 МАО 4.3];	
<i>обчислює</i> письмово вирази на ділення багатоцифрового числа на одноцифрове ($5648:8$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового числа на одноцифрове число в межах мільйона.
<i>обчислює</i> письмово вирази на ділення круглого багатоцифрового числа на одноцифрове ($3420:9$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	Ділення круглих чисел на одноцифрове
<i>обчислює</i> письмово вирази на ділення багатоцифрового числа на одноцифрове число у випадку, коли частка містить кілька нулів у середині запису числа ($16056:8=2007$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового числа на одноцифрове число у випадку, коли частка містить кілька нулів у середині запису числа.
<i>застосовує</i> для виконання обчислення виразів на ділення багатоцифрового числа на одноцифрове знання про письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове та розрядний склад багатоцифрових чисел [4 МАО 4.3];	
<i>обчислює</i> письмово вирази на ділення багатоцифрового числа на одноцифрове числа у межах мільйона з остачею ($56498:4$) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для виконання письмового ділення багатоцифрового числа на одноцифрове з остачею знання про письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове з остачею [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового числа на одноцифрове числа у межах мільйона з остачею.

<i>знає скорочену форму запису письмового ділення [4 МАО 4.3];</i> <i>розуміє, що скорочену форму запису письмового ділення використовують для зменшення витрат часу на обчислення [4 МАО 4.3];</i> <i>застосовує скорочену форму запису письмового ділення для обчислення виразів [4 МАО 4.3];</i>	Скорочена форма запису письмового ділення.
	<u>Письмове множення і ділення на двоцифрові та трицифрові числа в межах 1 000 000 (1 000 000 000)</u>
<i>пояснює, що для виконання множення багатоцифрового числа на двоцифрове / трицифрове необхідно послідовно помножити багатоцифрове число на розрядні числа двоцифрового / трицифрового числа і утворені неповні добутки додати [4 МАО 4.3];</i> <i>обчислює письмово вирази множення багатоцифрового числа на двоцифрове / трицифрове число в межах мільйона і коментує обчислення [4 МАО 4.3];</i> <i>застосовує для обчислення виразів на множення багатоцифрового числа на двоцифрове / трицифрове знання про письмове множення трицифрового числа на двоцифрове, багатоцифрового числа на одноцифрове [4 МАО 4.3];</i>	Множення багатоцифрового числа на двоцифрове / трицифрове число.
<i>обчислює письмово вирази множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове числа в межах мільйона (3450·73) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];</i> <i>застосовує для обчислення виразів на множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове знання про письмове множення трицифрового круглого числа на двоцифрове [4 МАО 4.3];</i>	Множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове число в межах мільйона.
<i>пояснює форму запису виразів на множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове трицифрове розрядне число для виконання письмового обчислення [4 МАО 4.3];</i> <i>обчислює письмово вирази на множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове кругле число (1290·70) і коментує обчислення [4 МАО 4.3];</i> <i>застосовує для обчислення виразів на множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове</i>	Множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове трицифрове розрядне число в межах мільйона.

кругле знання про множення дво-,трицифрового круглого числа на двоцифрове кругле число, множення на розрядні одиниці [4 МАО 4.3];	
<i>пояснює</i>, що у випадку, коли неповний добуток є нулем, його не записують, наступний неповний добуток починають записувати через розряд [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> письмово вирази на множення багатоцифрового числа на трицифрове з нулем у середині запису (483·306) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для обчислення виразів на множення на трицифрове число з нулем у середині запису знання про множення на 0, розряди і розрядний склад чисел, множення на трицифрове число [4 МАО 4.3];	Множення багатоцифрового числа на трицифрове з нулем у середині запису
<i>обчислює</i> письмово вирази ділення багатоцифрового числа на двоцифрове число (11648:28) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для обчислення виразів на ділення багатоцифрового числа на двоцифрове знання про ділення трицифрового числа на двоцифрове число, розряди і розрядний склад чисел [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового числа на двоцифрове число
<i>пояснює</i>, що при діленні багатоцифрового круглого числа на двоцифрове у випадку, коли останнім неповним діленням / останніми неповними діленнями є нуль / нулі відповідну кількість нулів пишуть у кінці запису частки [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> письмово вирази ділення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове кругле число (59 640:28; 596 400:28) і <i>коментує</i> обчислення [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для обчислення виразів на множення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове кругле знання про ділення трицифрового круглого числа на двоцифрове кругле число [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове число
<i>пояснює</i>, що при діленні багатоцифрового круглого числа на двоцифрове / трицифрове кругле число спочатку ділять на розрядну одиницю (10; 100), а потім виконують ділення на одноцифрове / двоцифрове число [4 МАО 4.3]; <i>обчислює</i> письмово вирази ділення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове /	Ділення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове / трицифрове кругле число

трицифрове кругле число (27 360:60; 273 600:600; 59 640:280) і коментує обчислення [4 МАО 4.3]; застосовує для обчислення виразів на ділення багатоцифрового круглого числа на двоцифрове кругле знання про ділення трицифрового круглого числа на двоцифрове кругле число, ділення на розрядні одиниці [4 МАО 4.3];	
пояснює, що у випадку, коли розрядне число, що є неповним діленням, менше за дільник, на місці розряду цього числа у частці записують нуль [4 МАО 4.3]; обчислює письмово вирази ділення багатоцифрового числа на двоцифрове у випадку, коли частка з нулем у середині запису (38456:76), і коментує обчислення [4 МАО 4.3]; застосовує для обчислення виразів на ділення багатоцифрового числа на двоцифрове у випадку, коли частка з нулем у середині запису, знання про розряди числа; ділення трицифрового числа на двоцифрове число [4 МАО 4.3];	Ділення багатоцифрового числа на двоцифрове число у випадку, коли частка з нулем у середині запису
застосовує знання про способи виконання арифметичних дій в межах 1 000, 1 000 000, 1 000 000 000 для виконання, складання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.3];	
прогнозує результат виконання завдань на обчислення виразів усно й письмово на додавання, віднімання, множення і ділення багатоцифрових чисел [4 МАО 1.3] і співвідносить отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; перевіряє виконання завдань на обчислення виразів усно й письмово на додавання, віднімання, множення і ділення та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [4 МАО 3.4]; застосовує для виконання перевірки усних і письмових обчислень в межах 1 000 / 1 000 000 (1 000 000 000) знання про: взаємозв'язок між компонентами дій множення і ділення; перевірку усних та письмових обчислень виразів на додавання, віднімання, множення і ділення у межах 100 / 1 000; письмові обчислення виразів на додавання, віднімання, множення і ділення багатоцифрових чисел [4 МАО 4.3];	Прикидка результату обчислень. Перевірка обчислень.

	Дроби
<i>пояснює</i>, що число на позначення рівної частини / рівних частин цілого називають дробом і <i>наводить</i> приклади [4 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що дріб, запис якого містить чисельник і знаменник, називають звичайним дробом [4 МАО 4.2]; <i>застосовує</i> знання про чисельник і знаменник дробу для пояснення запису і значення дробу [4 МАО 4.2];	Звичайний дріб.
<i>вирізняє</i> серед життєвих ситуацій випадки на знаходження дробу від числа і на знаходження числа за значенням його дробу [4 МАО 1.1]; <i>застосовує</i> знання про знаходження дробу від числа і числа за значенням його дробу для розв'язування задач [4 МАО 3.2];	
<i>вирізняє</i> серед чисел правильні і неправильні дроби, мішані числа і <i>обґрунтовує</i> вибір, називаючи ознаки чисел [4 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань), що неправильний дріб і мішане число можуть бути рівними числами [4 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань), що неправильний дріб можна перетворити у мішане число діленням чисельника на знаменник, у результаті якого отримуємо цілу частину й остачу, яку записують у вигляді дробу [4 МАО 4.2]; <i>перетворює</i> неправильний дріб у мішане число і <i>коментує</i> результат [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про ділення з остачею для перетворення неправильного дробу у мішане число [4 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань), що мішане число можна перетворити у неправильний дріб множенням знаменника на цілу частину мішаного числа і додаванням до результату чисельника дробової частини мішаного числа; отримане число є чисельником неправильного дробу, а знаменник той самий, що і у дробовій частині мішаного числа [4 МАО 4.2]; <i>перетворює</i> мішане число у неправильний дріб і <i>коментує</i> результат [4 МАО 4.3];	Правильні і неправильні звичайні дроби. Звичайні дроби і мішане число

застосовує знання про перевірку ділення з остачею для перетворення мішаного числа у неправильний дріб [4 МАО 4.3];	
пояснює, що під час додавання цілого числа до мішаного його додають до цілої частини мішаного числа, а дробову залишають незмінною [4 МАО 4.3]; пояснює, що під час віднімання цілого числа від мішаного його віднімають від цілої частини мішаного числа, а дробову залишають незмінною [4 МАО 4.3]; обчислює вирази на додавання / віднімання цілого числа до / від мішаного числа і коментує результат [4 МАО 4.3];	Додавання / віднімання цілого числа до / від мішаного числа
пояснює (у процесі виконання завдань), що для додавання / віднімання мішаних чисел до / від цілої частини додають / віднімають цілу, до / від дробової частини – дробову [4 МАО 4.3]; обчислює вирази на додавання / віднімання мішаних чисел, у яких дробова частина з однаковими знаменниками (без переходу дробової частини у цілу) і коментує результат [4 МАО 4.3]; ілюструє додавання і віднімання мішаних чисел на малюнках, схемах, діаграмах, числовій прямій [4 МАО 2.1]; застосовує знання про додавання і віднімання цілих чисел, звичайних дробів з однаковими знаменниками для додавання / віднімання мішаних чисел, у яких дробова частина виражена дробами з однаковими знаменниками [4 МАО 4.3];	Додавання і віднімання мішаних чисел, у яких дробова частина з однаковими знаменниками (без переходу дробової частину у цілу)
виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань) відсотка як однієї сотої частини цілого; що $1\% = \frac{1}{100}$ [4 МАО 4.2]; що ціле становить 100%; позначає відсоток символом (%) [4 МАО 4.2]; записує відсоток у вигляді звичайного дроби [4 МАО 4.2]; знаходить відсоток числа і число за його відсотком [4 МАО 4.3]; застосовує знання про знаходження значення дроби від числа і числа за значенням його дроби для знаходження відсотка числа і числа за його відсотком [4 МАО 4.3];	Відсоток. Відсоток і звичайний дріб
виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань з іменованими числами),	Десятковий дріб.

десятьового дробу як числа, що за значенням дорівнює звичайному дробу або мішаному числу із знаменником 10 / 100 та у записі містить кому [4 МАО 4.2]; пояснює, що у десятиковому дробі є ціла і дробова частини, які відокремлюють комою; дробову частину після коми складають розряд десятих, розряд сотих [4 МАО 4.3]; виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань), що 1 одиниця розряду десятих дорівнює звичайному дробу $\frac{1}{10}$; 1 одиниця розряду сотих дорівнює дробу $\frac{1}{100}$ [4 МАО 4.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань) позначення цілої частини десятикового дробу цифрою 0 у випадку, коли значення десятикового дробу дорівнює правильному звичайному дробу; позначення цілої частини натуральним числом у випадку, коли значення десятикового дробу дорівнює мішаному числу [4 МАО 4.2]; читає і записує десятикові дроби, коментує запис [4 МАО 4.2];	
називає і позначає на числовій прямій за заданою умовою десятикові дроби з двома знаками після коми в прямому й зворотному порядку [4 МАО 2.1]; [4 МАО 4.2]; упорядковує їх за порядком зростання й за порядком спадання [4 МАО 4.2]; співвідносить звичайний і десятиковий дроби, що рівні за значенням (за місцем на числовій прямій; за значенням чисельника звичайного дробу і дробовою частиною десятикового дробу) і записує одне і те саме число звичайним і десятиковим дробом [4 МАО 4.2];	Числовий ряд з десятикових дробів.
записує десятиковим дробом складене іменоване число без зміни одиниці вимірювання [4 МАО 4.2]; застосовує знання про читання і запис десятикових дробів, співвідношення між одиницями вимірювання однієї величини для перетворення складеного іменованого числа у просте без зміни одиниці вимірювання [4 МАО 4.2]; [4 МАО 4.7];	Десятковий дріб і складене іменоване число
застосовує знання про запис, читання, порівняння, додавання і віднімання дробів і мішаних	

чисел для виконання, складання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.3];	
<i>прогнозує</i> результат виконання завдань на запис, читання, порівняння, додавання і віднімання дробів і мішаних чисел [4 МАО 1.3] і <i>співвідносить</i> отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на запис, читання, порівняння, додавання і віднімання дробів і мішаних чисел, <i>виправляє</i> помилки, оцінює роботу і коментує свій вибір [4 МАО 4.7];	
<i>доцільно</i> використовує у мовленні математичну термінологію: десятковий дріб, відсоток	
	Іменовані числа
<i>читає, записує</i> іменовані числа, подані в одиницях вимірювання довжини (мм, см, дм, м, км); часу (с., хв., год., доб., тиж., міс., кв., р., ст.); маси (г, кг, ц, т); місткості (л); вартості (к., грн, цент, євро,); температури (°C); площі (мм², см², дм², м², км², а, га); швидкості (км / с, км / хв, км / год, м / с, м / хв, м / год) [4 МАО 4.2], [4 МАО 4.7]; <i>перетворює</i> просте іменоване число у складене; складене – у просте і коментує результат [4 МАО 4.2], [4 МАО 4.7]; <i>застосовує</i> знання про співвідношення між одиницями вимірювання однієї величини, про десятковий дріб для перетворення іменованих чисел [4 МАО 4.2], [4 МАО 4.7];	Перетворення іменованих чисел
<i>обчислює</i> письмово вирази на додавання / віднімання / множення / ділення іменованих чисел і <i>коментує</i> послідовність виконання обчислення [4 МАО 4.7], [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для письмового додавання / віднімання / множення / ділення іменованих чисел знання про величини та співвідношення між одиницями їх вимірювання, знання про усне додавання / віднімання іменованих чисел, знання про письмове додавання і віднімання / множення / ділення чисел в межах 1 000; 1 000 000 [4 МАО 4.7], [4 МАО 4.3];	<u>Арифметичні дії з іменованими числами.</u> Письмове додавання і віднімання іменованих чисел. Письмове множення і ділення іменованих чисел.
<i>застосовує</i> знання про запис, читання, додавання і віднімання дробів і мішаних чисел для виконання, складання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.3];	

<i>прогнозує</i> результат виконання завдань на запис, читання, додавання і віднімання дробів і мішаних чисел [4 МАО 1.3] і <i>співвідносить</i> отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на запис, читання, додавання і віднімання дробів і мішаних чисел, <i>виправляє</i> помилки, <i>оцінює</i> роботу і <i>коментує</i> свій вибір [4 МАО 3.4];	
<i>порівнює</i> багатоцифрові числа різними способами [4 МАО 4.2]; <i>виконує</i> кратне і різницеве порівняння чисел в межах мільйона [4 МАО 4.2]; [4 МАО 4.3]; <i>встановлює</i> послідовність чисел в межах мільйона у порядку зростання і в порядку спадання [4 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> для порівняння чисел знання про порядок слідування чисел у натуральному ряді та класовий і розрядний склад числа; знання про кратне і різницеве порівняння чисел в межах 1 000 [4 МАО 4.2]; [4 МАО 2.1] <i>застосовує</i> знання про складання рівностей / нерівностей з даних чисел за малюнком, схемою; про добір числа, якого не вистачає у рівностях / нерівностях, серед чисел у межах 1000 для виконання подібних завдань у межах мільйона [4 МАО 4.3];	Числові відношення Порівняння багатоцифрових чисел в межах мільйона, мільярда.
<i>порівнює</i> цілі, дробові, мішані числа за їх місцем у числовому ряді; на основі порівняння сукупностей об'єктів; за малюнками, схемами [4 МАО 4.2];	Порівняння цілих, дробових, мішаних чисел
<i>порівнює</i> іменовані числа та вирази на 1-2 дії з іменованими числами [4 МАО 4.2; 4.7]; <i>встановлює</i> послідовність іменованих чисел в межах однієї величини [4 МАО 4.1; 4.7]; <i>застосовує</i> для порівняння іменованих чисел знання про просте і складене іменоване число; співвідношення між одиницями вимірювання однієї величини; способи виконання арифметичних дій з іменованими числами [4 МАО 4.2; 4.3; 4.7];	Порівняння іменованих чисел, виразів на 1-2 дії з іменованими числами
<i>застосовує</i> знання про порівняння багатоцифрових, дробових, мішаних, іменованих чисел для виконання, складання практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.3];	
<i>прогнозує</i> результат виконання завдань на порівняння багатоцифрових, дробових, мішаних,	

іменованих чисел [4 МАО 1.3] і <i>співвідносить</i> отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на порівняння багаточислових, дробових, мішаних, іменованих чисел, <i>виправляє</i> помилки, <i>оцінює</i> роботу і <i>коментує</i> свій вибір [4 МАО 3.4];	
Концентр «Величини»	
<i>називає</i> одиниці вимірювання довжини та співвідношення між ними [4 МАО 4.7]; <i>обирає</i> для виконання практичної роботи доцільну для конкретного випадку одиницю вимірювання довжини [4 МАО 4.7]; <i>записує</i> результати вимірювання простим / складеним іменованим числом (5м44см; 544см) [4 МАО 2.1; 4.7];	Довжина.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) спільних і відмінних ознак між довжиною, відстанню і шляхом [4 МАО 4.1; 4.7] <i>пояснює</i>, що довжина характеризує протяжність об'єкта; відстань – протяжність між об'єктами; шлях – протяжність подоланої рухомим об'єктом відстані; що усі три величини вимірюють в однакових одиницях вимірювання [4 МАО 4.7];	Довжина. Відстань. Шлях.
<i>вирізняє</i> життєві ситуації, в яких характеристикою об'єкта є швидкість [4 МАО 1.1]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що швидкість є відстанню, яку долає рухомий об'єкт за одиницю часу; швидкість залежить від часу і шляху [4 МАО 4.7]; <i>визначає</i> і <i>називає</i> швидкість об'єкта з допомогою секундоміра і метра [4 МАО 4.7]; <i>встановлює</i> взаємозв'язок між швидкістю, часом і шляхом [4 МАО 4.8]; <i>застосовує</i> формулу шляху та знання про одиниці вимірювання швидкості для розв'язування задач на рух [4 МАО 4.8];	Швидкість об'єктів у прямолінійному рівномірному русі.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) швидкість віддалення як відстань, на яку віддаляються рухомі об'єкти за одиницю часу [4 МАО 4.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) швидкість зближення як відстань, на яку зближаються рухомі об'єкти за одиницю часу [4 МАО 4.7];	Швидкість віддалення і швидкість зближення об'єктів, що рухаються в різних напрямках.

<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), яку величину (швидкість віддалення; швидкість зближення) доцільно використовувати в певному випадку [4 МАО 4.7]; <i>визначає</i> швидкість віддалення; швидкість зближення об'єктів, що рухаються в різних напрямках дією додавання; що рухаються в одному напрямку – дією віднімання [4 МАО 4.7];	
<i>обирає</i> доцільну для визначення периметра певного трикутника формулу (різностороннього: $P = a + b + c$; рівностороннього: $P = a \cdot 3$; рівнобедреного: $P = a \cdot 2 + b$) [4 МАО 4.7]; <i>застосовує</i> для вибору формули периметра трикутника знання про ознаки трикутників, периметр многокутника та знання про сутність дії множення [4 МАО 4.1]; <i>визначає</i> периметр трикутника [4 МАО 4.7]; <i>визначає</i> довжину сторони рівностороннього трикутника за відомими периметром [4 МАО 4.7];	Периметр Периметр трикутника. Периметр рівностороннього трикутника. Формула обчислення периметра рівностороннього трикутника: $P = a \cdot 3$.
<i>пояснює</i>, що площа (S) є величиною, що вказує на кількість одиничних квадратів, що містить поверхня 2-D фігури [4 МАО 4.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) ару як одиниці вимірювання площі ділянок земної поверхні, що дорівнює площі квадрата зі стороною 10 м [4 МАО 4.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) гектару як одиниці вимірювання площі ділянок земної поверхні, що дорівнює площі квадрата зі стороною 100 м [4 МАО 4.7]; <i>називає</i> одиниці вимірювання площі (квадратний міліметр, квадратний сантиметр, квадратний дециметр, квадратний метр, квадратний кілометр, ар, гектар), їх коротке позначення (мм^2, см^2, дм^2, м^2, км^2, а, га) [4 МАО 4.7]; <i>називає</i> співвідношення між одиницями вимірювання площ ділянок земної поверхні в арах, гектарах з квадратними метрами ($1 \text{ а} = 100 \text{ м}^2$; $1 \text{ га} = 10\,000 \text{ м}^2$) [4 МАО 4.7]; <i>досліджує</i> співвідношення між одиницями вимірювання площі шляхом порівняння площ одиничних квадратів в менших одиницях вимірювання і доходить висновку, що $1 \text{ см}^2 =$	Площа. Площа фігур, які можна скласти з прямокутник(а/ів) і квадрат(а/ів). Одиниці вимірювання площі – <i>ар (а)</i>, <i>гектар (га)</i>. Площа поверхні (розгортки) прямокутного паралелепіпеда <i>Дослідження співвідношення між одиницями вимірювання площі</i>

100 мм²; 1 дм² = 100 см²; 1 м² = 100 дм² = 10 000 см²) [4 МАО 4.7]; застосовує знання співвідношення між одиницями вимірювання площ для розв'язування задач, що містить знаходження площі [4 МАО 4.7]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що для визначення площі деяких фігур можна ці фігури поділити на прямокутники / квадрати і визначити окремо площі утворених прямокутників / квадратів і знайти їх суму [4 МАО 4.7] [4 МАО 4.7]; пояснює, що площа поверхні (розгортки) прямокутного паралелепіпеда є сумою площ його граней [4 МАО 4.7]; застосовує формули площі квадрата, прямокутника для знаходження площі фігур, що можна поділити на квадрати / прямокутники; площі розгортки прямокутного паралелепіпеда [4 МАО 4.7] [4 МАО 4.7];	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) об'єму як величини, що позначає кількісну характеристику простору в одиничних кубах, що вміщує 3-D фігура [4 МАО 4.7]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) одиничного куба як куба, ребрами якого є одиничний відрізок; як одиниці вимірювання об'єму 3-D фігур [4 МАО 4.7]; називає одиниці вимірювання об'єму (кубічний сантиметр, кубічний дециметр, кубічний метр / кубометр), використовує їх коротке позначення в записах (см³, дм³, м³) [4 МАО 4.7]; позначає об'єм буквою V [4 МАО 4.7]; порівнює предмети за об'ємом «на око»; способом вміщення одиничних кубів; вимірюванням і обчисленням [4 МАО 4.7]; пояснює, що для визначення об'єму прямокутного паралелепіпеда / куба необхідно знайти добуток довжин трьох його ребер, які виходять з однієї вершини [4 МАО 4.7]; називає, пояснює і застосовує формулу для знаходження об'єму прямокутного паралелепіпеда $V = a \cdot b \cdot c$; куба $V = a \cdot a \cdot a$ ($V = a^3$) [4 МАО 4.7]; знаходить довжину одного ребра / площу однієї грані за відомими об'ємом та площею / гранями [4 МАО 4.7];	Об'єм Об'єм куба Об'єм прямокутного паралелепіпеда Одиниці вимірювання об'єму – кубічний сантиметр, кубічний дециметр, кубічний метр.

<i>розрізняє</i> величини: периметр і площа 2-D фігур, об'єм 3-D фігур та одиниці їх вимірювання, формули знаходження [4 МАО 4.7];	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що об'єм позначає кількість кубічних одиниць, що міститься в певній 3-D фігурі, а місткість позначає кількість літрів / мілілітрів, що вміщуються в певну ємність / посудину [4 МАО 4.7]; <i>пояснює</i>, що кубічним дециметром вимірюють тверді, у тому числі сипучі тіла; літрами – рідини [4 МАО 4.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що місткість 1 л дорівнює об'єму 1 дм³ [4 МАО 4.7]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що одиницею вимірювання місткості, більшою за 1 л, є кубометр (1 м³) [4 МАО 4.7]; <i>читає запис і записує</i> результати вимірювання / обчислення місткості із використанням двох одиниць вимірювання (1 л 200 мл; 3 м³ 45 л) [4 МАО 2.1]; <i>називає</i> співвідношення з вивченими одиницями місткості (1 м³=1000л; 1л=1000мл) [4 МАО 4.7]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), які одиниці вимірювання величини доцільно використовувати в конкретному випадку [4 МАО 4.7];	Об'єм і місткість. Одиниці вимірювання місткості – кубометр.
<i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що масштаб є числом, яке показує, у скільки разів зменшили або збільшили розміри об'єктів на плані / карті [4 МАО 4.7]; <i>читає і записує</i> масштаб плану об'єкта, карти [4 МАО 4.7]; <i>розрізняє</i> на зображеннях масштаб збільшення і масштаб зменшення певного об'єкта [4 МАО 4.7];	Масштаб.
<i>досліджує</i> зображення одного об'єкта в різних масштабах зменшення і <i>доходить висновку</i> про те, що один і той самий об'єкт в різних масштабах матиме різні розміри; чим більший масштаб, тим менший розмір об'єкта [4 МАО 1.2];	<i>Дослідження об'єктів, зображених в різних масштабах.</i>
<i>вимірює</i> відстані на плані / карті і <i>визначає</i> за масштабом реальні відстані між об'єктами [4 МАО 4.7];	Масштаб і відстань

вимірює реальні відстані між об'єктами і визначає за масштабом відстані на плані / карті [4 МАО 4.7]; застосовує знання про масштаб для читання і побудови планів об'єктів [4 МАО 4.7];	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) величини кута як кількісної характеристики кута, яка вказує на кількість вміщених між сторонами кута кутів, що є одиницею вимірювання [4 МАО 4.7]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) градуса як кута, що є слідом обертання променя навколо вершини на $\frac{1}{360}$ частину оберту; що градус є одиницею вимірювання кута; що величину кута в градусах називають градусною мірою [4 МАО 4.7]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що інструментом вимірювання кутів є транспортир; що поділки на шкалі транспортира позначають градуси [4 МАО 4.7]; вимірює величину кута в градусах з допомогою транспортира (в межах круглих чисел) і записує результат з умовним позначенням градуса (90°) [4 МАО 4.7];	Величина кута. Градус. Градусна міра кута. Транспортир. Вимірювання і побудова кутів.
досліджує з допомогою транспортира градусну міру прямого кута / гострого кута / тупого кута і доходить висновку, що градусна міра прямого кута дорівнює 90° / гострого кута – менша за 90° / тупого кута – більша за 90° [4 МАО 1.2];	Дослідження градусної міри прямого кута / гострого кута / тупого кута
	Час.
називає одиниці вимірювання часу – століття (вік); її скорочене позначення (ст.) та співвідношення між одиницями вимірювання часу (1ст.=100р.; 1ст.=1200міс.; 1год.=3600с.) [4 МАО 4.7]; пояснює, які одиниці вимірювання часу доцільно використовувати в конкретному випадку [4 МАО 4.7];	Одиниці вимірювання часу – століття (вік). Співвідношення між одиницями вимірювання часу (рік, століття).
визначає і називає дату за календарями різних років [4 МАО 4.7]; позначає дату на календарях різних років відповідно до вказаного часу [4 МАО 4.7]; читає запис і записує дату (17.06.2025) [4 МАО 4.7];	Календар. Дата. Дата подій, явищ, що відбувались в різних століттях (початок, кінець, певний момент події, явища);

<i>визначає і називає століття за роком і рік за століттям [4 МАО 4.7];</i> <i>називає роки закінчення минулого і початку нового століття [4 МАО 4.7];</i> <i>визначає тривалість явищ, подій з точністю до місяця за календарями різних років; з точністю до століття [4 МАО 4.7];</i> <i>порівнює тривалість явищ, подій (у століттях) і коментує результат [4 МАО 4.7];</i>	Тривалість явищ, подій, що відбувались в різних століттях.
<i>читає і записує порядковий номер століття римською нумерацією (XX ст., XI ст.) [4 МАО 4.7];</i> <i>упорядковує запис з різною комбінацією одиниць вимірювання часу за поданою умовою [4 МАО 4.7];</i>	
	Маса.
<i>пояснює (у процесі виконання завдань), що одиницею вимірювання маси, меншою за 1 г, є міліграм [4 МАО 4.7];</i> <i>позначає в іменованому числі міліграм скорочено (мг) [4 МАО 4.7];</i> <i>називає одиниці вимірювання маси – тонна, (т), центнер (ц), кілограм (кг), грам (г), міліграм (мг) та співвідношення між ними ($1т=10ц$; $1т=1000кг$; $1ц=100кг$; $1кг=1000г$; $1г=1000мг$) [4 МАО 4.7];</i> <i>читає запис і записує показання вимірювання, визначення маси (3г 40 мг; 2кг 10г; 3ц 15кг 40г; 1т 3ц; 6т 2ц 1кг) [4 МАО 4.7];</i> <i>пояснює, які одиниці вимірювання маси доцільно використовувати в конкретному випадку [4 МАО 4.7];</i>	Одиниці вимірювання маси – міліграм. Співвідношення між одиницями вимірювання маси (мг, г, кг, ц, т)
<i>комбінує гирі для врівноваження механічних ваг за заданою умовою (за зображенням) [4 МАО 4.7];</i> <i>визначає масу за певною комбінацією гир на механічних вагах за заданою умовою (за зображенням) [4 МАО 4.7];</i>	
<i>упорядковує запис з різною комбінацією одиниць вимірювання маси за поданою умовою [4 МАО 4.7];</i>	
	Вартість
<i>розрізняє за зовнішнім виглядом монети і банкноти грошових одиниць Євросоюзу [4 МАО 4.7];</i> <i>називає одиниці вартості країн Євросоюзу – євро, цент; співвідношення між ними і одиницями вартості України (за курсом) [4 МАО 4.7];</i>	Одиниці вартості – цент, євро.

<i>позначає</i> одиниці вартості країн Євросоюзу символом (€); одиниці вартості України символом (₴) [4 MAO 4.7];	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) курсу одиниць вартості як значення відношення кратного порівняння між одиницями вартості різних країн [4 MAO 4.7]; <i>перетворює</i> величину, виражену в одиницях вартості України, у рівну величину, виражену в одиницях вартості Євросоюзу; величину, виражену в одиницях вартості Євросоюзу, у рівну величину, виражену в одиницях вартості України [4 MAO 4.7]; <i>обчислює, порівнює</i> вартість товарів, покупки в грошових одиницях України і Євросоюзу і коментує результат [4 MAO 4.7];	Курс одиниць вартості різних країн. Співвідношення між одиницями вартості України і Євросоюзу.
<i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) відмінність між вартістю і ціною і <i>наводить приклади</i> життєвих ситуацій, коли йдеться про вартість, коли – про ціну [4 MAO 4.7];	Вартість і ціна
<i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що продуктивність позначає кількість продукції, виготовленої за одиницю часу; обсяг виконаної роботи – кількість продукції за весь час роботи [4 MAO 4.7]; <i>вирізняє</i> життєві ситуації, в яких діяльність характеризують продуктивність праці, час роботи і обсяг виконаної роботи [4 MAO 4.7]; <i>установлює</i> взаємозв'язок між трьома величинами: обсягом виконаної роботи, продуктивністю і часом; <i>співвідносить</i> його із взаємозв'язком між діями множення і ділення і <i>пояснює</i> свій вибір [4 MAO 4.7];	Продуктивність і обсяг виконаної роботи
<i>вирізняє</i> життєві ситуації, які можна описати за допомогою трьох взаємопов'язаних величин (ціна, кількість, вартість; маса / місткість 1 об'єкта, кількість об'єктів, загальна маса / місткість; швидкість, час, відстань; продуктивність, час, обсяг виконаної роботи) [4 MAO 4.7]; <i>застосовує</i> розуміння спільних ознак між взаємозв'язком трійок взаємопов'язаних величин і взаємозв'язком компонентів і результату дії множення для розв'язування задач, в яких йдеться про трійку взаємопов'язаних величин [4 MAO 4.7]; [4 MAO 4.8];	Взаємопов'язані величини і добуток чисел

<i>застосовує</i> для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань знання про: довжину, відстань, шлях та відмінності між величинами; периметр многокутника та формули периметра прямокутника, квадрата, трикутника; про площу фігури та формули площі квадрата, прямокутника й одиниці вимірювання площі; про об'єму; спільне і відмінне між об'ємом і місткістю; формулу об'єму прямокутного паралелепіпеда; масштаб і план об'єкта; величину кута і його градусну міру; час, масу, ціну і вартість, взаємозв'язок між вартістю, ціною, кількістю товару та формулу вартості; взаємозв'язок між обсягом виконаної роботи, продуктивністю і часом та формулу обсягу виконаної роботи; швидкість віддалення; швидкість зближення; взаємозв'язок між швидкістю, часом і шляхом та формули шляху; одиниці вимірювання величин та співвідношення між ними [4 МАО 4.7]; <i>прогнозує</i> результат виконання завдань, пов'язаних з величинами, [4 МАО 1.3] і <i>зіставляє</i> отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань, пов'язаних з величинами, <i>виправляє</i> помилки, <i>оцінює</i> роботу і коментує результат; <i>визначає</i> завдання подальшого навчання [4 МАО 3.4];	
<i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: швидкість віддалення і швидкість зближення; об'єм, кубічний сантиметр, кубічний дециметр, кубічний метр; масштаб зменшення, масштаб збільшення; градус, градусна міра, транспортир; століття, вік, дата; цент, євро, грошові одиниці країн Євросоюзу, курс грошових одиниць різних країн	
Концентр «Математичні вирази. Рівності. Нерівності»	
<i>читає і записує</i> числові вирази на 4-8 арифметичних дій без дужок і з дужками [4 МАО 4.8];	Числові вирази на 4-8 арифметичних дій (на додавання, віднімання,

встановлює порядок виконання дій у числових виразах на 4-8 арифметичних дій без дужок і з дужками [4 MAO 4.8]; знаходить числове значення виразів до 8 дій [4 MAO 4.8];	множення, ділення) без дужок і з дужками
виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань) степеня числа як виразу на короткий запис множення однакових множників [4 MAO 4.8]; виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань), що у записі степеня числа число, що позначає однаковий множник, називають основою степеня; число, що позначає кількість однакових множників – показником степеня [4 MAO 4.8]; виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань), що піднесення числа до степеня – це множення числа (що є основою степеня) самого на себе стільки разів, на скільки вказує показник степеня [4 MAO 4.8]; читає і записує степінь числа (з показником степеня до 5); називає за записом степеня числа основу степеня, показник степеня [4 MAO 4.8]; перетворює вираз на множення однакових множників на степінь числа; степінь числа – на вираз на множення однакових множників [4 MAO 4.8]; обчислює значення степеня числа з основою, позначеною одноцифровим числом і показником степеня до 5, та коментує обчислення [4 MAO 4.8]; застосовує для обчислення степеня числа знання табличних випадків множення, знання про множення на одноцифрове число [4 MAO 4.8];	<u>Степінь числа.</u> Степінь числа і множення.
пояснює, що квадрат числа є добутком двох однакових множників; куб числа є добутком трьох однакових множників [4 MAO 4.8]; застосовує знання про квадрат числа і куб числа для виконання практико орієнтованих завдань, пов'язаних з площею квадрата і об'ємом куба [4 MAO 4.8];	Квадрат числа. Куб числа.
перетворює числові вирази за заданою умовою [4 MAO 4.8]; застосовує знання про арифметичні дії для перетворення числових виразів [4 MAO 4.8];	Перетворення числових виразів.

<i>визначає</i> раціональний спосіб обчислення і виконує відповідні перетворення числових виразів [4 МАО 4.8]; <i>пояснює</i> вибір способу обчислення і відповідне перетворення числового виразу [4 МАО 4.8];	Перетворення числових виразів як засіб раціональних обчислень.
<i>читає і записує</i> вирази з двома змінними [4 МАО 4.8]; <i>замінює</i> букви числами і <i>знаходить</i> числове значення виразу з двома змінними [4 МАО 4.8];	Вирази з двома змінними.
<i>угруповує</i> рівняння за спільною ознакою і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МАО 4.8]; <i>визначає</i> рівняння за поданою умовою (вказаною ознакою; моделлю розв'язування; розв'язком) і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МАО 4.8]; <i>розв'язує</i> рівняння, у яких один із компонентів у лівій частині є числовим виразом із змінною і <i>коментує</i> хід розв'язування [4 МАО 4.8]; <i>застосовує</i> для розв'язування рівнянь знання про взаємозв'язок між компонентами арифметичних дій та їх результатами [4 МАО 4.8]; <i>виконує</i> перевірку розв'язку рівняння, у якого один із компонентів у лівій частині є числовим виразом із змінною [4 МАО 4.8];	Прості і ускладнені рівняння. Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом із змінною.
<i>читає</i> числові нерівності і рівності ($6 < 13 \cdot 5 - 7 \cdot 5$; $6 \cdot 5 + 18 < 9 \cdot 5 + 18$) [4 МАО 4.8]; <i>порівнює</i> число та значення числового виразу на дві-три дії і <i>коментує</i> результат [4 МАО 4.8]; <i>порівнює</i> два числові вирази без обчислень з урахуванням законів і властивостей арифметичних дій та залежності між їх компонентами [4 МАО 4.8]; <i>порівнює</i> два числові вирази після обчислення їх значень [4 МАО 4.2]; [4 МАО 4.8] <i>складає і записує</i> числові нерівності і рівності за результатом порівняння числа і виразу, двох числових виразів [4 МАО 4.8];	Числові нерівності
<i>добирає</i> числове значення змінної у нерівності і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МАО 4.8];	Нерівність із змінною
<i>читає</i> подвійну нерівність [4 МАО 4.8]; <i>порівнює</i> число та числові значення двох виразів і <i>записує</i> подвійну нерівність [4 МАО 4.8]; <i>визначає</i> місце даних числових виразів у подвійній нерівності [4 МАО 4.8];	Подвійна нерівність ($35 + 6 < 43 < 6 \cdot 8$).

добирає один з компонентів у виразах, числове значення яких порівнюється у подвійній нерівності і коментує результат [4 МАО 4.8];	
добирає числове значення змінної у подвійній числовій нерівності і пояснює свій вибір [4 МАО 4.8];	Подвійна нерівність зі змінною ($35+6 < a < 6 \cdot 8$).
виявляє і виправляє помилки у рівностях / нерівностях (змінюю знака або одного з чисел) [4 МАО 3.4];	
застосовує знання про рівності, нерівності і вирази до 8 дій (з дужками і без дужок, числові, зі змінною), рівняння для виконання, складання пізнавальних і практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.8]; прогнозує результат виконання завдань з рівностями, нерівностями, виразами до 8 дій (з дужками, без дужок, числовими, зі змінною), рівняннями [4 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; перевіряє виконання завдань з рівностями, нерівностями, виразами до 8 дій (з дужками, без дужок, числовими, зі змінною), рівняннями і виправляє помилки [4 МАО 3.4]; доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: вирази з двома змінними	
Концентр «Сюжетні задачі»	
	Прості задачі
виокремлює прості задачі у складених і коментує вибір [4 МАО 3.2]; застосовує знання про розв'язування простих задач для розв'язування складених задач [4 МАО 3.2];	
	Складені задачі
розв'язує складені задачі на 3 і більше дій, що містять різні комбінації вивчених задач [4 МАО 3.2];	Складені задачі на 3 і більше дій (Складені задача, що містять відношення між частиною і цілим / відношення різницевого / кратного порівняння та розкривають сутність арифметичних дій.)
розрізняє задачі, що містять однакову величину 1 об'єкта, та ураховує відмінності під час їх розв'язування;	<u>Задачі, що містять однакову величину 1 об'єкта, у тому числі:</u>

	задачі на знаходження четвертого пропорційного
<i>розв'язує</i> задачі на пропорційне ділення [4 МАО 3.2];	задачі на пропорційне ділення
<i>розв'язує</i> задачі на знаходження невідомих за двома різницями [4 МАО 3.2];	задачі на знаходження невідомих за двома різницями.
<i>розв'язує</i> задачі на знаходження середнього арифметичного [4 МАО 3.2];	Задачі на знаходження середнього арифметичного.
<i>складає і розв'язує</i> задачі, обернені до складених задач [4 МАО 3.2];	Обернені задачі (складені)
<i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: середнє арифметичне	
	<u>Задачі з величинами, у тому числі задачі геометричного змісту</u>
	Прості задачі
<i>розв'язує</i> задачу на знаходження периметра об'єкта, який за формою є рівностороннім трикутником [4 МАО 3.2];	Задачі на знаходження периметра об'єкта з формою рівностороннього трикутника.
<i>розв'язує</i> прості задачі на відношення між одиницями вимірювання довжини різних країн: перетворення величини, виражених в одиницях вимірювання довжини однієї країни у рівну величину, виражену в одиницях вимірювання довжини іншої країни (дюйм, фут, ярд та мм, см) [4 МАО 3.2];	Задачі на відношення між одиницями вимірювання довжини різних країн.
<i>розв'язує</i> прості задачі на відношення між вартістю грошових одиниць: перетворення величини, вираженої у грошових одиницях однієї країни у рівну величину, виражену у грошових одиницях іншої країни; на визначення курсу грошових одиниць певної країни (к., грн.; цент, євро) [4 МАО 3.2];	Задачі на відношення між вартістю грошових одиниць різних країн.
<i>розв'язує</i> прості задачі на визначення часу початку, і закінчення події та визначення тривалості події (у с, хв, год, доб., тиж., міс., кв., р., ст.) [4 МАО 3.2];	Задачі на визначення часу початку і закінчення події та визначення тривалості події.
<i>розв'язує</i> прості задачі на знаходження площі об'єктів прямокутної форми (у мм ² , см ² , дм ² , м ² , км ²) та їх сторони за відомими площею та іншою стороною (у мм, см, дм, м, км) [4 МАО 3.2];	Задачі на знаходження площі об'єктів прямокутної форми.

	Задачі на знаходження сторони об'єктів прямокутної форми за його площею та іншою стороною.
<i>розв'язує прості задачі на знаходження відстані за масштабом (у мм, см, дм, м, км) [4 МАО 3.2];</i>	Задачі на знаходження відстані за масштабом.
	Складені задачі
<i>розв'язує складені задачі з трьома взаємопов'язаними величинами (у мм, см, дм, м, км, фут, ярд, дюйм; л; г, кг, ц, т; с, хв, год, доб., тиж., міс., кв., р., ст.; к., грн., євро, центах) [4 МАО 3.2];</i>	Задачі на знаходження довжини, місткості, маси, часу, вартості.
<i>розв'язує складені задачі на знаходження продуктивності спільної роботи за обсягом та часом виконаної кожним роботи (в яких спільна продуктивність є сумою / різницею продуктивностей кожного виконавця та обернені до них) [4 МАО 3.2];</i>	Задачі з трьома взаємопов'язаними величинами, у тому числі: задачі про спільну роботу
<i>розв'язує складені задачі про одночасний рух (зі швидкістю у км / с, км / хв, км / год, м / год, м / хв., м / с) об'єктів у різних напрямках, у тому числі:</i>	задачі про рівномірний прямолінійний рух об'єктів у різних напрямках, у тому числі весь час одночасний постійно і одночасний непостійно:
<i>про одночасний рух назустріч у випадку, коли зустріч відбулася [4 МАО 3.2];</i>	задачі про рівномірний прямолінійний рух назустріч у випадку, коли зустріч відбулася;
<i>про одночасний рух назустріч у випадку, коли зустріч не відбулася [4 МАО 3.2];</i>	задачі про рівномірний прямолінійний рух назустріч у випадку, коли зустріч не відбулася;
<i>про одночасний рух у протилежних напрямках у випадку виходу з одного пункту [4 МАО 3.2];</i>	задачі про рівномірний прямолінійний рух у протилежних напрямках у випадку виходу з одного пункту;
<i>про одночасний рух у протилежних напрямках у випадку виходу з різних пунктів [4 МАО 3.2];</i>	задачі про рівномірний прямолінійний рух у протилежних напрямках у випадку виходу з різних пунктів.
<i>розв'язує складені задачі про рух одному напрямку з відставанням [4 МАО 3.2];</i>	Задачі про рівномірний прямолінійний рух в одному напрямку

	з відставанням
<i>розв'язує</i> складені задачі про рух одному напрямку навздогін [4 MAO 3.2];	Задачі про рівномірний прямолінійний рух в одному напрямку навздогін
<i>розв'язує</i> складені задачі про рух за течією і проти течії [4 MAO 3.2]	Задачі про рівномірний прямолінійний рух за течією і проти течії
<i>застосовує</i> для розв'язування задач про одночасний рух об'єктів у різних / в одному напрямк(ах/у) знання про швидкість зближення і швидкість віддалення [4 MAO 3.2];	
<i>використовує</i> знання про властивість протилежних сторін прямокутника під час розв'язування задач [4 MAO 4.5]; <i>розв'язує</i> складені задачі на знаходження периметру і площі (у мм ² , см ² , дм ² , м ² , км ²) об'єкта прямокутної форми та обернені до них [4 MAO 3.2];	Задачі на знаходження периметру і площі об'єктів прямокутної форми та обернені до них
<i>розв'язує</i> складені задачі на знаходження площі поверхні об'єкта з формою прямокутного паралелепіпеда [4 MAO 3.2];	Задачі на знаходження площі поверхні об'єкта з формою прямокутного паралелепіпеда
	<u>Задачі з дробами</u> Прості задачі
<i>розв'язує</i> прості задачі, розв'язання яких містить додавання і віднімання звичайних дробів, мішаних чисел [4 MAO 3.2];	Задачі із звичайними дробами, мішаними числами
<i>розв'язує</i> прості задачі на знаходження відсотка числа і числа за його відсотком (перетворенням відсотка на звичайний дріб) [4 MAO 3.2];	Задачі на знаходження відсотка числа / числа за його відсотком.
	Складені задачі
<i>розв'язує</i> складені задачі, розв'язання яких містить дію знаходження дроби від числа / числа за значенням його дроби [4 MAO 3.2];	Задачі, розв'язання яких містять дію на знаходження дроби від числа / числа за значенням його дроби.
<i>розв'язує</i> складені задачі, розв'язання яких містить дію на знаходження відсотка числа / числа за його відсотком [4 MAO 3.2];	Задачі, розв'язання яких містять дію на знаходження відсотка числа / числа за його відсотком
<i>розв'язує</i> задачі з буквеними даними складанням виразу на 2-3 дії [4 MAO 3.2]; [4 MAO 4.8]	Задачі із змінними
	Робота над простою задачею

<i>застосовує</i> у роботі над простою задачею знання про порядок та способи розв'язування вивчених у 3 класі простих задач [4 МАО 3.2];	
<i>визначає</i> порядок розв'язування складеної задачі і <i>складає</i> план її розв'язування питальними реченнями [4 МАО 3.2]; <i>застосовує</i> порядок роботи над складеною задачею на 3 дії, працюючи над складеними задачами на 3 і більше дій, з урахуванням певних відмінностей [4 МАО 3.2]; <i>ілюструє</i> план розв'язування задачі моделлю (у тому числі деревом міркувань) і <i>визначає</i> в моделі стільки простих задач, скільки дій розв'язування [4 МАО 2.1];	Робота над складеною задачею <u>Аналіз задачі.</u>
<i>використовує</i> різні форми моделей змісту задачі (малюнок, таблицю, графічну модель, короткий запис з ключовими словами) і <i>обґрунтовує</i> вибір для конкретної задач [4 МАО 2.1]і; <i>використовує</i> графічний спосіб презентації змісту задачі про рух у різних напрямках та в одному напрямку [4 МАО 2.1]; <i>фіксує</i> у короткому записі складеної задачі стільки знаків питання, скільки дій розв'язування треба виконати для знаходження шуканого задачі з урахуванням чисел, які невідомі, але можна знайти на основі даних [4 МАО 2.1];	<u>Форми</u> презентації змісту задачі.
<i>прогнозує</i> очікуваний результат встановленням відповідності змісту задачі й числових даних об'єктивній дійсності; шляхом прикидки результатів обчислень виразів, якими можна розв'язати задачу; визначенням найменування очікуваного результату і можливостей його отримання обраною для розв'язування дією; <i>обґрунтовує</i> вибір та <i>спростовує</i> чи <i>підтверджує</i> його [4 МАО 1.3];	<u>Прогнозування очікуваного результату розв'язування задачі</u>
<i>розв'язує</i> складену задачу за підготовленою моделлю розв'язування (у тому числі: планом, деревом міркувань, моделлю виразу-розв'язання) [4 МАО 2.2]; [4 МАО 2.3] <i>пояснює</i> (у процесі виконання практичних завдань), що результат числового виразу попередньої дії має бути використаним у числовому виразі наступних дій [4 МАО 2.2]; <i>пояснює</i>, що окремі задачі можна розв'язувати різними способами; <i>визначає</i> різні способи	<u>Розв'язування задачі.</u> Розв'язування задачі різними способами. Раціональний спосіб розв'язування задачі

розв'язування задачі, <i>обирає</i> для розв'язування раціональний спосіб і <i>обґрунтовує</i> вибір [4 МАО 2.2]; [4 МАО 2.3] <i>пояснює</i>, що раціональний спосіб розв'язування задачі полягає у меншій кількості операцій, необхідних для визначення розв'язку [4 МАО 2.2]; <i>обчислює</i> вираз / вирази, що є розв'язанням задачі [4 МАО 4.3]; <i>розв'язує</i> складені задачі за допомогою рівняння [4 МАО 4.8]; <i>формулює</i> повну відповідь на запитання задачі [4 МАО 3.2];	
<i>записує</i> розв'язання задачі з використанням питальних речень [4 МАО 2.1]: 1. Скільки лип росте в 1 ряду? $24 : 3 = 8$ (л.) 2. Скільки лип росте в 5 таких рядах? $8 \cdot 5 = 40$ (л.)	Письмове <u>оформлення</u> задачі.
<i>записує</i> розв'язання задачі групою рівностей на одну дію з поясненням [4 МАО 2.1]: 1) $5 \cdot 3 = 15$ (кг) – помідорів; 2) $7 \cdot 4 = 28$ (кг) – огірків; 3) $15 + 28 = 43$ (кг) – овочів; 4) $43 \cdot 2 = 86$ (кг)	
<i>записує</i> розв'язання задачі одним виразом [4 МАО 2.1]: $(5 \cdot 3 + 7 \cdot 4) \cdot 2$	
<i>перевіряє</i> розв'язок задачі, застосовуючи вивчені у 3 класі способи перевірки і <i>коментує</i> перевірку [4 МАО 3.4]; <i>перевіряє</i> розв'язання складеної задачі складанням і розв'язуванням оберненої [4 МАО 3.2]; [4 МАО 3.4] <i>виправляє</i> помилки і <i>коментує</i> можливу їх причину, спосіб уникнення [4 МАО 3.3];	Перевірка <u>розв'язання</u> задачі.
	Творча <u>робота над</u> задачею.
<i>змінює</i> складові задачі за поданою умовою, <i>розв'язує</i> та <i>пропонує</i> розв'язати отриману задачу сусідові / ці по парті [4 МАО 2.3]; [4 МАО 3.1] <i>складає</i> складену задачу з кількох простих, за моделлю, за сюжетним малюнком і числовими даними, <i>за поданою темою</i> [4 МАО 1.2];	Змінювання задач за поданою умовою. Складання задач.
	Дослідження задач.

досліджує способи розв'язування задач про рух назустріч і в протилежних напрямках і доходить висновку, що зміна напрямку руху у тексті задачі не впливає на арифметичні дії її розв'язування; що раціонально їх розв'язувати шляхом знаходження швидкостей зближення / віддалення [4 МАО 1.2]; [4 МАО 3.2]	Дослідження способів розв'язування задач про рух назустріч і в протилежних напрямках.
досліджує вплив зміни у тексті задачі числових даних швидкостей / часу / відстані руху кількох об'єктів в різних напрямках на хід її розв'язування та розв'язок і доходить висновку, що зміна даних не впливає на хід розв'язування задачі, зміна даних призводить до зміни розв'язку [4 МАО 1.2]; [4 МАО 3.2]	Дослідження впливу зміни у тексті задачі числових даних швидкостей / часу / відстані руху кількох об'єктів в різних напрямках на хід її розв'язування та розв'язок.
Концентр «Логіка»	
	Множини та операції з ними
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що усі елементи множини мають спільну ознаку; множину описують за ознакою, за якою утворена ця множина; кожна множина може містити певну кількість елементів і може не містити жодного елемента [4 МАО 4.1]; визначає ознаки множини (кількість елементів; ознака, за якою елементи об'єднані у множину) [4 МАО 4.1]; представляє множину графічно (за допомогою моделі, у тому числі графа); переліком елементів; описом спільної ознаки елементів множини [4 МАО 2.1];	Ознаки множини
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) підмножини як частини множини, кожен елемент якої є елементом множини [4 МАО 4.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) доповнення до підмножини як множину всіх елементів множини, які не належать підмножині [4 МАО 4.1]; ілюструє підмножину, доповнення до підмножини на моделях [4 МАО 2.1];	Підмножина. Доповнення до підмножини.
вирізняє серед операцій з множинами операції перетину, об'єднання множин, різницю двох множин, доповнення до підмножини і пояснює свій вибір і пояснює свій вибір [4 МАО 4.1];	

<i>розпізнає</i> серед життєвих ситуацій ті, які можна співвіднести з певною операцією з множинами [4 MAO 1.1]; <i>застосовує</i> знання про відношення між елементами множини і множиною, перетин і об'єднання множин, різницю двох множин, доповнення до підмножини під час виконання практико орієнтованих завдань на визначення результатів операцій з множинами [4 MAO 4.1];	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) класифікації як угруповування елементів множини за певними ознаками у підмножини, які не перетинаються і в об'єднанні утворюють дану сукупність [4 MAO 4.1]; <i>класифікує</i> елементи множини на підмножини за однією та кількома ознаками і пояснює класифікацію [4 MAO 4.1];	Класифікація елементів множини на підмножини за однією та кількома ознаками
<i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) числову послідовність як ряд чисел з певним порядком розташування [4 MAO 4.1]; [4 MAO 4.2]; <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) закономірність як відношення між об'єктами послідовності, яке періодично повторюється [4 MAO 4.1]; [4 MAO 4.2] <i>встановлює</i> відношення між числами числової послідовності, що містить 2-3 зміни, та визначає її закономірність і <i>продовжує</i> числову послідовність [4 MAO 4.1]; [4 MAO 4.2] <i>упорядковує</i> числові дані за певною ознакою [4 MAO 4.1]; [4 MAO 4.2] <i>складає</i> числові послідовності за поданою ознакою [4 MAO 4.1]; [4 MAO 4.2]	Закономірність Числові послідовності та їх закономірності.
<i>зчитує</i> дані / розв'язок задач, компоненти і результати арифметичних дій з таблиць, моделей, діаграм, графіків; <i>аналізує</i> її і <i>пояснює</i> [4 MAO 2.1]; <i>порівнює, узагальнює</i> числові дані, подані в таблицях, діаграмах, графіках, моделях задач [4 MAO 2.1]; [4 MAO 4.2]; <i>представляє</i> дані / розв'язок задач, результати обчислень у таблиці, моделі, діаграмі (круговій), графіку; <i>переносить</i> дані з однієї форми їх представлення до іншої [4 MAO 2.1];	Робота з даними Дані математичного змісту в життєвих ситуаціях Різні форми представлення даних

<i>обирає / добирає</i> числові / графічні дані, необхідні й достатні для виконання практико орієнтованого завдання [4 МАО 2.3]; <i>упорядковує</i> дані за певною ознакою [4 МАО 4.1]; [4 МАО 4.2] <i>застосовує</i> знання про дані і їх представлення у таблиці, моделі, діаграмі, графіку для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [4 МАО 2.1]; [4 МАО 4.1]	
	Логічні задачі Логічні задачі без числових даних
<i>розв'язує</i> задачі на припущення послідовним розмірковуванням [4 МАО 3.2];	Задачі на припущення.
<i>розв'язує</i> задачі на вилучення складанням таблиці / графа [4 МАО 2.1]; [4 МАО 3.2]	Задачі на вилучення (розв'язання містить три кроки).
	Логічні задачі з числовими даними
<i>розв'язує</i> задачі на відношення за віком складанням моделей та відповідних числових виразів [4 МАО 3.2]; [4 МАО 4.3]	Ускладнені задачі на відношення за віком
	<u>Задачі на планування дій:</u>
<i>розв'язує</i> задачі на планування виграшу послідовним розмірковуванням [4 МАО 3.2];	задачі на планування виграшу;
<i>розв'язує</i> задачі, які розв'язуються з кінця, складанням моделі та визначенням і виконанням протилежних до вказаних в умові дій [4 МАО 2.1]; [4 МАО 3.2]	задачі, які розв'язуються з кінця (розв'язання містить три і більше дії).
<i>розв'язує</i> задачі на прогнозування результату [4 МАО 3.2];	Задачі (про предмети, які не мають пари) на прогнозування результату
<i>розв'язує</i> задачі на знаходження чисел за їх сумою та значенням відношення кратного порівняння [4 МАО 3.2]; [4 МАО 4.3] <i>застосовує</i> для розв'язування задач на знаходження чисел за їх сумою і значенням відношення кратного порівняння знання про відношення кратного порівняння чисел й розуміння змісту дії множення [4 МАО 4.2]; [4 МАО 4.8]	Задачі на знаходження чисел за їх сумою та значенням відношення кратного порівняння
<i>розв'язує</i> сюжетні задачі, побудовані на операціях з множинами, графічно [4 МАО 2.1]; [4 МАО 3.2]	Сюжетна задача, побудована на операціях з множинами
	<u>Геометричні задачі.</u>

розташовує об'єкти за поданою умовою [4 МАО 4.4]; складає умову для розташування об'єктів за поданим результатом [4 МАО 4.4];	Задачі на розташування об'єктів
обводить фігуру без відриву олівця від паперу за заданою умовою [4 МАО 4.6];	Завдання на обведення фігур без відриву олівця від паперу.
	Графічні завдання з множинами.
зображує моделі різниці двох множин; доповнення до підмножини [4 МАО 2.1];	Задачі на зображення різниці множин; доповнення до підмножини.
розв'язує задачі, що потребують перебору різних варіантів відповідей на запитання [4 МАО 3.2].	Комбінаторні задачі
застосовує знання про множини, закономірності, способи розв'язування логічних задач для виконання, складання пізнавальних і практико орієнтованих завдань [4 МАО 4.8]; прогнозує результат виконання завдань, пов'язаних множинами, установленням закономірностей, завдань на розв'язування логічних задач [4 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [4 МАО 3.3]; перевіряє виконання завдань, пов'язаних множинами, установленням закономірностей, завдань на розв'язування логічних задач і виправляє помилки [4 МАО 3.4].	

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми метою програми інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами мистецтва та технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів мистецької, технологічної та інформатичної освітніх галузей на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання тактичних завдань, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток, розвиток творчих здібностей; формування цифрової та культурної обізнаності; збагачення досвіду практичної художньо-творчої і предметно-перетворювальної діяльностей на основі ціннісного ставлення;

морально-етичне, естетичне, трудове, екологічне виховання дитини, виховання культури художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльностей; формування культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльностей;

формування цілісного образу світу, розуміння місця та ролі мистецтва й технологій у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльності власної та інших і інтересу до її опанування; національної і світової мистецької спадщини, традицій українського народу в праці і побуті, до витворів мистецтва та технології як мистецтва їх створення й інтересу до їх пізнання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу мистецтва, і технологій, у тому числі інформаційно-комунікативних;

формування здатності до самовираження засобами мистецтва і технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних, зміни власної поведінки у різних життєвих ситуаціях відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема, екологічно доцільної, здоров'язбережувальної та безпечної.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Інформатика (ІКТ)», «Логіка», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»*. Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення) і обираються закладами загальної середньої освіти за бажанням або за наявності умов для їх викладання (зала для хореографії тощо.)

Враховуючи вікові навчальні можливості першокласників, необхідність створення оптимальних умов для їх входження в шкільне життя та важливість попередження перевантаження, концентр «Інформатика (ІКТ)» у програмі реалізують в 2, 3 і 4 класах по 1 годині на тиждень. У 1 класі поняття інформації та видів роботи з нею тощо передбачені в програмі предмета *мова навчання: українська*.

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу учитель може реалізовувати **розширений** рівень. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного). Базовий рівень реалізують за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 2 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)*.

Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом.

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти під час підготовки власної освітньої програми обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись в 1 класі за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» по 0,5 годин кожен, концентр «Музичне мистецтво» – 1 година;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* по 0,5 годин кожен.

В 2 класі це можуть бути такі комбінації:

перша комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

друга комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

третя комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

четверта комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

шоста комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 0,5 годин на кожен; концентри «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

сьома комбінація – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова», «Театральне мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

восьма комбінація – концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин, концентр «Інформатика (ІКТ)» – 1 година та концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – 2, 5 годин на всі (розподіл годин між цими трьома концентрами здійснюється закладом освіти).

До того ж заклади загальної середньої освіти мають можливість створювати цілісний інтегрований курс хореографія, обираючи по 0,5 годин концентр «Хореографія – мистецтво танцю» в предметі *арт-технології та інформатика (ІКТ)* і концентр «Хореографія – мистецтво рухів» в предметі фізична культура.

Водночас заклади загальної середньої освіти можуть обирати **розширений** рівень предмета арт-технології та інформатика, розрахований на 3 години на тиждень в 1 класі і 5 години на тиждень в 2 класі за рахунок 1 додаткової години, передбаченої у навчальному плані. **Розширений** рівень в 1 класі реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентр «Музичне мистецтво» – 1 година на тиждень;

комбінація третя – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 година на кожен;

комбінація четверта – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація п'ята – концентри «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

комбінація шоста – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація сьома – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація восьма – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація дев'ята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація десята – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація одинадцята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен.

У 2 класі **розширений** рівень реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація третя – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Мистецтво слова»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація четверта – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Театральне мистецтво»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин. Ті 0,5 годин, які залишаються відводять для індивідуальних консультацій з будь-якого предмета.

Заняття за змістом концентрів інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)* з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель образотворчого мистецтва, учитель музичного мистецтва, учитель інформатики, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік проведених занять з арт-технологій та інформатики (ІКТ) здійснюється на окремих сторінках, які підписують таким чином: Арт-технології та інформатика (ІКТ): handmade-мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): музичне мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): образотворче мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): інформатика (ІКТ); Арт-технології та інформатика (ІКТ): хореографія – мистецтво танцю; Арт-технології та інформатика (ІКТ): мистецтво слова; Арт-технології та інформатика: театральне мистецтво. У разі, якщо викладає один учитель, то у класному журналі облік здійснюють на одній сторінці з тих концентрів, які викладає один учитель.

4 клас

<i>організовує</i> робоче місце раціонально та прибирає його після роботи;[4 ТЕО 4.2] <i>дотримується</i> правил безпеки у процесі роботи під час використання інструментів та пристосувань[4 ТЕО 4.3]; <i>виконує</i> роботу охайно;[4 ТЕО 4.2] <i>використовує</i> матеріали та час раціонально[4 ТЕО 3.1],[4 ТЕО 3.2];	Робоче місце на заняттях. Техніка безпеки на заняттях
Концентр «Handmade-мистецтво»	
<i>пояснює</i> handmade-мистецтво як художню діяльність з втілення художнього образу у виготовлених власноруч речах / предметах домашнього вжитку [4 ТЕО 1.1], [3 ТЕО 1.3]; <i>аналізує</i> інформацію про вироби handmade-мистецтва з різних джерел (навчальні посібники, світлини, каталоги, музеї, кінофільми, довідники, енциклопедії, мережа Інтернет) [4 ТЕО 1.4]; <i>висловлює</i> своє емоційне ставлення до виробів, створених руками майстрів handmade-мистецтва,	Handmade-мистецтво – мистецтво створення образу засобами ручної праці Handmade-мистецтва та його вироби. <i>Практична робота:</i> ознайомлення з витворами handmade-мистецтва вітчизняних майстрів та

однокласниками (мовленнєвими засобами та мімікою) [4 ТЕО 1.1]; <i>презентує</i> результати власної діяльності [4 ТЕО 1.5]	висловлювання власних вражень. Екскурсія до музею декоративно-ужиткового мистецтва.
<i>пояснює</i> handmade-мистецтво як художню діяльність з втілення художнього образу у виготовлених власноруч речах / предметах домашнього вжитку [4 ТЕО 1.1], [3 ТЕО 1.3]; <i>аналізує</i> інформацію про вироби handmade-мистецтва з різних джерел (навчальні посібники, світлини, каталоги, музеї, кінофільми, довідники, енциклопедії, мережа Інтернет) [4 ТЕО 1.4]; <i>висловлює</i> своє емоційне ставлення до виробів, створених руками майстрів handmade-мистецтва, однокласниками (мовленнєвими засобами та мімікою) [4 ТЕО 1.1]; <i>презентує</i> результати власної діяльності [4 ТЕО 1.5];	Handmade-мистецтво – мистецтво створення образу засобами ручної праці Handmade-мистецтва та його вироби. Практична робота: ознайомлення з витворами handmade-мистецтва вітчизняних майстрів та висловлювання власних вражень
<i>пояснює</i>, що ремісник є майстром handmade-мистецтва, який власноруч виготовляє речі побутового призначення і наводить приклади [4 ТЕО 1.1]; <i>пояснює</i>, у чому полягають особливості мистецтва витинанки, гончарства, писанкарства, вишивки, в'язання, бісероплетіння, виготовлення ляльок-мотанок і наводить приклади [4 ТЕО 1.1]; <i>висловлює</i> власну позицію щодо важливості збереження традиційних народних ремесел [4 ТЕО 1.1]; <i>називає і розрізняє</i> матеріали (види паперу, ниток, волокнистих матеріалів, тканини, пластичного матеріалу (солоне тісто / пластилін / глина), вторинний матеріал та інструменти (для роботи з кожним матеріалом) за їх призначенням [4 ТЕО 1.3]; <i>обирає</i> матеріал виготовлення витвору, зважаючи на його призначення [4 ТЕО 1.3]; <i>визначає</i> на дотик та візуально властивості ниток, волокнистих матеріалів, тканини, паперу і картону, дроту [4 ТЕО 1.3]; <i>виявляє</i> розуміння походження ниток, волокнистих матеріалів, тканини – рослинне / тваринне та способу їх виготовлення (ткані і неткані) [4 ТЕО 1.1]; <i>добирає</i> папір, картон, природний матеріал, нитки, волокнисті матеріали, тканину, повітряні кульки	Хто і з чого створює витвори handmade-мистецтва. Ремісник як майстр handmade-мистецтва. Ресторатор. Народні ремесла. Витинанка. Гончарство. Писанкарство. В'язання. Бісероплетіння. Вишивання. Пошиття м'яких іграшок. Виготовлення ляльок-мотанок. Матеріали та інструменти для виготовлення витворів handmade-мистецтва. Папір і картон. Паперові серветки. Нитки. Тканина. Бісер. Види та властивості паперу, картону, ниток, тканини. Призначення ниток,

(різної форми і кольорів), пластичний матеріал (солоне тісто / пластилін) за їх властивостями для виконання практичної роботи в різних техніках за зразком та власним задумом [4 ТЕО 1.3]; <i>виконує</i> комбіновані роботи з різних матеріалів за зразком і власним задумом [4 ТЕО 1.4], [4 ТЕО 2.2]; <i>збирає</i> під керівництвом дорослих з турботою про навколишнє середовище вторинний матеріал для створення витворів handmade-мистецтва; <i>розрізняє</i> види ручних (ножиці, шило, олівець, лінійка, циркуль) та механічних (степлер, діркопробивач) інструментів, у тому числі креслярські (лінійка, косинець, циркуль, олівець) та пристосувань для створення виробів handmade-мистецтва з паперу, картону, тканини, дроту, бісеру, волокнистих та пластичних матеріалів [4 ТЕО 1.3]; <i>користується</i> інструментами у тому числі креслярськими для створення виробів handmade-мистецтва [4 ТЕО 1.2], [4 ТЕО 1.4]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: ручні інструменти, механічні інструменти, креслярські інструменти, пластичний матеріал, тканина, гончарство, писанкарство, бісероплетіння, в'язання, лялька-мотанка.	тканини, паперу та картону. Пластичні матеріали (пластилін, глина, солоне тісто) та їх властивості. Природні матеріали. Виготовлення об'ємних виробів з природних матеріалів. Макетні матеріали (дріт, фольга). Повітряні кульки Ручні інструменти для роботи з папером, картоном (ножиці, шило, олівець, лінійка, косинець, циркуль) та механічні (степлер, діркопробивач), нитками, тканиною (голка, ножиці, швацькі булавки, крейда), пластичним матеріалом (стеки, клей), бісером та гудзиками (дріт). Креслярські інструменти (лінійка, косинець, циркуль, олівець). <i>Практична робота:</i> вправи на розрізнення натуральних та штучних волокнистих матеріалів, тканин (тканих і нетканих), пластичних матеріалів, інструментів, виробів handmade за матеріалами виготовлення. Робота з колекціями натуральних та штучних волокнистих матеріалів (ниток, тканин).
<i>виокремлює</i> певні етапи роботи і дотримується їх [4 ТЕО 1.5];	Як майстер створює витвір handmade-мистецтва.

<i>аналізує</i> результати роботи (недоліки в роботі) та виправляє / враховує у подальшій роботі [4 ТEO 1.5]; <i>аналізує</i> подібні вироби handmade-мистецтва та продукує нові ідеї їх удосконалення, декорування [4 ТEO 1.4]; <i>оздоблює і декорує</i> виріб за власним задумом [4 ТEO 1.4], [4 ТEO 2.2]; <i>виконує</i> розмітку деталей виробу за шаблоном, трафаретом, викройкою, на око та з допомогою креслярських інструментів на різних матеріалах (папір, картон, тканина, дрiт) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>створює</i> виріб handmade-мистецтва за схемою, технологічною карткою, інструкцією, описом, алгоритмом (у тому числі за світлинами, малюнками)) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>створює</i> нескладні макети об'ємних фігур) [4 ТEO 1.4]; <i>конструює та моделює</i> зображення з готових елементів; <i>застосовує</i> роз'ємні і нероз'ємні з'єднання;) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) згинання і складання, вирізання паперу як способу його обробки) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>розрізняє</i> умовні позначення в оригамі і виконує роботу за цими позначками) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>комбінує</i> різноманітні матеріали для створення композиції-колажу) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>застосовує</i> основні прийоми та послідовність створення мозаїки, аплікацій, колажів) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>виконує</i> плетіння та в'язання з ниток, шнурів, шпагату для створення витвору за зразком або власним задумом) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>ліпить</i> вироби з пластичного матеріалу за зразком або власним задумом) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>застосовує</i> прийоми роботи з м'яким мідним дротом для виготовлення виробів)[4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2]; <i>виготовляє</i> вироби технікою пап'є-маше) [4 ТEO 1.4]; [4 ТEO 2.2];	Планування та реалізація задуму. Складання технологічної картки. Розрахунок матеріалів та витрат для створення виробу. Розмітка деталей виробу за шаблоном, трафаретом, викройкою, на око та з допомогою креслярських інструментів. Використання схем, технологічних карт, інструкцій, описів, алгоритмів (у тому числі світлин, малюнкiв, відео) для послідовного виготовлення виробу. Елементи графічної грамоти. Правила розмітки ліній на папері та картоні. Розгортка об'ємних фігур. Конструювання та моделювання з готових елементів спортивного знаряддя, тренажерів, настільних ігор та навчальних приладів. Декорування створених виробів раніше засвоєними техніками та відомими матеріалами. Роз'ємні і нероз'ємні з'єднання. Оригамі. Використання схем та відео для послідовного виготовлення виробу технікою оригамі.
--	--

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: дріт, колаж, мозаїка, пап'є-маше	Колаж. Комбінування різноманітних матеріалів для створення композиції-колажу. Мозаїка. Основні прийоми та послідовність виготовлення мозаїки з насіння та круп. Плетіння та в'язання з ниток, шнурів, шпагату. Ліплення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Дріт. Властивості дроту. Згинання та скручування дроту. Об'ємні фігурки з дроту. Пластичні матеріали для виготовлення виробів. Пап'є-маше. Послідовність виготовлення виробів технікою пап'є-маше. <i>Практична робота:</i> виготовлення моделей навчальних приладів, тренажерів, спортивного знаряддя, дидактичних ігор, сувенірів, новорічних прикрас та іграшок з ниток / паперу / тканини / дроту / вторинного матеріалу.
розрізняє і використовує формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні та асиметричні форми, рівновагу, спектр кольорів (теплі та холодні), відтінки) [4 ТЕО 1.4]; виконує витинанку, мозаїку, оригамі та ліплення за зразком і власним задумом [4 ТЕО 1.4]; [4 ТЕО 2.2];	Про що розповідає витвір handmade-мистецтва. Форми й образи природи у výroбах handmade-мистецтва. Силуетне і ажурне вирізання. Витинанка.

<i>створює</i> художні образи об'єктів природи з різних матеріалів за зразком і власним задумом [4 ТЕО 1.4]; [4 ТЕО 2.2]; <i>твістінг</i> – мистецтво створення скульптур з повітряних кульок	Мозаїка. Оригамі. Ліплення. Утилітарність (практичне використання, застосування) виробів. <i>Практична робота:</i> відтворення образів об'єктів природи у виробках в техніках (витинанки, мозаїки, оригамі, ліплення, твістінг).
<i>пропонує</i> ідеї створення витворів handmade-мистецтва з вторинного матеріалу [4 ТЕО 1.1]; <i>створює</i> витвір з вторинного матеріалу за зразком або власним задумом [4 ТЕО 1.4]; [4 ТЕО 2.2]; <i>комбінує</i> різні матеріали для виготовлення витвору handmade-мистецтва за даним зразком / за власним задумом [4 ТЕО 2.2]; <i>застосовує</i> вивчені способи обробки матеріалів під час створення витворів handmade-мистецтва з вторинних матеріалів [4 ТЕО 2.2];	Як майстер дає життя використаним матеріалам Фантазія – інструмент в руках майстра. <i>Практична робота:</i> виготовлення виробів з вторинного матеріалу (сувеніри, макети, іграшки, дидактичний матеріал та настільні ігри тощо)
Концентр «Образотворче мистецтво»	
<i>пояснює</i> образотворче мистецтво як створення художніх образів за допомогою ліній, кольорів і форм і <i>наводить</i> приклади [4 МІО 1.2], [4 МІО 1.3]; <i>пояснює</i> образ як відтворення об'єктів довколишнього світу з пам'яті, на основі спостережень, за уявою або фантастичних об'єктів і <i>наводить</i> приклади [4 МІО 1.3]; <i>виявляє розуміння</i> експозиції, як систематизованого розміщення експонатів на виставці [4 МІО 1.3]; <i>висловлює</i> своє емоційне ставлення (образотворчими та мовленнєвими засобами) до творів образотворчого мистецтва [4 МІО 1.1], [4 МІО 3.4]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні словосполучення: музей образотворчого мистецтва, художня виставка, експозиція.	Образотворче мистецтво – мистецтво створення художнього образу лініями, кольорами і формами. Твори образотворчого мистецтва та їх експозиція. Музей, виставки образотворчого мистецтва, вернісажі. <i>Екскурсія.</i> Художня виставка. Музей образотворчого мистецтва.
<i>називає</i> засоби виразності графіки (крапка, лінія, штрих, пляма), живопису (колір), скульптури (об'єм), як основних інструментів та матеріалів художника-	Хто і чим створює витвір образотворчого мистецтва.

графіка, художника-живописця, скульптора і наводить приклади [4 МІО 1.3];

добирає інструменти, художні матеріали відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-ужиткове тощо), в якому працює [4 МІО 1.1];

вільно користується (традиційними та сучасними) графічними, живописними інструментами та матеріалами під час художньо-творчої діяльності в різних художніх техніках [4 МІО 1.2];

виконує площинні живописні та графічні зображення; об'ємні композиції [4 МІО 1.2];

називає митців – художник-графік, художник-живописець, майстер декоративно-ужиткового мистецтва, скульптор, художник-аніمالіст, художник-дизайнер, художник-мультиплікатор тощо), які створюють певні витвори мистецтва [4 МІО 1.3];

характеризує художній образ за кольоровою гамою (тепла / холодна), тональністю (світлі / темні кольори), елементами композиції (центральні, головні, другорядні) [4 МІО 1.2];

розрізняє круглу скульптуру та рельєф [4 МІО 1.3]
називає 3-4 художників, твори яких вивча(в / ла) на заняттях [4 МІО 1.3];

користується художніми інструментами (стеки, дощечка, пензлики тощо) та матеріалами (кольорові олівці, воскові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін, папір тощо), засобами виразності для створення художнього образу [4 МІО 1.2];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: тепла кольорова гама, холодна кольорова гама, тональність, світлі кольори, темні кольори, нюансні кольори, контрастні кольори, кольорознавство, кругла скульптура, рельєф, барельєф, горельєф, фриз, художник-графік, художник-живописець, майстер декоративно-ужиткового мистецтва, скульптор, художник-аніمالіст, архітектор, художник-дизайнер, художник-мультиплікатор;

Художник-графік.

Основні графічні матеріали та інструменти. Засоби виразності графіки: крапка, лінія, штрих, пляма. Види штрихування для передання об'єму зображуваного об'єкту. Графічні техніки. Графічний дизайн.

Художник-живописець. Основні живописні матеріали та інструменти. Колір як головний засіб виразності живопису. Основні поняття кольорознавства. Живописні техніки.

Скульптор. Основні матеріали та інструменти скульптора. Засоби виразності в скульптурі: об'єм, форма, фактура. Кругла скульптура, рельєф. Монументально-декоративна скульптура. Фриз.

Майстер декоративно-ужиткового мистецтва. Конструювання з різних матеріалів. Засоби декорування.

Художник-аніمالіст.

Художник-дизайнер.

Художник-мультиплікатор. Види мультфільмів.

Практична робота.

Створення образів об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів (простий олівець, кольорові олівці,

	фломастери, воскові олівці, акварель, гуаш, пластилін, глина, папір тощо). Створення коміксів, ескізів до мальованого мультфільму, ескізу плаття або костюму з підручних матеріалів (простий олівець, фломастери, гелеві ручки, кольорові олівці, комп'ютерна графіка тощо).
пояснює, що композиція – це побудова / розташування об'єктів на витворі мистецтва з урахуванням їх розміру та зв'язків між ними у просторі [4 МІО 1.2]; розрізняє площинну і об'ємну композицію та пояснює свій вибір [4 МІО 1.3]; узгоджує зображення з форматом, виділяє головне, раціонально заповнює аркуш [4 МІО 1.3]; виявляє розуміння щодо розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції, відтворення плановості простору у площинних зображеннях [4 МІО 1.3]; використовує елементарні закони перспективи (загороджування, плановість, деталізація; ближче – більше та яскравіше, далі – менше та тьмяніше), передаючи глибину простору у площинних зображеннях [4 МІО 2.2]; виділяє композиційний центр, головне і другорядне у сюжетній композиції [4 МІО 1.1]; дотримується цілісності при створенні композиції [4 МІО 1.1]; конструює та створює прості композиції з паперу, природних та підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції [4 МІО 1.2]; дотримується елементарних правил зображення об'ємних предметів [4 МІО 1.1]; розрізняє види штрихування для передавання об'єму зображуваного об'єкту [4 МІО 1.3];	Що і як розповідає витвір образотворчого мистецтва. Композиція (розмір об'єктів, їх розміщення на папері, центр композиції, симетрія, асиметрія, ритм). Площинна і об'ємна композиція. Елементи композиції (центральні, головні, другорядні) Етюд. Пейзаж. Натюрморт. Портрет. Анімалістичний жанр. Сюжетно-тематична картина. Історичний та побутовий жанри. Орнамент. Види орнаментів.

<i>передає</i> характерні особливості будови птахів, тварин і пластичну виразність руху з дотриманням пропорцій [4 МІО 1.2]; <i>використовує</i> спостереження із власного досвіду для створення образів тварин (повадки)[4 МІО 2.2]; <i>передає</i> характерні особливості жіночого, чоловічого, дитячого образів, професії через одяг та зовнішні ознаки, пластичну виразність рухів[4 МІО 1.2]; <i>створює</i> образ людини, враховуючи пропорції частин тіла [4 МІО 1.4]; <i>розрізняє</i> різні жанри мистецтва: пейзаж, натюрморт, портрет, анімалістичний, побутовий і <i>пояснює</i> свій вибір та <i>наводить</i> приклади [4 МІО 1.3]; <i>пояснює</i>, що пейзаж – це зображення куточків природи, краєвидів; натюрмортом – зображення предметів побуту, зірваних фруктів, квітів тощо; портретом – зображення людини; анімалістичним жанром – жанр зображення тварин; побутовим жанром – жанр присвячений повсякденному приватному і суспільному життю людей [4 МІО 2.2]; <i>використовує</i> різні засоби образотворчої виразності для створення образів у жанрах: натюрморт, портрет, побутовий жанр, анімалістичний жанр та ілюструванні літературних творів; <i>виявляє розуміння</i> щодо зображення багатопланової композиції з 2-х (3-х) об’ємних [4 МІО 1.3] <i>пояснює</i> стилізацію як умовне зображення об’єктів [4 МІО 1.2]; <i>виконує</i> стилізовані зображення об’єктів довколишнього світу [4 МІО 1.2]; <i>пояснює</i> декорування як засіб наповнення й збагачення форми; <i>створює</i> художній образ засобами декорування [4 МІО 1.4]; <i>створює</i> елементи декору для оформлення середовища та його об’єктів [4 МІО 1.4]; <i>співвідносить</i> кольорову гаму зі словами-характеристиками емоцій / настрою [4 МІО 1.2]; <i>застосовує</i> різні техніки для створення образу об’єкта за допомогою кольорів, форм, ліній за зразком і власним задумом;	Стилізація. Декорування. Створення художнього образу засобами декорування.
---	---

<i>розрізняє</i> види орнаментів і пояснює свій вибір [4 МІО 1.2]; <i>експериментує</i> з кольорами, формами для створення образу об'єкта [4 МІО 1.2]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: площинна композиція, об'ємна композиція, елементи композиції, головний елемент композиції, другорядний елемент композиції, рослинний орнамент, геометричний орнамент, зооморфний орнамент, стрічковий орнамент, стилізація, декорування, пейзаж, портрет, натюрморт, історичний жанр, побутовий жанр, анімалістичний жанр	<i>Практична робота.</i> <i>Пейзажі різних пір року, натюрморти, портрет людини у повний зріст, зображення реалістичних та фантастичних тварин (гуаш, акварель, кольорові олівці, простий олівець, пластилін, папір тощо).</i>
<i>називає</i> види образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво) і <i>наводить</i> приклади [4 МІО 1.2]; <i>розрізняє</i> скульптурні, живописні, графічні та декоративні зображення [4 МІО 1.3]; <i>розрізняє</i> історичні та побутові картини і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МІО 1.3]; <i>розрізняє</i> види анімаційних мультфільмів (мальовані, пластилінові, лялькові, комп'ютерні [4 МІО 1.3]); <i>досліджує</i> довкілля, виявляє цікаві, незвичайні об'єкти для створення художніх образів, <i>створює</i> замальовки [4 МІО 1.4]; <i>створює</i> образи об'єктів довколишнього світу відомими засобами образотворчого мистецтва за зразком і власним задумом [4 МІО 1.4]; <i>виявляє розуміння</i> щодо створення квіткової композиції в крузі, орнаменту на основі арабської в'язі, оздоблення віяла (китайський живопис), створення карнавальної маски, створення ескізів до анімаційних мультфільмів, зображення африканських тварин та птахів [4 МІО 1.3]; <i>розробляє</i> ескіз плаття або костюму з підручних матеріалів [4 МІО 1.4]; <i>передає</i> характер силуетної форми архітектурних споруд [4 МІО 1.3]; <i>має уявлення</i> про види і характерні особливості народних художніх промислів України та їх осередки [4 МІО 1.3];	Яким буває витвір образотворчого мистецтва. Графіка, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво як види образотворчого мистецтва. Картини (пейзаж, натюрморт, портрет). Картини побутового жанру. Листівка. Фонтани. Скульптури. Гончарні вироби. Декоративний розпис. Вишивка. Карнавальні маски. Візитівка. Рекламний плакат. Рекламний буклет. Піктограми. Мультфільми. Інсталяція. Комікс. Паперопластика Ознайомлення з витворами 3

виявляє повагу і толерантне ставлення до культурного розмаїття світу [4 МІО 1.3]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: історична картина, побутова картина; карнавальна маска, бутафорія, реквізит, арабська в'язь, анімалістка, комп'ютерна графіка, анімаційна мультиплікація, візитівка, рекламний плакат, рекламний буклет, піктограма, інсталяція;	образотворчого мистецтва України та країн світу: Швейцарія. Квітковий годинник Карла Лінея. Бразилія. Елементарне оформлення сценічного простору для театралізацій (створення карнавальної маски, бутафорії, деталей реквізиту, елементи гриму, виразність костюму); Арабське мистецтво. Орнамент. Арабська в'язь; Китай. Китайський живопис. Оздоблення віяла у стилі китайського живопису. Америка. Анімаційна мультиплікація. Африка. Анімалістика. <i>Практична робота:</i> створення образів об'єктів довколишнього світу як витворів графіки, живопису, скульптури, архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва (простий олівець, воскові олівці, акварель, гуаш, кольорові олівці, фломастери, пластилін, папір, комп'ютерна графіка тощо).
Концентр «Музичне мистецтво»	
виявляє інтерес (у процесі виконання завдань) до творів музичного мистецтва та мистецької діяльності [4 МІО 2.1];	Музичне мистецтво – мистецтво створення художнього образу за допомогою звуків

<i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) джерел і традицій української народної музики [4 МІО 2.2]; <i>порівнює</i> особливості музичного фольклору рідного краю з музичним фольклором інших регіонів [4 МІО 1.3]; <i>порівнює</i> народні і професійні пісні; <i>обґрунтовує</i> належність пісні до народної, професійної або професійної в народному стилі [4 МІО 1.3]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: народна музика, фольклор, професійна музика, народна пісня, композиторська пісня	Українська музика у світі. Музичні скарби рідного краю (фольклор, творчість композиторів, відомі виконавські колективи). <i>Практичні роботи*</i> (види практичних робіт та орієнтовний перелік творів подано в кінці програми)
<i>називає</i> прізвища кількох українських композиторів, виконавців (співаків, музикантів) [4 МІО 2.1.]; <i>пояснює</i> роль композиторів у встановленні зв'язків між музикою різних народів [4 МІО 2.2.]; <i>пояснює</i> особливості жанрів фольклорної та композиторської музики [4 МІО 2.2]; <i>виконує</i> вокальні вправи у різних темпах, з різною гучністю, висотою, тривалістю, диханням, дикцією, мімікою, жестами [4 МІО 1.1]; <i>виразно виконує</i> пісні, під акомпанемент вчителя / фонограму сольо, у групі, хорі дотримуючись правил співу (постава, дихання, інтонація) [4 МІО 1.1]; [4 МІО 3.1] <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом), узгоджує спів з власним ритмічним супроводом [4 МІО 1.1]; <i>передає</i> співом власні почуття і емоції, які викликає пісня [4 МІО 1.2]; <i>імпровізує</i> під час співу та музикування [4 МІО 1.2]; <i>грає</i> на дитячих музичних інструментах, предметах побуту й створює власний акомпанемент [4 МІО 1.2]; <i>співає</i> канони [4 МІО 1.1];	Хто створює музику Використання характерних народних мелодій у творчості композиторів. Особливості жанрів фольклорної та композиторської музики. Виконання музичних творів.
<i>розрізняє</i> за звучанням і виглядом старовинні музичні інструменти [4 МІО 2.1]; <i>розрізняє</i> елементи музичної мови (ритм, пунктирний ритм, метр) [4 МІО 2.1];	Як розповідає музика Старовинні музичні інструменти.

<i>порівнює</i> музичні твори за характером і настроєм [4 МІО 1.3]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: пунктирний ритм	Елементи музичної мови.
<i>виявляє</i> розуміння (під час виконання завдань) взаємовпливу, взаємозбагачення музики різних народів [4 МІО 2.1]; <i>порівнює</i> музику різних народів [4 МІО 1.3]; <i>характеризує</i> зміст музичних творів, вражень, емоцій, які вони викликали; виявлення особистісного ставлення до них (відповідно до віку) [4 МІО 2.1], [4 МІО 2.2]; <i>виконує</i> пісні народів, що проживають в Україні та за її межами [4 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) спорідненості музики слов'янських народів [4 МІО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) спільних та відмінних рис танцювальної музики слов'янських народів [4 МІО 2.1]; <i>порівнює</i> особливості музичного та образотворчого мистецтва народів світу [4 МІО 1.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) характери мелодії і танцювальні ритми музики народів світу [4 МІО 2.1]; <i>висловлює</i> свої враження (емоції, почуття) про музичні твори, <i>використовує</i> у висловлюванні слова-характеристики емоцій / настрою; <i>визначає</i> твори, які подобаються, і <i>пояснює</i> свій вибір [4 МІО 2.3]; <i>пояснює</i> зміст музичних творів, які звучали у класі [4 МІО 1.3]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: музика народів світу, слов'янська музика	Про що розповідає музика Пісенні мелодії і танцювальні ритми народів світу (Білорусії, Болгарії, Молдови, Польщі, Угорщини, Чехії, країн Балтії, Італії, Франції, Греції, Іспанії, Німеччини, Кавказу, Америки, Африки, Китаю та Японії). Спільні властивості слов'янської музики. Жанр обробки народних пісень.
<i>орієнтується</i> в нотному записі (паузи, розміри 2/4, 3/4, 4/4, реприза, нота с крапкою) [4 МІО 2.2]; <i>розуміє і використовує в аналізі твору:</i> темпи, динаміку, регістри, тембри в музиці [4 МІО 1.1], [4 МІО 1.2]; <i>сольфеджує</i> нотні записи в одноголосному та двоголосному викладенні (канон) під керівництвом учителя [4 МІО 2.2]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: розмір, пауза, реприза, нота с	Як зберегти музику. Нотна грамота. Сольфеджування. Диригування.

крапкою, пунктирний ритм, різновиди темпів, динамічні відтінки (Crescendo, diminuendo) диригує в дводольному / тридольному розмірі [4 МІО 2.2];	
порівнює жанрові ознаки музичних творів [4 МІО 2.1]; виявляє зв'язок зміни частини зі зміною характеру музики, розвитку почуття, настрою [4 МІО 2.1]; [4 МІО 2.2] характеризує розвиток музики в різних жанрах [4 МІО 2.1], [4 МІО 2.2]; порівнює старовинні танці із сучасними за характером музики; [4 МІО 2.1] пояснює своє розуміння поняття «музична форма» та розрізняє музичні форми [4 МІО 2.1]; обґрунтовує форму музичного твору [4 МІО 2.1]; порівнює твори різних форм [4 МІО 2.1]; розпізнає куплетну та одночастинну форму твору [4 МІО 1.3]; розпізнає музичні форми, що складаються з одно, двох і трьох частині [4 МІО 1.3]; називає і співає по 1-2 історичні пісні, календарно-обрядові пісні зимового / весняного / літнього / осіннього циклу [4 МІО 1.1]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: пентатоніка, фламенко, баркарола, менует, сюїта, етюд, прелюдія, варіації, календарно-обрядові пісні	Якою буває музика. Музичні жанри: баркарола, фламенко, менует, варіації, сюїта, етюд, прелюдія. Виконавські жанри: дума. Старовинна і сучасна музика. Пентатоніка. Канон. Музичні форми: одно- дво- і три-частинні. Календарно-обрядові пісні
Концентр «Мистецтво слова»*	
пояснює, що всі види мистецтв творяться за допомогою образів [4 МІО 2.2]; досліджує, як творяться і функціонують образи в різних видах мистецтва (література, музика, образотворче мистецтво) [4 МІО 2.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що художній образ викликає емоції [4 МІО 2.2], [4 МІО 3.4]; пояснює (у процесі виконання завдань) різницю між науковим і художнім текстом [4 МІО 2.2]; виявляє особливості засобів творення образів у різних видах мистецтв [4 МІО 2.2]; досліджує літературу як предмет мистецтва [4 МІО 2.2];	Художня література – вид мистецтва. Художній образ – основа всіх мистецтв. Мова наукових і художніх творів.

<i>виявляє розуміння</i> того, що художній текст – це плетиво з образів, створених словом [4 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> того, що існують образи природи, явищ природи, образи подій, предметів тощо [4 МІО 2.2]; <i>досліджує</i> за допомогою вчителя, як творяться образи-персонажі [4 МІО 2.2]; <i>оцінює</i> вчинки, поведінку героїв твору, називає риси характеру персонажів [4 МОВ 2.4]; <i>розповідає</i> про свої враження (як персонажі, події, вчинки засмутили, викликали сміх, спонукали до тих чи інших дій) [4 МОВ 2.3];	Художній образ. Образ-персонаж. Засоби творення образів- персонажів
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що художній твір формується відповідно до задуму автора, а в основі задуму лежить головна думка (ідея) твору [4 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що головна думка твору розкривається завдяки зображенням у ньому подій (тобто через тему твору) [4 МОВ 2.2]; <i>складає й розігрує</i> діалоги (автор – читач) [4 МІО 1.2], [4 МОВ 2.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що в епічному творі може розповідатись про подію та про людину від імені сторонньої особи (автора), або від імені героя (персонажа) [4 МІО 2.2]; <i>складає</i> тексти, замінюючи розповідь на оповідь та оповідь на розповідь [4 МІО 1.2], [4 МОВ 2.7]; <i>визначає</i> головну думку твору (ідею) [4 МОВ 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що головна думка твору носить оцінний характер (у творі щось схвалюється або викривається, возвеличується або засуджується тощо) [4 МОВ 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що тема твору – це те про що йдеться у творі (події) [4 МОВ 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що п'єсам характерна уявна відсутність автора [4 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) естетичного, виховного та пізнавального потенціалів літератури [4 МІО 2.2];	Автор і художній текст. Автор і читач. Головна думка – основа твору. Тема художнього твору. Значення художньої літератури (функції літератури). Формування художнього тексту відповідно до творчого задуму

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що читання може бути відпочинком і розвагою, а також може бути необхідною роботою [4 МІО 2.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) роль читання впродовж життя для власного зростання [4 МІО 2.2];</i> <i>виявляє власні творчі можливості [4 МІО 1.2];</i> <i>структурує текст (формує сюжет) [4 МОВ 2.2];</i> <i>формує образи-персонажі [4 МІО 1.2];</i>	
<i>пояснює, які ознаки мають фольклорні й літературні твори [4 МІО 2.2];</i> <i>пояснює, що у фольклорі закладено мудрість народу, розкриваються проблеми, які хвилювали народ у давні часи [4 МІО 2.2];</i> <i>визначає жанри фольклору та жанрові різновиди казок [4 МІО 2.2];</i> <i>виявляє особливості творення образів-персонажів фольклорних творів [4 МОВ 2.2];</i> <i>виявляє особливості функціонування образів у фольклорних творах [4 МІО 2.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, який твір є фольклорним, а який літературним [4 МІО 2.2];</i> <i>пояснює, що в художній літературі і фольклорі використовується особлива мова із використанням художніх засобів [4 МІО 2.2];</i> <i>досліджує особливості мови фольклорних творів; (особливості вживання типових для фольклору означень (постійних епітетів), порівнянь, пестливих слів тощо) [4 МОВ 4.1];</i> <i>використовує набуті вміння для розвитку власного творчого потенціалу [4 МОВ 4.2];</i>	Художня література і фольклор Написання нових кінцівок (розв'язок) відомих народних казок. Складання власних казок.
<i>пояснює, що художня література є мистецтвом створення образів словом; що у художній літературі використовується особлива мова із використанням художніх засобів [4 МОВ 4.2];</i> <i>досліджує фонетичні, лексичні та синтаксичні особливості мови художнього твору [4 МОВ 4.1];</i> <i>добирає художні засоби при самотійному формуванні художніх образів [4 МІО 1.2];</i> <i>знаходить у тексті художні засоби [4 МОВ 2.2];</i> <i>добирає художні засоби для увиразнення складеного тексту [4 МІО 1.2];</i>	Мова художнього твору. Як малюють словом. Художня виразність мови. Роль засобів виразності у віршованих та прозових творах. Почуття автора засоби їх вираження в ліричних та епічних творах.

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) гумору та особливостей формування гумористичних творів [4 МІО 2.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) призначення гумористичних творів [4 МІО 2.2];</i>	Особливості формування гумористичного тексту.
<i>називає ознаки оповідання, казки[4 МІО 2.2];</i> <i>знаходить різницю між оповіданням і повістю [4 МІО 2.2];</i> <i>визначає в оповіданні початок, основну частину й кінцівку (сюжетні елементи) [4 МОВ 2.2];</i> <i>визначає в оповіданні елементи описів (позасюжетні елементи; пейзаж, портрет, інтер'єр тощо) [4 МОВ 2.2];</i> <i>складає розповідь за коміксом [4 МІО 1.2];</i>	Аналіз художнього твору. Будова розповідного (епічного) художнього тексту.
<i>виразно і усвідомлено читає поезію [4 МОВ 2.7];</i> <i>визначає художні засоби, що впливають на формування настрою твору [4 МОВ 2.3];</i> <i>визначає засоби поетичної мови [4 МОВ 2.2];</i> <i>відтворює настрої пейзажних поезій, картин природи, порівнює з власним образним баченням [4 МОВ 2.6];</i> <i>описує власні відчуття, викликані художнім словом [4 МОВ 2.3];</i> <i>розрізняє відтінки мови як засіб вираження думок і почуттів [4 МІО 2.2];</i> <i>аналізує кольорову «палітру» віршів [4 МОВ 2.2];</i> <i>характеризує образи в поезії [4 МОВ 2.3];</i> <i>виявляє (у доступних межах) стиль письменника [4 МОВ 2.2];</i> <i>визначає і пояснює мотив твору [4 МОВ 2.2];</i> <i>знаходить і добирає риму [4 МОВ 1.2];</i> <i>виявляє засоби ритмізації тексту [4 МОВ 2.2];</i>	Мистецтво поетичного слова. Особливості та засоби поетичного мовлення. Поезія природи і почуттів. Аналіз ліричного твору
<i>усвідомлює важливість толерантного ставлення до людей у сучасному світі [4 МОВ 2.2];</i> <i>дотримується правил спілкування у групі; визначає тему і мету спілкування [4 МОВ 1.7];</i> <i>формулює висловлення залежно від мети спілкування і об'єкта мовлення; «чує» співбесідника, переказує одержане повідомлення; толерантно відстоює власну позицію в дискусії;</i> <i>встановлює причинно-наслідкові зв'язки між фактами, явищами у творах різних жанрів [4 МОВ 1.6]</i> <i>дискутує про зв'язок історичного минулого із сучасністю [4 МОВ 1.6]</i>	Дискусія як джерело знаходження істини в різних жанрах літератури.

<i>аналізує</i> текст пісні як зразок поетичного твору [4 МОВ 2.2]; <i>знаходить</i> музичні елементи в художньому тексті (милозвучність, повтори голосних і приголосних, які створюють настрій художнього тексту) [4 МОВ 2.2]; <i>розглядає</i> п'єсу як основу театрального дійства [4 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> особливості побудови драматичного твору [4 МОВ 2.2]; <i>аналізує</i> елементи образотворчого мистецтва в художньому тексті [4 МОВ 2.2]; <i>пояснює</i>, що таке ілюстрація до художнього твору, самостійно <i>створює</i> ілюстрації до художніх текстів [4 МОВ 2.6], [4 МІО 1.2]	Взаємодія літератури з різними видами мистецтв
Концентр «Театральне мистецтво»*	
<i>пояснює</i> театральне мистецтво як мистецтво, створення образу засобами пластики, голосу, музики і <i>наводить</i> приклади театральних вистав [4 МІО 2.2]; <i>виявляє</i> розуміння впливу театрального мистецтва на особистість (розвиває естетичний смак, учить правильно спілкуватися, розвиває уміння виступати перед великою аудиторією тощо) [4 МОВ 3.4]; <i>пояснює</i> декламацію як уміння передати свої почуття від прозового чи віршового художнього тексту слухачам [4 МОВ 2.2]; <i>розрізняє</i> монолог і діалог [4 МІО 2.2]; <i>розкриває</i> почуття мовця під час читання монологу [4 МОВ 2.7]; <i>переконує</i> словом під час читання (ведення) діалогу [4 МОВ 2.7]; <i>дотримується</i> правила ведення діалогу [4 МОВ 1.8]; <i>виявляє</i> розуміння особливості постановок театральних дійств в українських школах минулого [4 МОВ 2.2]; <i>розрізняє</i> ігровий та ляльковий вертепи [4 МОВ 2.2]; <i>виявляє</i> розуміння про культуру мовлення й риторику, як образ мовлення; засоби й прийоми створення вертепу [4 МОВ 2.1];	Театральне мистецтво. Театральне мистецтво в школах України в давні часи. Декламація. Монологи. Діалоги. Діалог як форма художнього твору. Творення й постановка діалогів на задану тему. Шкільна драма. Вертеп
<i>виявляє</i> здатність переконувати живим словом (спонукає до дії), [4 МОВ 1.6];	Історія ораторського мистецтва. Самостійне висловлювання —

<i>використовує</i> навички культури усного і літературного мовлення; інтонаційного вираження слова [4 МОВ 1.6]; <i>веде</i> переконливо дискусію [4 МОВ 1.6]; <i>використовує</i> набуті вміння для розвитку власного творчого потенціалу [4 МОВ 4.2], [4 МІО 1.2]; <i>структурує</i> текст і <i>виділяє</i> головне [4 МОВ 2.2]; <i>аналізує</i> завдання, <i>прогнозує</i> можливий результат діяльності; <i>створює</i> висловлювання (запрошення, привітання, прохання, пояснення, подяка, комплімент, заперечення, порада, відмова, рекомендація, оголошення);	власний монолог до слухача. <i>Тренувальні вправи.</i> Творче слухання тексту, читання в голос, «ланцюжком», осмислення прочитаного (усне малювання), рецензування прочитаного, побудова власних текстів. Вправи на розвиток техніки мовлення (відпрацювання вимови, окремих звуків казання скоромовок, робота над диханням під час читання)
<i>визначає</i> у віршових та прозових текстах частини, періоди, ланки, мовні такти [4 МОВ 2.7; МОВ 2.3]; <i>визначає</i> стрижневе слово в кожному рядку (реченні) [4 МОВ 2.7; МОВ 2.3]; <i>володіє</i> силою голосу та інтонацією; <i>визначає</i> позиції логічних наголосів, інтонує речення [4 МОВ 2.7; МОВ 2.3]; <i>розмічає</i> текст умовними позначками, які допомагають уникнути логічних помилок у процесі повторних читань [4 МОВ 2.7; МОВ 2.3]; <i>виконує</i> вправи на розвиток техніки мовлення; <i>розрізняє</i> відтінки мови як засіб вираження думок і почуттів [4 МОВ 2.7; МОВ 2.3]; <i>декламує</i> вірші [4 МОВ 2.7], [МОВ 2.3]; <i>розставляє</i> ритмічні наголоси та паузи у віршованих творах [4 МОВ 2.7]; [МОВ 2.3]; <i>виявляє</i> розуміння засобів ритмізації тексту [4 МОВ 2.7]; [МОВ 2.3];	Графічне відтворення звучання художнього твору. <i>Тренувальні вправи.</i> Логіка мовлення (логічні паузи, логічний наголос, інтонація, порядок слів у реченні). Складання партитури (партитурні знаки, їх поділ). Виразне читання учнями самостійно обраного уривку з твору, що сподобався (з наступним аналізом та обговоренням у групі). Вправи на розвиток техніки мовлення (відпрацювання вимови, окремих звуків, робота над диханням під час читання). Вправи на вдосконалення виразного читання

<i>розповідає</i> про розвиток світового театрального мистецтва; про видатних акторів і драматургів усіх часів [4 МІО 2.2];	Розвиток світового театрального мистецтва. Видатні актори і драматурги. Відвідування театру з переглядом вистави
<i>відрізняє</i> жанри театрального мистецтва [4 МОВ 2.2]; <i>визначає</i> основні види театру [4 МОВ 2.2]; <i>знає</i> найвідоміші театри України і світу [4 МОВ 2.2];	Жанри театрального мистецтва. Основні види театру. Конкурси юних театрознавців.
<i>визначає</i> етапи роботи над створенням спектаклю: І етап – виникнення задуму; ІІ етап – дозрівання задуму; ІІІ етап – реалізація задуму; <i>розповідає</i> про послідовність подій у виставі [4 МОВ 2.2];	Театральний спектакль. Етапи роботи над створенням спектаклю
<i>пояснює</i> особливості сприйняття сценічних дій глядачем [4 МІО 2.1]; <i>пояснює</i> як особливе сприйняття твору режисером та акторами впливає на постановку п'єси [4 МІО 2.1]; <i>визначає</i> провідні засоби театралізації [4 МОВ 2.3]; <i>використовує</i> доступні сценічні засоби для реалізації режисерського задуму [4 МІО 1.2]; <i>визначає</i> персонажа як діючу особу мистецького (художнього) твору [4 МОВ 2.4]; <i>описує</i> дійових осіб, <i>пояснює</i> наявність у драматичному творі елементів, які допомагають це зробити [4 МІО 2.2]; <i>виявляє</i> особливості характеру героя твору [4 МОВ 2.4]; <i>передає</i> інтонаційно настрій і характер персонажа в діалозі й монологі [4 МІО 2.2]; <i>передає</i> емоційний стан літературного персонажа за допомогою різних засобів виразності [4 МІО 2.2]; <i>володіє</i> основними елементами уваги [4 МОВ 2.7]; <i>керує</i> своєю увагою до предмета та партнера [4 МОВ 2.7]; <i>виявляє розуміння</i> мови акторів, культури мовлення як складників образу, норми спілкування й поведінки [4 МОВ 2.4]; <i>дбає</i> про правильну чітку вимову, багатство, виразність мовлення, точний добір слів, виразів [4 МОВ 2.7];	Основа театрального мистецтва – мистецтво актора. Дійові особи. Акторська майстерність. Виконавська техніка і її роль в роботі актора. Сценічне спілкування. Залучення глядача в дію. Прояв характеру дійової особи в логіці і особливостях мови. Сценічна увага. Види уваги, об'єкти уваги. Сценічна увага та фантазія. Емоції. Управління емоціями

<i>пояснює</i> дію як основний матеріал для створення образу, характеру героя [4 МОВ 2.7]; <i>пояснює</i> сценічний простір як оправу театральної вистави за допомогою пластично-малярських засобів та світлових ефектів [4 МОВ 2.7]; <i>відрізняє</i> технології дій [4 МОВ 2.7]; <i>визначає</i> взаємозв'язок імпрровізації з технічними навичками в репетиційній роботі; зв'язок мізансцени із завданням кожної сцени і вистави в цілому [4 МОВ 2.7]; <i>пояснює</i> імпрровізацію як вид сучасного неklasичного театру, де спектакль створюється під час його виконання на сцені [4 МОВ 2.7]; <i>відтворює</i> рухи, що передають основні дії людини [4 МІО 2.2]; <i>добирає</i> жести відповідно до життєвих ситуацій [4 МОВ 1.7];	Дія – основний матеріал театального мистецтва. Технології дій для створення характеру, образу. Дії акторів у запропонованих обставинах. Освоєння сценічного простору. Імпрровізація. Техніки імпрровізації, безсловесна та словесна дія, створення образу і робота над ролями
<i>володіє</i> комплексом артикуляційної гімнастики [4 МОВ 2.7]; <i>змінює</i> за завданнями висоту й силу звучання голосу; ритм і напрямки рухів, по сигналу педагога, з'єднуючись у пари, трійки [4 МОВ 2.7]; <i>будує</i> діалог з партнером на задану тему [4 МОВ 2.7]; <i>готує</i> та виконує етюди на безпредметні дії, пластичні та мімічні етюди [4 МОВ 1.7]; <i>виголошує</i> скоромовки й віршований текст у русі [4 МІО 1.1]; <i>орієнтується</i> на площині сцені [4 МІО 1.2]; <i>розуміє</i> особливості роботи актора над створенням образу [4 МІО 3.3]; <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) того, що при творенні образів-персонажів застосовуються різні засоби [4 МІО 1.2]. <i>розрізняє</i> діалогічне та монологічне мовлення [4 МІО 2.2]; <i>передає</i> інтонаційно настрій і характер персонажа в діалозі й монологі [4 МОВ 2.7]; <i>попереджає</i> помилки у мовленні [4 МОВ 4.2]; <i>передає</i> імпрровізацією емоційний стан літературного персонажа за допомогою різних засобів виразності [4 МОВ 2.3]; <i>створює</i> образ за допомогою пластики, рухів тіла [4 МОВ 1.7];	Театральний практикум Театально-творчі навчальні вправи на освоєння сценічного простору, розвитку пластичної виразності, рухових здібностей. Ігри-драматизації. Етюди. Пантоміма. Акторські розминки. Тренінги. Вистави. Творча зустріч з самодіяльними читцями, читцями-професіоналами. Екскурсії.

<i>відтворює</i> рухи, що передають основні дії людини [4 МОВ 1.7]; <i>визначає</i> відповідність / невідповідність міміки, жестів певній ситуації [4 МОВ 1.7]; <i>володіє</i> вміннями мімікою та пантомімікою передавати образ обраного героя [4 МОВ 1.7]; <i>добирає</i> міміку і жести відповідно до життєвих ситуацій [4 МОВ 1.7]; <i>пояснює</i> правила поведінки у театрі, на концертах [4 СЗО 2.4];	
<i>виявляє</i> розуміння інсценізації як постановку літературного твору на сцені або для радіо- чи телевистави [4 МІО 2.2]; <i>пояснює</i>, що особливості драми полягає у відтворенні на сцені подій та їх переживання персонажами [4 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> особливості побудови п'єси [4 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> сутність характеру та його зовнішні вияви в драматургії [4 МІО 2.2], [4 МОВ 2.2]; <i>моделює, обговорює, аналізує й розігрує</i> рольові позиції у відкритих ситуаціях, створених на основі близьких для учнів проблем [4 МІО 1.2]; <i>виразно виконує</i> пісні, дотримуючись основних правил співу [4 МІО 1.1]; [4 МІО 3.1]; <i>виразно та усвідомлено читає</i> літературні твори, використовуючи досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях [4 МІО 2.1], [4 МОВ 2.7]; <i>добирає</i> декорації відповідно до специфіки дійства [4 МІО 1.2]; <i>виявляє</i> розуміння специфіки освітлення сцени [4 МІО 1.2]; <i>добирає</i> одяг для героїв відповідно їхньому вікові, функції у виставі та часу перебігу подій вистави [4 МІО 1.2]; <i>розуміє</i> специфіку використання танцю в постановці спектаклю [4 МІО 2.2];	Взаємодія театрального мистецтва з літературою, музикою, хореографією та образотворчим мистецтвом Літературний твір як основа спектаклю. Драматургія. Знайомство зі світовою драматургією. Створення образу. Характер та його зовнішні вияви в драматургії. Інсценівка. Створення інсценівок. Тренувальні вправи. Обговорення, добір матеріалу для театральної постановки, визначення ролей. Специфіка світу звуків, гармонія слова, музики, образу в постановці спектаклю. Музичне оформлення спектаклів. Перегляд відео фрагментів музичних спектаклів. Декорація та її роль у театралізації.

	Використання танцю в спектаклі
Концентр «Хореографія – мистецтво танцю»*	
<i>пояснює</i> хореографію як вид мистецтва та його значення в житті людини [4 МІО 2.2]; <i>називає</i> основні види танцю [4 МІО 2.2]; <i>виконує</i> самостійно окремі танці [4 МІО 1.1]; <i>імпровізує</i> хореографічні етюди (народні, класичні, сучасні) [4 МІО 1.2]	Мистецтво хореографії – це відображення людських почуттів, переживань художніх образів у пластичних рухах. <i>Практична робота.</i> <i>Імпровізація хореографічних етюдів (самостійно і в парі).</i> <i>Музично-ритмічні вправи та ігри.</i> <i>Виконання етюдів і танців, створених на засвоєному матеріалі.</i>
<i>визначає</i> характер, темп, динаміку, жанр музичного твору, та виконувати рухи відповідно до його характеру [4 МІО 1.2]; <i>виконує</i> основні рухи танцю; <i>розрізняє</i> стилі танцю, мелодії у творах композиторів-класиків, сучасних композиторів [4 МІО 1.2]; <i>імпровізує</i> на теми класичної, народної, сучасної музики [4 МІО 1.2]; <i>відображає</i> у пластиці загальний зміст музики, її образні асоціації [4 МІО 1.2];	Танець – це музично-пластичне мистецтво. Види танцю. <i>Практична робота.</i> <i>Вивчення основних засобів хореографічної виразності. Розучування комплексу рухів, музично-ритмічної структури, манери виконання видів танцю (класичний, народний, бальний, сценічний, побутовий, спортивний, естрадний, модерний)</i>
<i>виконує</i> окремі складні рухи і комплекс рухів для кожного (вивченого) народного танцю [4 МІО 1.2]; <i>виконує</i> рухи різних видів танцю і з передачею їхнього характеру, фольклорних особливостей і національного колориту [4 МІО 1.2]; <i>має</i> уявлення про основні етапи розвитку хореографічного мистецтва [4 МІО 2.2]; <i>висловлює</i> судження про внесок української спадщини у світову хореографічну культуру [4 МІО 2.2];	Хореографічне мистецтво в Україні, фольклорні джерела. <i>Основні етапи розвитку хореографічного мистецтва.</i> <i>Внесок української спадщини у світову хореографічну культуру.</i> <i>Практична робота.</i>

доцільно використовує в мовленні хореографічну лексику народного танцю [4 МОВ 4.2].	Танцювальна комбінація з елементів народних танців. Виконання етюдів і танців, створених на засвоєному матеріалі (звітний концерт).
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ІТ-технологій як збирання, обробку та передачу інформації з використанням обчислювальної техніки [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) штучного інтелекту як напрямку комп'ютерних наук / розділу інформатики, який вивчає можливість забезпечення розумних міркувань і дій з допомогою обчислювальних та інших пристроїв; в більшості випадків заздалегідь невідомий алгоритм розв'язання задач [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) спеціальних можливостей як набору інструментів / програм / додатків, які допомагають користуватися комп'ютером людям з інвалідністю [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) дистанційного навчання як виду навчання з використанням цифрових пристроїв, які забезпечують взаємодію між учителем та учнем і самостійну роботу з завданнями з використанням мережі [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) візитівки як картки із короткими відомостями про особу чи організацію для обміну під час знайомства [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) листівки як відкритого листа на цупкому аркуші паперу або у вигляді цифрового малюнку, що містить зображення і текст повідомлення [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) брошури як невеликої (не більше як 4-5 друкованих аркушів) книжки, яка найчастіше використовується в рекламних та освітніх цілях [4 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) листа як писаного або друкованого тексту, призначеного для повідомлення про що-небудь, спілкування з кимось на відстані [4 ІФО 1.1];	Словник ІКТ ІТ-технології Штучний інтелект Спеціальні можливості Дистанційне навчання Візитівка Листівка Брошура Лист

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> календаря як довідкової таблиці або книжки з послідовним переліком усіх днів року за місяцями й поданням інших відомостей, пов'язаних із цими днями (історичні події, свята тощо [4 ІФО 1.1];	Календар
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> об'яви як коротке текстове повідомлення, яке містить певну інформацію [4 ІФО 1.1];	Об'ява
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> запрошення як коротке повідомлення про якусь подію і запрошення взяти в ній участь [4 ІФО 1.1];	Запрошення
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> буфер обміну як проміжне сховище даних, що призначається для переносу або копіювання між програмами або частинами однієї програми [4 ІФО 1.1];	Буфер обміну
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> комп'ютерного дизайну як процесу створення якогось графічного зображення в залежності від мети та тематики за допомогою комп'ютера; використання спеціального програмного забезпечення для комп'ютерного моделювання[4 ІФО 1.1];	Комп'ютерний дизайн
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> електронної пошти як сервісу в Інтернеті для обміну цифровими повідомленнями між людьми з використанням цифрових пристроїв, таких як комп'ютери та мобільні телефони, що робить можливим пересилання даних будь-якого змісту (текстові документи, аудіо, відеофайли, програми тощо) [4 ІФО 1.1];	Електронна пошта
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> соціальної мережі як сайту, який дозволяє користувачам створювати анкету з власними даними, складати список користувачів, з якими вони мають зв'язок та можуть обмінюватись даними; [4 ІФО 1.1]	Соціальна мережа
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> чату як мережевого засобу для швидкого обміну текстовими повідомленнями між користувачами Інтернету в реальному часі [4 ІФО 1.1];	Чат
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i> блогу («мережевого журналу» чи «щоденника подій») як сайту, головний зміст якого - записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються [4 ІФО 1.1];	Блог

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) акаунту як запису, що містить набір відомостей, які користувач передає будь-якій комп'ютерній системі [4 ІФО 1.1];</i>	Акаунт
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) профілю як облікового запису на сайті, що містить інформацію про користувача [4 ІФО 1.1];</i>	Профіль
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) коментаря як роз'яснювальні або критичні зауваження з приводу яких-небудь подій, явищ [4 ІФО 1.1];</i>	Коментар
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) відгуку як оцінки певної інформації [4 ІФО 1.1];</i>	Відгук
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) емотикона (смайла) як схематичного зображення людського обличчя, що використовується для передачі емоцій [4 ІФО 1.1];</i>	Емотикон
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) пін-коду як коду, що складається з цифр і слугує для підтвердження особи користувача [4 ІФО 1.1];</i>	Пін-код
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) пароля як секретного слова або певної послідовності символів, призначеної для підтвердження особи або її прав [4 ІФО 1.1];</i>	Пароль
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) онлайн-опитування як збору інформації, що відбувається завдяки використанню мережі Інтернет;</i>	Онлайн-опитування
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) комп'ютерного тестування як спосіб контролю знань, що відбувається завдяки використанню комп'ютера;</i>	Комп'ютерне тестування
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) онлайн-ресурсу як інформаційного ресурсу, який розміщений у мережі Інтернет;</i>	Онлайн-ресурс
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) інтернет-магазину як сайту, який здійснює торгівлю товарами через мережу Інтернет;</i>	Інтернет-магазин
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) контенту як інформаційного наповнення чого-небудь (зображення, текст, відеоролики і так далі);</i>	Контент
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) медіаповідомлення як програми, фільми, зображення, тексти, музика та веб-сайти, що передаються різноманітними засобами зв'язку;</i>	Медіаповідомлення
	Буктрейлер

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) буктрейлера як короткого відеоролика за мотивами книги, кліпу по книзі;	Модель
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) моделі як представлення реального об'єкта, системи або поняття у вигляді, що відрізняється від його реального стану існування [4 ІФО 1.3];	Вкладені цикли
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) алгоритму з вкладеним циклом, як вид алгоритму, в якому певна послідовність кроків виконується кілька разів [4 ІФО 2.1];	Цикли з умовою
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) циклічного алгоритму з умовою, як вид алгоритму, в якому певна послідовність кроків виконується кілька разів у залежності від деяких умов [4 ІФО 2.1];	Доповнена реальність
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) доповненої реальності як реальності, доповненої будь-якими віртуальними (такими, що не існують) елементами [4 ІФО 2.1];	Конструктор
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) конструктора як набору деталей, кріпильних елементів або деталей з кріпильними елементами, інструменту (при необхідності), призначених для багаторазового збирання різноманітних конструкцій [4 ІФО 2.1];	Робот
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) робота як автоматичного пристрою, що призначений для виконання різних дій, які зазвичай виконувались безпосередньо людиною [4 ІФО 2.1];	Робототехніка
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) робототехніки як науки, що опікується розробкою, будівництвом та використанням роботів, а також комп'ютерних систем для їх контролю [4 ІФО 1.1];	Мікроелектроніка
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) мікроелектроніки як напрямку електроніки, що дозволяє за допомогою комплексу спеціальних засобів створювати невеликі за розміром, високонадійні і економічні електронні пристрої [4 ІФО 1.1];	Електронна карта
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) електронної карти як цифрової моделі, що вміщує та відображає інформацію про об'єкти місцевості [4 ІФО 1.1];	Онлайн-середовище
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) онлайн-середовища як програмної системи, доступ до якої надається виключно через Інтернет [4 ІФО 1.1];	Віртуальна подорож

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) віртуальної подорожі як організованої підбірки фото та відео зображень про видатні місця, іноді з текстовим або аудіо супроводом, розміщеними у мережі [4 ІФО 1.1];</i>	Цифрова творчість
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) цифрової творчості як діяльності людини, спрямованої на створення духовних і матеріальних цінностей, шляхом використання цифрових пристроїв та спеціальних програм [4 ІФО 2.4];</i>	Презентація
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) презентації як подання / представлення інформації як за допомогою різноманітних технічних засобів, так і без них; набору карток-слайдів спеціального формату з лаконічною інформацією на певну тему [4 ІФО 2.4];</i>	Редактор презентацій
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) редактора презентацій як програми для створення та відтворення презентацій [4 ІФО 2.4];</i>	Слайд
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) слайда як окремої екранної сторінки, що може містити такі об'єкти як текст, зображення, відеозапис, аудіозапис, гіперпосилання тощо [4 ІФО 2.4];</i>	Слайд-шоу
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) слайд-шоу як демонстрації на проєкційному екрані чи моніторі серії заздалегідь підібраних нерухомих зображень на певну тему [4 ІФО 2.4];</i>	Відеоскрайбінг
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) відеоскрайбінга як способу презентації, у якій мова доповідача відразу ілюструється на білій дошці або аркуші паперу [4 ІФО 2.4];</i>	
<i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: ІТ-технології, штучний інтелект, спеціальні можливості, дистанційне навчання, візитівка, листівка, брошура, лист, календар, об'ява, запрошення, буфер обміну, комп'ютерний дизайн, електронна пошта, соціальна мережа, чат, блог, акаунт, профіль, електронне листування, коментар, відгук, емотикон, пін-код, пароль, онлайн-опитування, комп'ютерне тестування, онлайн-ресурс, інтернет-магазин, контент, медіа повідомлення, буктрейлер, модель, анімація, вкладені цикли, цикл з умовою, доповнена реальність, конструктор, робот, робототехніка, мікроелектроніка, електронна карта, онлайн-середовище, віртуальна подорож, презентація,</i>	

редактор презентацій, слайд, слайд-шоу, відеоскрайбінг, цифрова творчість.	
<i>слідкує за новинами у ІТ-сфері; поповнює та використовує знання про інноваційні розробки для більш ефективного та раціонального використання цифрових пристроїв при вирішенні поставлених завдань та реалізації власних ідей; [4 ІФО 1.1];</i> <i>орієнтується та використовує основні функції стандартних спеціальних можливостей операційної системи (екранна лупа, клавіатура, диктор тощо) [4 ІФО 1.1];</i> <i>допомагає людям з інвалідністю у запуску та користуванні спеціальними можливостями операційної системи; [4 ІФО 2.1];</i> <i>використовує ресурси дистанційного навчання для підготовки до занять, самоосвіти та усунення пробілів у знаннях з пропущених тем; [4 ІФО 1.1];</i> <i>розрізняє найтипівіші збої у роботі цифрових пристроїв (зависання, некоректне завершення роботи з програмою, відсутність підключення однієї з частин комп'ютера, віруси тощо) [4 ІФО 1.1]; [4 ІФО 4.1];</i> <i>по можливості усуває збої у роботі цифрових пристроїв; звертається за допомогою до дорослих у більш складніших випадках; [4 ІФО 1.1]; [4 ІФО 4.1];</i> <i>дотримується санітарних норм і правил безпеки життєдіяльності під час використання цифрових пристроїв [4 ІФО 1.5];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: ІТ-технології, штучний інтелект, спеціальні можливості, дистанційне навчання.</i>	Пристрої для використання ІКТ та робота з ними Інновації у сфері ІТ-технологій. <i>Практична робота: Дослідження сучасних розробок та прогнозів у сфері ІТ. Презентація власного проєкту цифрового пристрою майбутнього.</i> Спеціальні можливості операційної системи. Ресурси дистанційного навчання. <i>Практична робота: використання ресурсів дистанційного навчання для підготовки до уроків (застосування принципу навчання «перевернутий клас»).</i> Збої у роботі цифрових пристроїв та можливості їх усунення.
<i>доповнює тексти зображеннями, схемами, діаграмами [4 ІФО 2.4];</i> <i>створює за допомогою текстового редактора візитівки, листівки, брошури, листи, календарі, об'яви, запрошення тощо [4 ІФО 2.4];</i> <i>розташовує текст лінійно, у вигляді списку, дотримуючись закономірності, даної в прикладі [4 ІФО 2.4];</i> <i>створює та доповнює таблиці даними [4 ІФО 1.3];</i> <i>оформлює за допомогою комп'ютера створений продукт [4 ІФО 1.2];</i>	ІКТ: мова і мовлення Додаткові можливості текстового редактору (візитівки, листівки, брошури, листи, календарі, об'яви, запрошення тощо). <i>Практична робота: створення візитівки, листівки, запрошення, календаря тощо.</i>

<i>використовує</i> буфер обміну для копіювання об'єктів [4 ІФО 1.2]; <i>створює</i> особистий обліковий запис (акаунт) поштової служби, соціальної мережі тощо; <i>входить / виходить</i> з нього; <i>заповнює</i> особистий профіль, дотримуючись правил захисту даних у мережі; [4 ІФО 1.2]; <i>надсилає</i> електронні листи за вказаною адресою; <i>відкриває</i> отримані повідомлення [4 ІФО 1.2]; <i>прикріплює</i> до електронних повідомлень файли різних видів (зображення, аудіо-, відео-запис, текст тощо) [4 ІФО 2.4]; <i>спілкується</i> за допомогою коротких повідомлень у чатах [4 ІФО 1.2]; <i>переглядає</i> блоги на освітню тематику [4 ІФО 1.2]; <i>веде</i> колективний блог свого класу: <i>добирає</i> та <i>публікує</i> матеріали [4 ІФО 1.2]; <i>враховує</i> особливості спілкування з людьми іншої культури та з інвалідністю [4 ІФО 1.1]; <i>захищає</i> власний інформаційний простір за допомогою пін-кодів, паролів тощо [4 ІФО 1.2]; <i>використовує</i> складні паролі при створенні облікового запису [4 ІФО 1.2]; <i>розрізняє</i> особливості віртуального і живого спілкування [4 ІФО 1.1]; <i>критично оцінює</i> продукти діяльності користувачів мережі [4 ІФО 1.5]; <i>дотримується</i> культури коментування та відгуків; <i>усвідомлює</i> та <i>несе</i> відповідальність за порушення правил взаємодії [4 ІФО 1.5]; <i>використовує</i> у електронних повідомленнях емотикони для надання розмові емоційного забарвлення; <i>висловлює</i> власну думку на запропоновану тематику; <i>приймає</i> участь у онлайн опитуваннях та зборах даних [4 ІФО 1.3]; <i>використовує</i> спеціальні комп'ютерні програми для контролю набутих знань з різних предметів [4 ІФО 1.2]; <i>здійснює</i> навчальну діяльність у мережі Інтернет [4 ІФО 1.1];	Електронна пошта, соціальні мережі, чати та блоги. Особистий профіль. Збереження особистої інформації (пін-коди, паролі тощо). Культура коментування та відгуків. Практична робота: Створення власної поштової скриньки / акаунту у соціальній мережі. Заповнення особистого профілю. Електронне листування. Робота з освітніми блогами.
--	--

<i>створює та працює зі спільними матеріалами / документами через мережу [4 ІФО 1.2];</i> <i>використовує міжнародні онлайн-ресурси для обміну знаннями [4 ІФО 1.2];</i> <i>бере участь у спільних міжнародних навчальних проєктах [4 ІФО 1.1];</i> <i>співпрацює з іншими людьми у групі; розподіляє та виконує певну роль у групі [4 ІФО 1.2];</i> <i>розрізняє корисну та шкідливу рекламу у мережі Інтернет [4 ІФО 1.1];</i> <i>використовує спеціальні додатки для обходу та блокування реклами у мережі [4 ІФО 3.2], [4 ІФО 3.3];</i> <i>складає власне рекламне повідомлення [4 ІФО 1.2];</i> <i>розрізняє сайти, призначені для продажу товарів [4 ІФО 1.1];</i> <i>знаходить товар у потрібній категорії або через рядок пошуку [4 ІФО 1.3];</i> <i>додає обраний товар у кошик [4 ІФО 1.3];</i> <i>розрізняє інформацію, призначену для різних вікових категорій; дотримується вікових обмежень на перегляд контенту в Інтернеті [4 ІФО 1.1];</i> <i>відвідує спеціально розроблені для дітей онлайн ресурси [4 ІФО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: візитівка, листівка, брошура, лист, календар, об'ява, запрошення, комп'ютерний дизайн, електронна пошта, соціальна мережа, чат, блог, акант, профіль, електронне листування, коментар, відгук, емотикон, пін-код, пароль, онлайн-опитування, комп'ютерне тестування, онлайн ресурс, інтернет-магазин, контент, медіаповідомлення, буктрейлер.</i>	Онлайн-опитування та збір даних. Комп'ютерне тестування з різних предметів. <i>Практична робота: Створення та проходження опитування на соціальну / екологічну тематику.</i> Співпраця в мережі (спільні документи, презентації тощо). Міжнародні онлайн-ресурси для обміну знаннями. <i>Практична робота: участь у спільних міжнародних навчальних проєктах.</i> Реклама у Інтернеті. Корисна та шкідлива реклама. Способи обходу та блокування реклами у Інтернеті. Пошук товарів та оформлення замовлення у Інтернет-магазині. <i>Практична робота: складання власного рекламного медіаповідомлення / буктрейлер (реклами книги на Ютубі).</i> Вікові обмеження на перегляд контенту в Інтернеті.
---	--

<i>визначає</i> об'єкти, які відповідають певним властивостям; <i>змінює</i> значення їх властивостей [4 ІФО 1.3]; <i>класифікує / групує</i> об'єкти за їх властивостями [4 ІФО 1.3]; <i>зіставляє</i> ознаки моделей реального і цифрового світу [4 ІФО 1.3]; <i>розрізняє</i> моделі та їх відповідники у реальному світ [4 ІФО 1.3]; <i>створює</i> прості моделі за поданими властивостями з підручних матеріалів / конструктору [4 ІФО 2.4]; <i>створює</i> прості моделі за допомогою цифрових пристроїв та програм [4 ІФО 2.4]; <i>розрізняє</i> алгоритмічні структури, <i>розпізнає</i> різницю між циклом, вкладеним циклом та циклом з умовами [4 ІФО 2.1]; <i>застосовує</i> вкладені алгоритмічні структури повторення та розгалуження [4 ІФО 2.1]; <i>обирає</i> алгоритмічні структури для розв'язування поставленої задачі [4 ІФО 2.1]; <i>знаходить</i> логічні та алгоритмічні помилки у складеній послідовності та <i>виправляє</i> їх [4 ІФО 1.2]; <i>обирає</i> комп'ютерні ігри розвивального спрямування та підтримки вивчення навчальних предметів [4 ІФО 1.2]; <i>дотримується</i> санітарних норм роботи за комп'ютером та правил безпечного завантаження файлів у мережі [4 ІФО 1.1]; <i>удосконалює</i> навички складання стратегій перемоги у комп'ютерних іграх; <i>порівнює</i> їх з подібними ситуаціями у повсякденному житті [4 ІФО 1.1]; <i>орієнтується</i> у основах роботи технології доповненої реальності; <i>наводить</i> приклади її використання в сучасному світі [4 ІФО 1.1]; <i>створює</i> об'єкти (розфарбовки) з доповненою реальністю [4 ІФО 1.1]; <i>встановлює</i> та <i>використовує</i> додатки доповненої реальності [4 ІФО 1.2]; <i>має</i> уявлення про процес створення роботів [4 ІФО 1.1];	ІКТ: математика і програмування Класифікація та групування об'єктів за властивостями. Моделі об'єктів. <i>Практична робота / проєкт: Створення простих моделей об'єктів.</i> Вкладені алгоритмічні структури повторення та розгалуження. <i>Практична робота / проєкт: Створення невеликої анімованої гри за допомогою середовища програмування.</i> Комп'ютерні ігри. Додатки доповненої реальності.
--	---

<i>конструює (по можливості) роботів з елементів конструктора [4 ІФО 1.1];</i> <i>складає найпростіші алгоритми у спеціальному середовищі, призначеному для програмування об'єктів [4 ІФО 2.1];</i> <i>експериментально перевіряє складений для виконавця алгоритм дій; корегує неточності та допущені помилки [4 ІФО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: модель, анімація, доповнена реальність, конструктор, робот, робототехніка, мікроелектроніка</i>	Конструктори. Робототехніка та мікроелектроніка. <i>Практична робота: Створення найпростіших моделей об'єктів (підручні матеріали, конструктор тощо).</i> <i>Конструювання / програмування роботів (по можливості).</i>
<i>орієнтується в середовищі та використовує основні інструменти програм, онлайн-середовищ та мобільних додатків для роботи з електронними картами [4 ІФО 1.1];</i> <i>використовує карти різні за територією охоплення та тематикою (мікрорайону, міста, материків та океанів Землі, сузір'їв, Сонячної системи тощо) [4 ІФО 1.1];</i> <i>орієнтується на місцевості за допомогою електронної карти [4 ІФО 1.1];</i> <i>наносить мітки на карті [4 ІФО 1.1]; [4 ІФО 1.2];</i> <i>використовує спеціальні можливості електронних карт та подібних ресурсів для здійснення віртуальних подорожей [4 ІФО 1.1]; [4 ІФО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: електронна карта, онлайн-середовище, віртуальна подорож.</i>	ІКТ: довкілля Програми, онлайн-середовища та мобільні додатки для роботи з електронними картами. Віртуальні подорожі та орієнтування на місцевості. <i>Практична робота: Орієнтування на місцевості за допомогою електронної карти (квест / батл конкурс / пошук та відвідування визначних місць, пам'ятників у межах мікрорайону). Доповнення карти мітками.</i>
<i>планує та дотримується процесу створення презентації [4 ІФО 2.4];</i> <i>відкриває та створює файли, що містять презентацію [4 ІФО 2.4];</i>	ІКТ: мистецтво Редактори презентацій, їх середовища.

<i>орієнтується в середовищі редактора презентацій [4 ІФО 2.4];</i> <i>використовує основні інструменти та функції середовища редактора презентацій для створення та редагування презентацій [4 ІФО 2.4];</i> <i>створює слайди та розміщує їх, дотримуючись логічної послідовності; переміщує у разі потреби [4 ІФО 2.4];</i> <i>заповнює слайди об'єктами різних видів (текст, зображення, аудіозапис, відеозапис, гіперпосилання); змінює значення їх властивостей та місце розташування [4 ІФО 2.4];</i> <i>створює зображення з геометричних примітивів за допомогою інструментів редактора презентацій [4 ІФО 2.4];</i> <i>оформлює презентацію відповідно до обраного дизайну: змінює стиль, колір, шрифт, ефекти тощо [4 ІФО 2.4];</i> <i>редагує готову презентацію [4 ІФО 2.4];</i> <i>виступає в ролі доповідача / доповідачки; презентує власну або колективну роботу [4 ІФО 2.4];</i> <i>дотримується правил та культури презентування [4 ІФО 2.4];</i> <i>використовує основні інструменти та функції програми для створення анімації об'єктів [4 ІФО 1.3]; [4 ІФО 2.4];</i> <i>додає анімаційні ефекти до об'єктів слайда у презентаціях [4 ІФО 2.4];</i> <i>встановлює послідовність змін фаз руху намальованих об'єктів для створення невеликого анімаційного уривку [4 ІФО 2.4];</i> <i>орієнтується у найпоширеніших програмах та веб-сервісах (тематичні сайти, групи у соцмережах, канали на Youtube тощо) та обирає із запропонованого переліку та використовує їх для створення та розміщення власних творчих доробків [4 ІФО 3.2];</i> <i>зазначає авторство власних робіт; дотримується норм авторського права при використанні ідей інших людей; називає / усвідомлює ризики та наслідки плагіату [4 ІФО 4.3];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: презентація, редактор презентацій,</i>	Слайд, його структура та об'єкти. Культура презентування. <i>Практична робота: Підготовка та презентація слайд-шоу класного свята.</i> Анімація як послідовність змін фаз руху намальованих або об'ємних об'єктів. <i>Практична робота / проєкт: Створення невеликого анімаційного уривку за допомогою редактора презентацій.</i> Програми та веб-сервіси (тематичні сайти, групи у соцмережах, канали на Youtube тощо) для створення і поширення творчих ідей. <i>Практична робота: розміщення власного творчого доробку на</i>
---	---

слайд, слайд-шоу, анімація, анімаційні ефекти, відеоскрайбінг, цифрова творчість	тематичних інтернет-ресурсах / створення власного youtube каналу тощо.
Концентр «Логіка»	
виявляє розуміння винаходу як засобу, завдяки якому по-новому вирішується певна проблема; виявляє розуміння творчості як діяльності людини, спрямованої на отримання нового, раніше невідомого об'єкта; пояснює алгоритм виконання винахідницьких завдань і дотримується його під час роботи; виявляє розуміння, що на відміну від алгоритму, який передбачає отримання заздалегідь визначеного результату, виконання алгоритму виконання винахідницьких завдань передбачає вияви творчості; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: винахід, творчість, винахідницькі завдання	Винахід. Творчість Алгоритм виконання винахідницьких завдань. Робота за алгоритмом і творчість. Практична робота: створення нової гри, іншого об'єкта за вибором учнів.

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ФІЗКУЛЬТУРНА СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *фізична культура* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами фізичної культури для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предмета фізична культура на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *фізична культура* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний і фізичний розвиток, збагачення досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності (засобів і способів виявлення стану здоров'я, укріплення та зміцнення здоров'я фізичними вправами; розвиток пізнавальних здібностей, вміння здобувати корисну інформацію про фізичну культуру з різних джерел інформації, здатності до її аналізу та використання);

виховання фізичної культуру; культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах рухової діяльності;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі фізичної культури у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до свого фізичного стану, здоров'я та фізичного стану і здоров'я інших (членів родини, друзів тощо); інтересу до занять фізичною культурою;

розвиток фізичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності у передшкільний період та на наступному циклі навчання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу фізичної культури;

формування здатності до самовираження у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема здоров'язбережувальної та безпечної.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки», «Плавання»*, «Хореографія – мистецтво рухів»*. Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення). Заклади загальної середньої освіти можуть обирати їх за бажанням або за наявності умов для їх викладання (басейн, зала для хореографії тощо.)

Програма предмета *фізична культура* передбачає базовий і **розширений** рівні опанування. Базовий рівень розрахований на 3 години на тиждень і реалізується за концентрами «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки». Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета фізична культура. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись за такими комбінаціями:

перша комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри» і «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі;

друга комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

третя комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Плавання»* – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

четверта комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри «Хореографія – мистецтво рухів»* і «Плавання»* по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентр «Плавання»* – 0,5 годин;

шоста комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентр «Хореографія – мистецтво рухів»* – 0,5 годин.

Вибір цих комбінацій передбачає відведення 1 навчальної години на тиждень для проведення гімнастичних вправ на кожному занятті передбачених навчальним планом предметів (які проводить учитель класу), крім фізичної культури. Відповідно тривалість занять усіх інших навчальних предметів збільшується на дві хвилини, які використовують для проведення фізкультхвилин, пальчикових, артикуляційних гімнастик, гімнастики для очей тощо. Для фіксації цієї години предмета *фізична культура* у класному журналі відводять окрему сторінку «Фізична культура: фізкультхвилинки». Водночас, заклад загальної середньої освіти може прийняти рішення щодо опанування учнями змісту концентру «Фізкультхвилинки» в межах занять з фізичної культури або на великий перерві (по 6 хвилин кожного робочого дня в 1 класі і по 8 хвилин кожного робочого дня в 2-4 класах).

У разі вибору закладами загальної середньої освіти **розширеного** рівня, він може реалізовуватись за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Плавання»*, «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Плавання»* – по 1 годині на кожен;

комбінація третя – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 година на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен.

Заняття з фізичної культури з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель фізкультури, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік занять з фізичної культури, якщо концентри викладають різні фахівці, здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: Фізична культура: фізкультхвилинки; Фізична культура: хореографія – мистецтво рухів; Фізична культура: плавання; Фізична культура: базова рухова активність, рухливі та спортивні ігри, здоров'язбережувальна діяльність. Якщо фізичну культуру викладає один фахівець, то в журналі окремо для кожного концентру сторінки не виокремлюють і підписують таким чином: Фізична культура.

4 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти
---	--

	засобами предмета вивчення
Концентр «Базова рухова активність»	
<i>має поняття</i> про частини і точки розмітки гімнастичної зали) [4 ФІО 2.2]; <i>виконує вправи</i> на: перешикування з в шеренги / колони по одному в шеренгу / колону по два / чотири дробленням і зведенням та, навпаки, із колони по два / чотири розведенням і злиттям) [4 ФІО 1.1]; <i>виконує вправи</i> на: згинання і розгинання рук, пружні рухи, нахили, викрути, нахили і повороти голови, вправи на рівновагу, статичні вправи, присіди, напівприсіди, випади, стрибки) [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з предметами) [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> в русі: кроки, ходьба, повороти тулуба під час бігу, на координацію, на довільне подолання поодиноких перешкод, на подолання смуги перешкод, на асиметричні рухи руками і ногами) [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з малим м'ячем: підкидає і ловить після поворотів, присідань, оплесків) [4 ФІО 1.3]. <i>метає</i> малий м'яч з-за спини через плече на дальність з місця у вертикальну ціль з відстані 3-4 м у щит (1*1м) на висоті 3 м на дальність відскоку, з різних вихідних положень) [4 ФІО 1.2], [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з великим м'ячем: ловить, передає м'яч двома руками від грудей на місці та в русі (у парах, трійках, колонах), передає і ловить м'яч однією рукою від плеча, веде м'яч правою / лівою рукою зі зміною напрямку, швидкості, висоти відскоку, з обведенням стійок) [4 ФІО 1.2], [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з великим м'ячем: зупиняє стегном, віднімає м'яч у суперника, веде м'яч з обведенням стійок, по колу, вісімкою, удари на точність, робить фінти [4 ФІО 1.2], [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з м'ячем: ловить двома руками, кидає м'яч зігнутою рукою зверху, веде м'яч правою / лівою рукою, передає м'яч однією рукою на місці (в парах, трійках, колі) [4 ФІО 1.2], [4 ФІО 1.3]; <i>виконує вправи</i> з м'ячем із використанням знань з мов, всесвіту, математики за поданими умовами [4 ФІО 1.2]; <i>виконує вправи</i> з гімнастичними палками із використанням знань з української, англійської мов, всесвіту, математики;	Колективно-порядкові вправи Загально-розвивальні вправи без предметів і з предметами: малим (тенісним, або гумовим) і великим (гумовим, футбольним № 3, волейбольним, для міні баскетболу, гандбольним) м'ячами, скакалкою, обручем, гімнастичною палицею, мішечками з піском, гантелями(500 гр) М'яч для міні-баскетболу М'яч футбольний № 3 М'яч гандбольний №1

<i>стрибає</i> зі скакалкою на одній нозі, на двох ногах, обертаючи скакалку вперед і назад із проміжними та безпроміжних стрибків, обертає скакалку вперед із перехрещуванням рук [4 ФІО 1.1]; <i>стрибає</i> зі скакалкою до 2 хв (у темпі 110-120 стрибків за хвилину)[4 ФІО 1.1]; <i>стрибає</i> у висоту способом переступання, вистрибує з упору присівши; у довжину: з розбігу (7-9 кроків) зігнувши ноги [4 ФІО 1.1]; <i>настрибує</i> на гімнастичний місток[4 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> сіди переходить із сиду на п'ятах із нахилом в упор лежачи на стегнах, зігнувши ноги із сиду в сід, в сід кутом, із сиду в упор сидячи ззаду, пружні нахили у положенні сиду з різним положеннями ніг [4 ФІО 1.2]; <i>виконує</i> упор на паралельних брусах(низькі), вис на зігнутих руках, вис кутом, піднімання прямих / зігнутих ніг на гімнастичній стінці, міст із положення стоячи [4 ФІО 1.2]; <i>ходить</i> шеренговим кроком, по спіралі, зі зміною напрямку за зоровим сигналом[4 ФІО 1.1]; <i>бігає</i> по прямій, зі зміною лідера, із різних вихідних положень, із подоланням вертикальних / горизонтальних перешкод, високим підніманням стегна, з прискоренням[4 ФІО 1.1]; <i>бігає</i> з низького старту до 30 м [4 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> вправи: по слабопересіченій місцевості до 1000 м; на дистанцію 10-15 м, біг згори у максимальному темпі, човниковий біг, повторний біг; <i>лазить</i> по гімнастичній стінці з додатковим обтяженням[4 ФІО 1.1]; <i>лазить</i> по вертикальному канату у три прийоми, по горизонтальному канату[4 ФІО 1.1]; <i>долає</i> смугу (3-5) перешкод лазінням, перелізанням, підповзанням[4 ФІО 1.1]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: шеренговий крок, дистанція, обтяження; [4 МОВ1.1];	Вправи з різним положенням тіла Вправи з розвитку навичок пересування
Концентр «Рухливі та спортивні ігри»	
<i>розуміє</i> і пояснює іншим правила естафетних ігор і <i>дотримується</i> їх [4 ФІО 3.2]; <i>розуміє</i> і пояснює іншим правила рухливих ігор і <i>дотримується</i> їх[4 ФІО 3.2]; <i>грає</i> чесно;	Естафети Рухливі ігри Орієнтовний перелік

<i>вітає</i> переможців гри; <i>пояснює</i> гру супроводжуючи показом рухових дій[4 ФІО 2.2]; <i>використовує</i> лічилки[4 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> обов'язки рефері, судді, ведучого у розподілити гравців на команди[4 ФІО 1.2]; <i>визначає</i> місце для гри, розміщення гравців[4 ФІО 1.2]; ; <i>грає</i> у міні-баскетбол, міні-футбол;[4 ФІО 1.3]; [4 ФІО 3.2]; [4 ФІО 3.3] <i>грає</i> у класики із використанням знань з мови і математики, всесвіту за поданими умовами;	пропонованих для опанування на заняттях рухливих ігор « Фігури», «Знайди вільне місце», «Виклик», «Наступ», «Естафета по колу», «Боротьба за м'яч», «У горизонтальну мішень», «Кружилиха» та інші за вибором учителя
Концентр «Здоров'язбережувальна діяльність»	
<i>пояснює</i> значення фізичних вправ для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я людини[4 ФІО 2.2]; <i>дотримується</i> правил безпеки на заняттях фізкультури, під час естафет і рухливих ігор, фізкультурних пауз, фізкультхвилинок, під час самостійних занять фізичними вправами[4 ФІО 3.2]; <i>дотримується</i> правил щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості[4 ФІО 3.2]; <i>складає і виконує</i> комплекс ранкової гімнастики з предметами (малими м'ячами, гімнастичною палкою, скакалкою) та без предметів, гігієнічної гімнастики, комплекси фізкультурних пауз і фізкультурних хвилинок, комплекси вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості [4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2]; <i>розрізняє</i> положення тіла у просторі [4ФІО 1.2]; <i>добирає</i> з пропонованих вправ і виконує комплекс вправ біля гімнастичної стінки; [4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: гігієнічна гімнастика; [4МОВ 1.1];	Фізичні вправи – засіб фізичного розвитку і зміцнення здоров'я людини. Правила безпеки
Концентр «Фізкультхвилинки»	
<i>виконує</i> комплекси фізкультхвилинок для зняття втоми очей, м'язів шії, тулуба, верхніх і нижніх кінцівок [4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> артикуляційні вправи, пальчикові гімнастики[4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> в різному темпі ігрові вправи для м'язів тулуба, верхніх і нижніх кінцівок [4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2];	Гімнастики і вправи для зняття втоми (активізація рухової функції та функції дихання; зняття статичного напруження; активізація

<i>виконує спеціальні вправи для очей («Бант», «Діагональ», «Великі очі», «Малюємо картину», «Вікно», «Пальмінг» та ін.)</i>[4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2; <i>виконує вправи для концентрації уваги і координованості рухів («Уявне розслаблення», «Дихання», «Озеро» та інші</i>[4ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2;	кровообігу нижніх кінцівок; зняття зорового напруження; підвищення концентрації уваги, координованості рухів)
Концентр «Хореографія – мистецтво рухів»*	
<i>марширує</i> фігурно по одному, розходження направо, наліво, з'єднання у пари (з носка, на пів пальцях, з високо піднятим коліном); ходіння по діагоналі, по колу, розходження парами і четвірками (на високих пів пальцях, на п'ятках, з високим підніманням колін, з підскоком[4ФІО 1.2] ; <i>виконує вправи</i> розходження по одному, четвірками наліво / направо, шиккування та перешиккування на марші: з колони в шеренгу, з шеренги в ланцюжок, з ланцюжка в равлик, в коло, колону, з колони в пари і знову в колону, створення кола з колони; вільне розміщення на площині зали[4ФІО 1.2]; <i>виконує танцювальні кроки:</i> па вальсу, українського танцю , з притупуванням, крок галопу правим / лівим боком, біг з підскоком, біг з підскоком і пробіжкою[4ФІО 1.2]; <i>виконує танцювальні рухи руками</i>[4ФІО 1.2]; <i>виконує рухи руками у поєднанні з різними кроками під музичний супровід</i>[4ФІО 1.2]; <i>знає</i> поняття: шеренга, ланцюжок, равлик, лінія, рівняння, інтервал, зірочка, плетінь[4ФІО 2.2]; <i>виконує танцювальні імпровізаційні вправи; елементи українських народних танців, вальсу;</i>[4ФІО 1.1] <i>виконує</i> бігунець, голубець[4ФІО 1.1]; <i>виконує вправи на відчуття силових та м'язових зусиль (розслаблення та напруження різних м'язових груп послідовно та одночасно); відпрацювання I, II, III позиції ніг, уклін для дівчат та хлопчаків: привітальний, прощальний; позиції рук: підготовча, I, II, III), позиції ніг: I, II, III</i> [4ФІО 1.1]; <i>виконує</i> фрагмент танцю «Гопак» (32 такти)[4ФІО 1.1] <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: бігунець, голубець, гопак, зірочка, плетінь, равлик[4МОВ1.1]	Рух у хореографічному мистецтві: колективно-порядкові вправи Ритмічні вправи Танцювальні кроки
Концентр «Плавання»*	

